

IsiCwangciso sokuFundisa

ISIXHOSA

ULWIMI LWASEKHAYA

IKOTA 1 & 2

IBANGA

3

IsiCwangciso sokuFundisa

IBANGA 3 | IKOTA 1 & 2

ISIXHOSA

Copyright © 2026 National Educational
Collaboration Trust (NECT)

This work is licensed under a Creative Commons
Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0
International License (CC BY-NC-ND 4.0).

Additional permissions beyond the scope of this license
may be available. For further information, please
contact the publisher at **materials@nect.org.za**.

First edition, 2026

IKOTA 1 ISICWANGCISO SOKUFUNDISA

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Siyatyelela**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Zintlobo zini zothutho esinokuzisebenzisa ukutyelela?
 - Ukhetha ukuya phesheya kweelwandle ngenqanawe okanye ngenqwelomoya? Ngoba?
 - Ungathanda ukutyelela emajukujukwini ngenye imini? Ngoba?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 2.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho:
Ngexesha lohambo
Sihamba ngebhasi,
Sihamba ngetekisi,
Sihamba ngeenyawo
Kodwa phambili siyafika.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixeela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo:
Lo mbongo uthetha ukuba kukho iindlela ezohlukeneyo zokuhamba.
Nokuba uhamba ngayiphi na indlela, uza kuphelela kwindawo enye oya kuyo.

Izandi: Hlola ngokungekho sesikweni ulwazi lwezandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Yiba neNcwadi yoHlolo elungele ukuthatha amanqaku ngabafundi ngabanye.**

2. **Sebenzisa ikhowudi elula ukugcina inkqubela phambili yabafundi, umz.:**

1 = akanakho okwangoku / akakafikeleli kwinqanaba lobuchule

2 = unobuchule

3 = ugqwesile

3. **Zinzisa abafundi ukuze bakunike ingqalelo.**

- a. Bonisa abafundi indlela 'yokuqhwabela amagama' (ngokwamalungu).
- b. Sebenzisa ukutya okwahlukileyo njengomzekelo, umz.: a-ma-ndo-ngo-ma-ne, i-swe-ki-le, i-nya-ma.

4. **Hambahamba eklasini ucele umfundi ngamnye ukuba:**

- a. Aqhwabele igama lakhe, umz.: Ka-ra-bo
- b. Biza isandi sokuqala segama lakhe, umz.: UKarabo uqala ngo/k/
- c. Yenzela abafundi umzekelo uze uqale ngabona bafundi banobuchule.

5. **Izichazi manqanaba:**

1 = Umfundi udinga uncedo ukugqiba yomibini imisebenzi.

2 = Umfundi ugqiba umsebenzi omnye ngokuzimeleyo.

3 = Umfundi ugqiba yomibini imisebenzi ngokuzimeleyo.

Ukubhala ngesandla: Hlola ngokungekho sesikweni ukwakhiwa kokubhala ngokudibanisa oonobumba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Cela abafundi babhale oonobumba bealfabethi ngokubhala oonobumba abancinci ngokudibanisa.**
 - a. Xelela abafundi babhale kuphela ngokudibanisa oonobumba abancinci ababaziyo.
 - b. Njengoko abafundi bebhala, hambahamba uqaphele ukwakhiwa koonobumba ngumfundi ngamnye, isantya sokubhala, ubungakanani boonobumba, njalo njalo.
 - c. Qaphela abafundi abatsala nzima ukwakha oonobumba, kunye nonobangela wokutsala nzima kwabo. Kwakhona qaphela abafundi abangayaziyo ialfabethi.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeleyo
1

1. **Yazisa ibali.**
 - a. Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, Uhambo olukhulu lukaShamiso.
 - b. Yithi: Kweli bali intombazanana uShamiso yaseZimbabwe nosapho lwayo bathabatha uhambo oluya eZimbabwe. Endleleni eya kundwendwela usapho lwabo, bamisa kumabhodlo aseGreat Zimbabwe apho bafunda banzi ngemvelaphi nenkcubeko yabo.
 - c. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
 - d. Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.
2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - a. Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
 - b. Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
 - c. Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?
3. **Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.**
 - a. Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - b. Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Ukwaziswa kweKlasi Ngokupheleleyo

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

lincwadi
zabafundi
zokubhala

lipensile
zabafundi

- Eli xesha lisebenzisele ukuqeqesha abafundi kwizikhokelo nenkqubo yesiqhelo yoFQNT.
- Ngokwenziwa koku ngendlela enika iziphumo, kuya kuba lula ukulalwula uFQNT.

Ukulungiselela

1. Ekuqaleni kwexesha loFQNT, chonga uze uqeqeshe abagcinicwangco bahambise kwabanye:
 - IiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo
 - Iincwadi zabafundi zokubhala
2. Qeqesha abafundi ukuvula kwiphepha elichanekileyo iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kunye neencwadi zokubhala.
3. Cacisa ukuba ukusukela kwiVeki 2, ngexesha loFQNT, abafundi baya kusebenza ngababini bagqibezele imisebenzi kwiiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.

Ukufunda ngababini

1. Xelela abafundi ukuba ukusukela kwiVeki 2, baza kusebenza neqabane labo ukugqibezela imisebenzi.
2. Funda nabafundi imisebenzi yokuziqhelanisa yosuku.
3. Bancede bachonge umsebenzi ngamnye, baze baqonde ekufuneka kwenziwe.

Misela izikhokelo zoFQNT

1. Qeqesha abafundi ngokweseti yezikhokelo ekusebenzelayo nomxholo wakho.
2. Ezi zinto kufuneka ziquke izikhokelo ezifana:
 - a. Nikanani amathuba okufunda niphulaphule xa umntu esebenza neqabane.
 - b. Sebenzisa ilizwi lakho langaphakathi / elikumgangatho 1 / ilizwi elisebezayo.
 - c. Yiba nomonde ulincede iqabane lakho.
 - d. Musa ukusiphakamisa isandla sakho okanye uhluphe utitshala xa ephulaphule kufundwa.
 - e. Ukuba ufuna ukusebenzisa indlu yangasese, sebenzisa iKhadi lokuPhuma.
 - f. Ukuba uxingile, gqithela kumsebenzi olandelayo. Cela utitshala akuncede xa kungekho nto ayenzayo.

Ukuqukumbela isifundo

1. Qeqesha abafundi bavale iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kunye neencwadi zokubhala.

2. Qeqesha abagcinicwangco bakhawuleze bethe cwaka baqokelele iincwadi baze bazibuyisele kwiishelufu zazo.
3. Bulela abafundi ngemizamo yabo. Khomba izinto ezimbalwa ezithe zenziwa kakuhle.

Yenza inkqubo yesiqhelo nezikhokelo zinisebenzele ngaphakathi

1. Ukuze uFQNT kube yimpumelelo, abafundi kufuneka bazi okulindeleke kubo nendlela yokuziphatha.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 2.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - thatha uhambo: Ukuya endaweni, amaxesha amaninzi ngemoto, ibhasi, uloliwe okanye inqwelomoya.
 - IZimbabwe: Ilizwe kumazantsi eAfrika, entla koMzantsi Afrika.
 - ibhotwe: Indlu enkulu kakhulu entle apho ikumkani okanye ikumkanikazi inokuhlala khona.
 - ookhokho: Abantu kusapho lwakho olwaluphila kudala, njengotata katata katatomkhulu.
 - indala / yamandulo: Indala kakhulu; yakudala (njengezakhiwo ezidala okanye amabali).
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xeleta abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya izandi ezifundiswe kwiBanga 1 nele2

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

Iseti
epheleleyo
yamaKhadi
ezandi

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Yenze ivakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - d. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.

Ukubhala ngesandla: Hlola ngokungekho sesikweni ukwakhiwa kokubhala ngokudibanisa oonobumba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Cela abafundi babhale oonobumba bealfabethi ngokubhala oonobumba abakhulu ngokudibanisa.**
 - a. Xelela abafundi babhale ngokudibanisa oonobumba ababaziyo.
 - b. Njengoko abafundi bebhala, hambahamba uqaphele ukwakhiwa koonobumba ngumfundi ngamnye, isantya sokubhala, ubungakanani boonobumba, njalo njalo.
 - c. Qaphela abafundi abatsala nzima ukwakha oonobumba, kunye nonobangela wokutsala nzima kwabo.
 - d. Kwakhona qaphela abafundi abangayaziyo ialfabethi.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 3

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: Uhambo olukhulu lukaShamiso.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Ukwaziswa kweKlasi Ngokupheleleyo

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

lincwadi
zabafundi
zokubhala

lipensile
zabafundi

- Eli xesha lisebenzisele ukuqeqesha abafundi kwizikhokelo nenkqubo yesiqhelo yoFQNT.
- Ngokwenziwa koku ngendlela enika iziphumo, kuya kuba lula ukulalwula uFQNT.

Ukulungiselela

1. Ekuqaleni kwexesha loFQNT, chonga uze uqeqeshe abagcinicwangco bahambise kwabanye:
 - liNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo
 - lincwadi zabafundi zokubhala
2. Qeqesha abafundi ukuvula kwiphepha elichanekileyo iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kunye neencwadi zokubhala.
3. Cacisa ukuba ukusukela kwiVeki 2, ngexesha loFQNT, abafundi baya kusebenza ngababini bagqibezela imisebenzi kwiiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.

Ukufunda ngababini

1. Xelela abafundi ukuba ukusukela kwiVeki 2, baza kusebenza neqabane labo ukugqibezela imisebenzi.
2. Funda nabafundi imisebenzi yokuziqhelanisa yosuku.

3. Bancede bachonge umsebenzi ngamnye, baze baqonde ekufuneka kwenziwe.

Misela izikhokelo zoFQNT

1. Qeqesha abafundi ngokweseti yezikhokelo ekusebenzelayo nomxholo wakho.
2. Ezi zinto kufuneka ziquke izikhokelo ezifana:
 - a. Nikanani amathuba okufunda niphulaphule xa umntu esebenza neqabane.
 - b. Sebenzisa ilizwi lakho langaphakathi / elikumgangatho 1 / ilizwi elisebezayo.
 - c. Yiba nomonde ulincede iqabane lakho.
 - d. Musa ukusiphakamisa isandla sakho okanye uhluphe utitshala xa ephulaphule kufundwa.
 - e. Ukuba ufuna ukusebenzisa indlu yangasese, sebenzisa iKhadi lokuPhuma.
 - f. Ukuba uxingile, gqithela kumsebenzi olandelayo. Cela utitshala akuncede xa kungekho nto ayenzayo.

Ukuqukumbela isifundo

1. Qeqesha abafundi bavale iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kunye neencwadi zokubhala.
2. Qeqesha abagcinicwangco bakhawuleze bethe cwaka baqokelele iincwadi baze bazibuyisele kwiishelufu zazo.
3. Bulela abafundi ngemizamo yabo. Khomba izinto ezimbalwa ezithe zenziwa kakuhle.

Yenza inkqubo yesiqhelo nezikhokelo zinisebenzele ngaphakathi

1. Ukuze uFQNT kube yimpumelelo, abafundi kufuneka bazi okulindeleke kubo nendlela yokuziphatha.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluza
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLYX ukufundisa isigama.**

- a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - uhambo: Isenzo sokusuka kwenye indawo usiya kwenye.
 - isutikheyisi: Ibhegi enkulu oyisebenzisayo ukuthwala iimpahla zakho kunye nezinye izinto xa uhamba.
 - pakisha: Ukufaka iimpahla zakho kunye nezinye izinto kwisutikheyisi okanye ibhegi yohambo.
 - khupha: Ukukhupha iimpahla zakho kunye nezinye izinto zakho kwisutikheyisi yakho xa ufika kwindawo ethile okanye xa ubuyela ekhaya.
 - itikiti: Iphetshana okanye iphetshana ledijithali elikuvumela ukuba uhambe ngebhasi, uloliwe okanye inqwelomoya.
- b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLYX elungele igama ngalinye.

2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

- a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 4.
- b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:
 - Abantu bayahamba ukuya kuhlola iindawo ezintsha, babone iindlela ezahlukeneyo zobomi, babe nohambo olumnandi, baphumle, kwaye bafunde kukhula njengabantu.
 - Esinye isizathu sokuba abantu bahambe kukufumana iinkcubeko ezahlukeneyo. Kukho iilwimi ezingaphezu kwama7 000 ezithethwayo ehlabathini. Ulwimi ngalunye luyinxalenye yenkcubeko eyodwa.
 - Izilwanyana nazo ziyahamba! Ezinye izilwanyana, njengeentaka neminenga, zihamba amawaka eekhilomitha nyaka ngamnye ukuze zifumane ukutya, amaqabane, okanye imozulu eshushu.

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

- a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- a. Ingaba wakhe waya kwindawo entsha? Wakhe wayaphi?
- b. Ingaba ungathanda ukuya ezintabeni okanye elunxwemeni? Kutheni?
- c. Ucinga ukuba ukuhamba kumnandi? Kutheni okanye kutheni kungenjalo?

Izandi: Ubizelo – Amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlobo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–10 kumda wephepha.
 - b. Biza amagama ukuze abafundi babhale ecaleni kwamanani u1–10: thabatha, kuqala, uthathe, hluba, ondwebe, bhibhidla, igwala, isiselo, sukuma, ngenye
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama alishumi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - d. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni yabafundi**

Ukubhala ngesandla: Hloa ngokungekho sesikweni isantya sokubhala ngesandla, ukugxila kunye nomxhino

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlobo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba iipensile.
2. **Bhala ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini: Igama lam ngu____. Ndine____ iminyaka ubudala.**
 - a. Yalela abafundi bakhuphele baze bagqibezele izivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - b. Emva koko, xelela abafundi ukuba ufuna ukubona izihlandlo abanokuzibhala ngokuchanekileyo ezi zivakalisi kwisithuba semizuzu emihlanu.
 - c. Xelela abafundi baqalise ukubhala kwaye bangemi ude utsho.
3. **Jonga isantya sokubhala ngesandla sabafundi, ugxile kumxhino.**
 - a. Njengoko abafundi bebhala, hambahamba uze uqaphele abafundi abatsala nzima ukubhala okanye abangenamxhino – abo banamaxa okuphumla.
 - b. Emva kwemizuzu emihlanu yithi, 'Yeka'.
 - c. Cela abafundi babale izihlandlo abathe bakwazi ngazo ukubhala izivakalisi ezibini.
 - d. Khuthaza abafundi – baxeleele ukuba kulo nyaka bonke baza kuba ngababhali ababhala ngokukhawuleza nangokona kuchanekileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 3

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Uhambo olukhulu lukaShamiso.
 - d. Yithi: Kweli bali intombazanana uShamiso yaseZimbabwe nosapho lwayo bathabatha uhambo oluya eZimbabwe. Endleleni eya kundwendwela usapho lwabo, bamisa kumabhodlo aseGreat Zimbabwe apho bafunda banzi ngemvelaphi nenkcubeko yabo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Buza abafundi: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila kwi: Ukusebenzisa izenzi (amagama abonisa isenzeko) kwixesha elizayo ukubhala ngento engekenzeki.
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: Ndiza kuhamba ngeeholide.
 - c. Cacisa umongo weGML: Amagama athi 'za kutyelela' zizenzi kwesi sivakalisi. Igama 'liza' kusixelela ukuba isenzo asikenzeki. Kuza kwenzeka kwixesha elizayo.
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: Ndiya evenkileni.
 - b. Buza abafundi: Sisitshintsha njani esi sivakalisi sibe kwixesha elizayo?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi: Guqula esi sivakalisi sibe kwixesha elizayo. (Ndiza kuya evenkileni.)
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - Ndifundela uviwo.
 - Ndidlala nabahlobo bam.
 - Ndiya eholideni.
 - b. Cacisela abafundi: Tshintsha ezi zivakalisi zibe kwixesha elizayo.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abohlukeneyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Igama elithi 'za / ya' kwisivakalisi ngasinye, libonisa ixesha elizayo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Ukusebenza namaqela

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zabafundi
zokubhala
lipensile
zabafundi
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

- Eli xesha lisebenzisele ukuqeqesha abafundi kwizikhokelo nenkqubo yesiqhelo yoFQNT.
- Ngokwenziwa koku ngendlela enika iziphumo, kuya kuba lula ukulalwula uFQNT.

Ukulungiselela

1. Yenza ngokwenkqubo yesiqhelo yokuzinzisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
2. Xelela iklasi ukuba uza kubabonisa ekufanele bakwenze xa ubiza iqela lize kufunda.

Amaqela okufunda

1. Qinisekisa ukuba ubeke abafundi ngokwamaqela emigangatho elinganayo oFQNT.
2. Xelela abafundi igama laqela labo. Qaphela: Abafundi akunyanzelekanga ukuba bahlale kula maqela.
3. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi igama leqela labo – dlala imidlalo womeleze oku. Umzekelo, xelela bonke abafundi abakwiqela leQwarhashe beme ngeenyawo, xelela abafundi abakwiqela leNgonyama babeke izandla zabo entloko, njl.njl.

Ukubiza iQela lize kuFunda

1. Khumbuza abafundi apho indawo yoFQNT ikhoyo.
2. Khumbuza abafundi beze neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo xa besiza kufunda.
3. Khumbuza abafundi ngezikhokelo: xa ubabiza, mabashukume ngokukhawuleza nangokuthe cwaka beze kule ndawo yokufundela, akufuneki baphazamise abanye abafundi.
4. Biza iqela lize kuhlala kule ndawo yokufundela.
5. Qinisekisa ukuba banazo iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
6. Cacisa ukuba wakugqiba imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku, uza kuphulaphula abafundi befunda kwezinye iincwadi (iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba ezikhoyo).
7. Ziqhelanise nokuhambisa iseti efanelekileyo yeencwadi zokufunda, nokucela abafundi batyhile incwadi kwiphepha elithile.
8. Okulandelayo, ziqhelanise ukuqokelela iincwadi zokufunda, okanye ukunikezela ngazo kubafundi bagoduke nazo. (Oku kuxhomekeke kutitshala / ipolisi yesikolo).
9. Yenza iklasi iphelele ibanike ingxelo ngendlela abenze ngayo.

10. Phinda oku neqela elilandelayo.

11. Kwenze oku namaqela amaninzi kangangoko unako ngexesha.

Ukuqukumbela isifundo

1. Qeqesha abafundi bavale iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kunye neencwadi zokubhala.
2. Qeqesha abagcinicwangco bakhawuleze bethe cwaka baqokelele iincwadi baze bazibuyisele kwiishelufu zazo.
3. Bulela abafundi ngemizamo yabo. Khomba izinto ezimbalwa ezithe zenziwa kakuhle.

Yenza inkqubo yesiqhelo nezikhokelo zinisebenzele ngaphakathi

1. Ukuze uFQNT kube yimpumelelo, abafundi kufuneka bazi okulindeleke kubo nendlela yokuziphatha.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Ubizelo – Izivakalisi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlobo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo'.
 - b. Biza ezi zivakalisi zilandelayo ukuze abafundi bazibhale:
 - Usisi usuka arhonoze xa esinda.
 - Ikhwelo likabhuti limenze wabheka.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala ezi zivakalisi zibini ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Yalatha iimpawu zobhalo ozisebenzisayo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni yabafundi.**

Ukubhala ngesandla: Hloa ngokungekho sesikweni umgangatho wokubhala ngesandla

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlobo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bhala ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**
 Izinto endizithandayo
 Ndithanda ukudlala _____.
 Ndithanda ukutya _____.
 - a. Yalela abafundi bakhuphele baze bagqibezele izivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - b. Xelela abafundi basebenzise okona kubhala kwabo ngesandla ngokudibanisa okanye ukubhala ngokungandibanisi okucocekileyo.
3. **Jonga umgangatho wabafundi wokubhala ngesandla.**
 - a. Njengoko abafundi bebhala, hambahamba uqaphele abafundi abatsala nzima ukubhala ngokucocekileyo.
 - b. Nika inkxaso malunga nendlela yokuhlala, ukubamba ipensile kunye nocinezelo lokubhala.
 - c. Khuthaza abafundi – baxelele ukuba kulo nyaka, baza kuba ngababhali abangcono ekubhaleni ngokucocekileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 3

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Uhambo olukhulu lukaShamiso
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuzo: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indawo oya kutyelela kuyo ngenye imini.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ngenye imini ndifuna ukutyelela e...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Indawo oya kutyelela kuyo.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Ndiza kuya phi?
 - Ndiza kuhamba nabani?
 - Ndiza kuhamba njani?
 - Ndiza kwenza ntoni?
 - Ndiza kubona ntoni?
 - Ndiza kuziva njani?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndifuna ukutyelela e...

Ndiya kuya apho no...

Sakuhamba nge...

Ukufika kwam apho ndiya ku...

Ndiya kubona...

Ndakuziva...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Ukusebenza namaqela

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zabafundi
zokubhala
lipensile
zabafundi
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

- Eli xesha lisebenzisele ukuqeqesha abafundi kwizikhokelo nenkqubo yesiqhelo yoFQNT.
- Ngokwenziwa koku ngendlela enika iziphumo, kuya kuba lula ukulalwula uFQNT.

Ukulungiselela

1. Yenza ngokwenkqubo yesiqhelo yokuzinzisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
2. Xelela iklasi ukuba uza kubabonisa ekufanele bakwenze xa ubiza iqela lize kufunda.

Amaqela okufunda

1. Qinisekisa ukuba ubeke abafundi ngokwamaqela emigangatho elinganayo oFQNT.
2. Xelela abafundi igama laqela labo. Qaphela: Abafundi akunyanzelekanga ukuba bahlale kula maqela.
3. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi igama leqela labo – dlala imidlalo womeleze oku. Umzekelo, xelela bonke abafundi abakwiqela leQwarhashe beme ngeenyawo, xelela abafundi abakwiqela leNgonyama babeke izandla zabo entloko, njl.njl.

Ukubiza iQela lize kuFunda

1. Khumbuza abafundi apho indawo yoFQNT ikhoyo.
2. Khumbuza abafundi beze neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo xa besiza kufunda.
3. Khumbuza abafundi ngezikhokelo: xa ubabiza, mabashukume ngokukhawuleza nangokuthe cwaka beze kule ndawo yokufundela, akufuneki baphazamise abanye abafundi.
4. Biza iqela lize kuhlala kule ndawo yokufundela.
5. Qinisekisa ukuba banazo iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
6. Cacisa ukuba wakugqiba imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku, uza kuphulaphula abafundi befunda kwezinye iincwadi (iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba ezikhoyo).
7. Ziqhelanise nokuhambisa iseti efanelekileyo yeencwadi zokufunda, nokucela abafundi batyhile incwadi kwiphepha elithile.
8. Okulandelayo, ziqhelanise ukuqokelela iincwadi zokufunda, okanye ukunikezela ngazo kubafundi bagoduke nazo. (Oku kuxhomekeke kutitshala / ipolisi yesikolo).
9. Yenza iklasi iphelele ibanike ingxelo ngendlela abenze ngayo.

10. Phinda oku neqela elilandelayo.

11. Kwenze oku namaqela amaninzi kangangoko unako ngexesha.

Ukuqukumbela isifundo

1. Qeqesha abafundi bavale iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kunye neencwadi zokubhala.
2. Qeqesha abagcinicwangco bakhawuleze bethe cwaka baqokelele iincwadi baze bazibuyisele kwiishelufu zazo.
3. Bulela abafundi ngemizamo yabo. Khomba izinto ezimbalwa ezithe zenziwa kakuhle.

Yenza inkqubo yesiqhelo nezikhokelo zinisebenzele ngaphakathi

1. Ukuze uFQNT kube yimpumelelo, abafundi kufuneka bazi okulindeleke kubo nendlela yokuziphatha.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyi-
nto elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba....

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Hlola ngokungekho sesikweni ukuenkhowuda

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Konke ngam'.
 - b. Bhala ezi ziqali zivakalisi zilandelayo ebhodini:
Konke ngam
Igama lam ngu...
Ndihlala no...
Abahlobo bam ngoo...
Ndithanda uku...
Andikuthandi uku...
Eyona nkqubo kamabonakude ndiyithandayo yi...
Ndiyayithanda kuba...
2. **Xelela abafundi bakhuphele baze bagqibezele ezi zivakalisi.**
 - a. Xelela abafundi basebenze bodwa.
 - b. Baxebele babhale amagama njengoko evakala – akukhathaliseki nokuba benza iimpazamo.
3. **Qaphela ulwazi lwezandi lwabafundi kunye nokuzithemba.**
 - a. Ngabaphi ababhali abagqibezela izivakalisi ngokuzithemba?
 - b. Ngabaphi abafundi abasebenzisa ulwazi lwezandi ukuenkhowuda amagama amaninzi ngokuchanekileyo?
 - c. Ngabaphi ababhali abatsala nzima ukuenkhowuda amagama?

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 3

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Uhambo olukhulu lukaShamiso
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzoba ze sibhale ngeyona ndawo siyithandayo ebalini.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali kuxa...
 - c. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - d. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso ebhodini. Njengokuba uzoba cacisa le nto uyizobayo.
 - e. Yongeza isivakalisi esi1–2 malunga nomzobo wakho: Ndiyithandile...
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baze baxoxe ngeempendulo zabo neqabane.
 - d. Emva koko, yalela abafundi ukuba bazobe le ndawo yebali kwiincwadi zabo zokubhala.
 - e. Nceda abafundi bongeze isivakalisi esi1–2 kwimizobo yabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indawo oya kutyelela kuyo ngenye imini.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcise umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele iimephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndifuna ukutyelela e...

Ndiya kuya apho no...

Sakuhamba nge...

Ukufika kwam apho ndiya ku...

Ndiya kubona...

Ndakuziva...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Ukusebenza namaqela

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

Iincwadi
zabafundi
zokubhala
lipensile
zabafundi
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

- Eli xesha lisebenzisele ukuqeqesha abafundi kwizikhokelo nenkqubo yesiqhelo yoFQNT.
- Ngokwenziwa koku ngendlela enika iziphumo, kuya kuba lula ukulalwula uFQNT.

Ukulungiselela

1. Yenza ngokwenkqubo yesiqhelo yokuzinzisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
2. Xelela iklasi ukuba uza kubabonisa ekufanele bakwenze xa ubiza iqela lize kufunda.

Amaqela okufunda

1. Qinisekisa ukuba ubeke abafundi ngokwamaqela emigangatho elinganayo oFQNT.
2. Xelela abafundi igama laqela labo. Qaphela: Abafundi akunyanzelekanga ukuba bahlale kula maqela.
3. Qinisekisa ukuba abafundi bayalazi igama leqela labo – dlala imidlalo womeleze oku. Umzekelo, xelela bonke abafundi abakwiqela leQwarhashe beme ngeenyawo, xelela abafundi abakwiqela leNgonyama babeke izandla zabo entloko, njl.njl.

Ukubiza iQela lize kuFunda

1. Khumbuza abafundi apho indawo yoFQNT ikhoyo.
2. Khumbuza abafundi beze neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo xa besiza kufunda.
3. Khumbuza abafundi ngezikhokelo: xa ubabiza, mabashukume ngokukhawuleza nangokuthe cwaka beze kule ndawo yokufundela, akufuneki baphazamise abanye abafundi.
4. Biza iqela lize kuhlala kule ndawo yokufundela.
5. Qinisekisa ukuba banazo iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
6. Cacisa ukuba wakugqiba imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku, uza kuphulaphula abafundi befunda kwezinye iincwadi (iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba ezikhoyo).
7. Ziqhelanise nokuhambisa iseti efanelekileyo yeencwadi zokufunda, nokucela abafundi batyhile incwadi kwiphepha elithile.
8. Okulandelayo, ziqhelanise ukuqokelela iincwadi zokufunda, okanye ukunikezela ngazo kubafundi bagoduke nazo. (Oku kuxhomekeke kutitshala / ipolisi yesikolo).
9. Yenza iklasi iphelele ibanike ingxelo ngendlela abenze ngayo.

10. Phinda oku neqela elilandelayo.

11. Kwenze oku namaqela amaninzi kangangoko unako ngexesha.

Ukuqukumbela isifundo

1. Qeqesha abafundi bavale iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kunye neencwadi zokubhala.
2. Qeqesha abagcinicwangco bakhawuleze bethe cwaka baqokelele iincwadi baze bazibuyisele kwiishelufu zazo.
3. Bulela abafundi ngemizamo yabo. Khomba izinto ezimbalwa ezithe zenziwa kakuhle.

Yenza inkqubo yesiqhelo nezikhokelo zinisebenzele ngaphakathi

1. Ukuze uFQNT kube yimpumelelo, abafundi kufuneka bazi okulindeleke kubo nendlela yokuziphatha.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Bonisa uze uchaze**
 - a. Bamba uze uphakamise isixhobo okanye umfanekiso oza kusibonisa wona / sona.
 - b. Sichazele ngesixhobo / ngomfanekiso. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - I... (ubungakanani, umbala, ubunzima, ivakala njani xa uyiphatha, njl. njl.)
 - Isetyenziselwa...
 - Ndiyithanda kuba...
 - c. Emva koko, buza iklasi: Ingaba ninemibuzo?
 - d. Xa kukho umntu onombuzo, zama ukunika eyona mpendulo ingcono.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa unikezela, khumbula oku:
 - Bamba isixhobo okanye umfanekiso wakho ngendlela ebonisa wonke umntu
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Yakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala – sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: n, a
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: n**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: a**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 9.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *h*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *h*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *h*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *h*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayelelo
15

1. **Yazisa ibali.**
 - a. Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, UMashudu uyatyelela.
 - b. Yithi: UMashudu notata wakhe bafunda incwadi yethala lencwadi esihloko sithi, 'The New Seven Wonders of the World'. Ngokujonga emifanekisweni bekwafunda ngezi ndawo zinika umdla kangaka, uMashudu notata wakhe baziva ngathi bahambe ihlabathi jikelele.
 - c. Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.
2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - a. Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
 - b. Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
 - c. Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?
3. **Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.**
 - a. Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Fumana uze ukhumbule iinkcukacha.
 - b. Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 9.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 2.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - isihloko: Isivakalisi esifutshane phantsi komfanekiso esisixelela ukuba umfanekiso usibonisa ntoni na.
 - ukutyelela/ ukundwendwela: Ukuyokubona umntu okanye indawo kangangexesha elifutshane.
 - inkcazelo: Okuchaziweyo malunga nokuthile.
 - iintshaba: Abantu okanye amaqela angavaniyo kwaye angazama ukulwa omnye nomnye.
 - umlawuli: Uhlobo lwenkokeli/umntu olawulayo, njengekumkani.
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: l, k
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: /**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: k**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 10.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *K*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *K*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *K*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *K*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 17

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: UMashudu uyatyelela
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 10.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 112.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - ____ kwazanga ukulinda...
 - ____ ebesendleleni yakhe...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa uswazi / ilitye lokuthetha ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo.
Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya ukhlanganisa izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi ezihlanganisiweyo: m+f**
 - a. Bhala iikhonsonanti ezimbini ezahlukeneyo ebhodini.
 - b. Cela umfundi afunde isandi ngasinye aze ahlanganise izandi kunye.
 - c. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa izandi ezihlanganisiweyo.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 12.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
Ikati, ikalika
Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonombumba.
 - a. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - b. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 15

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: UMashudu uyatyelela
 - d. Yithi: UMashudu notata wakhe bafunda incwadi yethala lencwadi esihloko sithi, 'The New Seven Wonders of the World'. Ngokujonga emifanekisweni bekwafunda ngezi ndawo zinika umdla kangaka, uMashudu notata wakhe baziva ngathi bahambe ihlabathi jikelele.
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Fumana uze ukhumbule iinkcukacha
 - Buza abafundi: Amabali aneenkcukacha ekufuneka sizikhumbule ukuze siwazi kakuhle onke! Wenza njani ukuze uzame ukuwakhumbula?

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indawo oya kutyelela kuyo ngenye imini.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Uhlobo loncwadi: Ibali lomntu / imbali ngomntu
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezithandathu ubuncinane.
 - GML: Bhala kwixesha elizayo.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isakhelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isakhelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndifuna ukutyelela e...

Ndiya kuya apho no...

Sakuhamba nge...

Ukufika kwam apho ndiya ku...

Ndiya kubona...

Ndakuziva...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 12.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile: *n, a, l, k, m, f, b, i, y, o, d, e***
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukileyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 13.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Ikati ilele.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 17

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: UMashudu uyatyelela
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Fumana uze ukhumbule iinkcukacha
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Amabali aneenkcukacha ekufuneka sizikhumbule ukuze siwazi kakuhle onke! Wenza njani ukuze uzame ukuwakhumbula?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Indawo oya kutyelela kuyo ngenye imini.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza esinye isivakalisi kumbhalo wakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndifuna ukutyelela e...

Ndiya kuya apho no...

Sakuhamba nge...

Ukufika kwam apho ndiya ku...

Ndiya kubona...

Ndakuziva...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 13.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyi-
nto elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela abafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: nanazela, alaziwa, lakuni, kakubi, imfihlo
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Ukumfameka kukungaboni urnamehlo.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 13.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 17

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: UMashudu uyatyelela
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzenzela esethu isiphelo sebali esahlukileyo.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Mhhh, ndicinge isiphelo esahlukileyo sebali.
 - c. Xelela abafundi uluvo lwakho ngesiphelo esahlukileyo.
 - d. Zama ukucinga isiphelo esingaqhelekanga – abangenakusicinga abafundi.
3. **Yalela abafundi bagqibezele the task:**
 - a. Yithi: Cimela uze ucinge ngesiphelo esahlukileyo sebali. Musa ukukopa uluvo lwam, nceda uzicingele olwakho.
 - b. Yithi: Vula amehlo uze wabelane neqabane lakho ngesiphelo sakho.
 - c. Njengoko abafundi bethetha ngezimvo zabo, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
 - d. Ekupheleni kwesifundo, biza abafundi abambalwa babelane neklasi ngeziphelo zabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi 1

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala: Indawo oya kutyelela kuyo.**
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezithandathu ubuncinane.
 - GML: Isenzi (igama elibonisa isenzeko), sibonisa ukuba isenzo asikenzeki.
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
4. **Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.**
5. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
6. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 42
 - Gqibezela umsebenzi 'Masibhale' emazantsi ephepha.
 - Bhala kwakhona isivakalisi ngasinye kwezi, uqale ngokuthi: Ngomso.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 13.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Silungisa izinto**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Leliphi ilungu losapho elinobuchule bokulungisa izinto?
 - Zeziphi iintlobo zeengxaki abazilungisayo?
 - Ucinga ukuba abantwana bangazama ukulungisa iingxaki? Ngoba?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 17.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho: Ukulungisa izinto kukugcina uxolo.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo: Esi saci sithetha ukuba xa kukho into engahambi kakuhle okanye umntu enze impazamo, kubalulekile ukuyilungisa. Kufuneka ulungise izinto ukuze abahlobo kunye nosapho bavane kwaye kukho uxolo phakathi komntu wonke.

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: i, z
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: i**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: z**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 19.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *ℓ*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *ℓ*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *ℓ*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *ℓ*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
29

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, Igumbi lokufundela elonakalisiweyo.
- Yithi: UZweli wayenemincili kunene kuba emva kwemini ngoLwesihlanu uMnu. Mabuya, utitshala kaZweli wakhetha umbhalo kaZweli wawuxhoma kwibhodi yezaziso. Kodwa xa uZweli nabo afunda nabo besiza esikolweni kusasa ngoMvulo, iklasi yabo yonakalisiwe! Ibali licacisa indlela iklasi eyonakaliswa ngayo nendlela eyalungiswa ngayo kwakhona.
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 19.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 17.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - lungisa: Ukwenza into isebenze kwakhona okanye ukuyilungisa.
 - yonakalisa: Ukwaphula okanye ukonakalisa.
 - cela uxolo: Ukuvakalisa ngomlomo ukuzisola xa ukhathaze umntu okanye wenze impazamo.
 - ikwayara: Iqela labantu abacula kunye.
 - qaphela: Ukuhoya/ ukunika ingqalelo ukuze ungenzi mpazamo okanye ulimale.
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: t, e
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: t**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: e**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 20.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokujikelezisa izihlahla zenze izangqa ziye ngasekhohlo zibuye ziye ekunene.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *L*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *L*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *L*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *L*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 31

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: Igumbi lokufundela elonakalisiweyo.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 20.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - lungisa: Ukulungisa into eyophukileyo okanye ekrazukileyo ukuze ibonakale kwaye isebenze njengentsha.
 - thunga: Ukudibanisa iziqwenga zelaphu usebenzisa inaliti kunye nerhali.
 - inaliti: Isixhobo esibhityileyo, esibukhali esinomngxuma kuso esikunceda uthunge okanye uthunge ilaphu.
 - irhali: Umtya obhityileyo osetyenziselwa ukuthunga okanye ukulungisa iimpahla.
 - ihamile: Isixhobo esinentloko enzima kwintonga, esisetyenziselwa ukubetha izikhonkwane.
- b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye.

2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

- a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 21.
- b. Xelela abafundi ezi nkcukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:
 - Izixhobo ezifana neehamile, izikrudrayiva, kunye neglu zisanceda silungise izinto ezifana nezinto zokudlala kunye nezinye izinto ezophukileyo.
 - Oogqirha banokulungisa amathambo ophukileyo ngokusebenzisa izixhobo ezikhethekileyo, ezanceda ithambo liphile kwakhona ukuze libe namandla kwaye liqonde kwakhona.
 - Izilwanyana ezininzi zinokulungisa izinto ngendlela yazo! Umzekelo, ezinye iintaka zisebenzisa udaka okanye udaka oluxutywe nengca ukwakha nokulungisa iindlwane zazo.

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

- a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- a. Ngaba ukhe wanceda ukulungisa into? Yayiyintoni?
- b. Ucinga ukuba yintoni eyona nto inzima ukuyilungisa?
- c. Ziziphi ezinye izinto ongathanda ukufunda indlela yokuzilungisa?

Izandi: Hlaziya ukuhlanganisa izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi ezihlanganisiweyo: $n+k$**
 - a. Bhala iikhonsonanti ezimbini ezahlukeneyo ebhodini.
 - b. Cela umfundi afunde isandi ngasinye aze ahlanganise izandi kunye.
 - c. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa izandi ezihlanganisiweyo.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 22.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
Iholi. iliso
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangukhona khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 31

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Igumbi lokufundela elonakalisiweyo.
- Yithi: UZweli wayenemincili kunene kuba emva kwemini ngoLwesihlanu uMnu. Mabuya, utitshala kaZweli wakhetha umbhalo kaZweli wawuxhoma kwibhodi yezaziso. Kodwa xa uZweli nabo afunda nabo besiza esikolweni kusasa ngoMvulo, iklasi yabo yonakalisiwe! Ibali licacisa indlela iklasi eyonakaliswa ngayo nendlela eyalungiswa ngayo kwakhona.

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Buza abafundi: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila kwi: Usebenzisa iimpawu zocaphulo ukubonisa amagama athethwe ngumntu (intetho ngqo).
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: "Ndiyakuthanda ukulungisa izinto," watsho uThemba.
 - c. Cacisa umongo weGML: Amagama angaphakathi kwiimpawu zocaphulo ngawona magama athethwe nguThemba. Oku kubizwa ngokuba yintetho ngqo.
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: Live: Ibhayisekile yam yophukile.
 - b. Buza abafundi: Singazisebenzisa njani iimpawu zochaphulo ukutshintshela isivakalisi kwintetho ngqo?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi:
 1. Faka iimpawu zocaphulo ngaphambili nasekupheleni kwesivakalisi: "Ibhayisekile yam yophukile"
 2. Yongeza isiphumlisi phambi kokuvala iimpawu zocaphulo: "Ibhayisekile yam yophukile,"
 3. Bhala umntu othethe loo mazwi emva kwentetho yocaphulo: "Ibhayisekile yam yophukile," watsho uLive.
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - UNolwazi: Ndiyakuthanda ukunceda abantu.
 - UDan: Ipensile yam yophukile.
 - UZoleka: Ungumhlobo wam osenyongweni.
 - b. Cacisela abafundi: Sebenzisa iimpawu zocaphulo ukuguqula ezi zivakalisi zibe kwintetho ngqo.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abohlukeneyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 22.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile: i, z, t, e, n, k, o, l, f, u, w, s**
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukileyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 23.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokujikelezisa izihlahla zenze izangqa ziye ngasekhohlo zibuye ziye ekunene.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Iliso lakhe liyalila.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 31

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Igumbi lokufundela elonakalisiweyo
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubiza: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indlela owalungisa ngayo into
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ngenye imini ndabona...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Into eyophukileyo oza kubhala ngayo.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Yintoni eyayophukile?
 - Ndaziva njani?
 - Ndenza ntoni kuqala?
 - Ndenza ntoni emva koko?
 - Ndayilungisa njani?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndabona...

Ndaziva...

Ndathi, "..."

Okokuqala...

Emva koko...

Ekugqibeleni yalungiswa / yalungiseka ndaze nda...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 23.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: inkosi, zezam, teketa, elethu, inkaba
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Ubhuti uthi ingayilayisha nenkamela.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 25.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 29

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Igumbi lokufundela elonakalisiweyo
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuchaza kwakhona indawo esiyithandayo kwibali lethu.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Yithi: Mandicinge – mandikuchazele eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali ngamazwi am.
 - c. Vula amehlo akho uchazele abafundi eyona ndawo uyithandayo ebalini.
 - d. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - e. Phinda uyichaze le ndawo yebali ngokulandelelana kweziganeko.
 - f. Bandakanya imiba ebalulekileyo, njengamagama abalinganiswa.
 - g. Cacisa ukuba kutheni uyithanda nje le ndawo ebalini.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baguquke banikane amathuba bexelela amaqabane abo indawo umntu ayithandayo ebalini.
 - d. Njengoko abafundi bethetha ngebali, jikeleza phakathi kwabo unike inxaso apho ifuneka khona.
 - e. Ekupheleni kwesifundo, biza umfundi abe1–2 baphinde bathethe bexelela iklassi ngeyona ndawo umntu ayithandayo ebalini.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indlela owalungisa ngayo into
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcise umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele iimephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndabona...

Ndaziva...

Ndathi, "..."

Okokuqala...

Emva koko...

Ekugqibeleni yalungiswa / yalungiseka ndaze nda...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 26.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abafundi
aba-
khethiweyo
mabeze
nesixhobo
okanye
umfanekiso
woku 'Bonisa
uze uchaze'

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Bonisa uze uchaze**
 - a. Bamba uze uphakamise isixhobo okanye umfanekiso oza kusibonisa wona / sona.
 - b. Sichazele ngesixhobo / ngomfanekiso. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - I... (ubungakanani, umbala, ubunzima, ivakala njani xa uyiphatha, njl. njl.)
 - Isetyenziselwa...
 - Ndiyithanda kuba...
 - c. Emva koko, buza iklasi: Ingaba ninemibuzo?
 - d. Xa kukho umntu onombuzo, zama ukunika eyona mpendulo ingcono.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa unikezela, khumbula oku:
 - Bamba isixhobo okanye umfanekiso wakho ngendlela ebonisa wonke umntu
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Yakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala – sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: y, h
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: y**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: h**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 27.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *mv*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *mv*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *mv*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *mv*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
43

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, uMari Copeny: Iqhawekazi lamanzi.
- Yithi: Eli bali lokwenene liqhubeka eUnited States, kwisixeko saseFlint eMichigan. Abantu abaninzi eFlint babeguliswa ngamanzi kodwa kwakungekho mntu wayesenza nto ukulungisa le meko. Waza uMari, intombazana eselula, wathatha isigqibo sokwenza into ngayo. Funda konke malunga neenzame zeli gorha lentombazana ukunceda abahlali bendawo yakhe.
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Buza imibuzo / zibuze.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 27.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 17.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - IMichigan: IPhondo elizilawulayo eliseUnited States elidume ngamachibi amakhulu kakhulu alirhangqileyo.
 - igorha: Umntu olwa ngesibindi, ingakumbi kumadabi nakwiimfazwe.
 - intsumantsumane: Ingxaki enkulu kakhulu edinga ukulungiswa ngokukhawuleza.
 - ngcolisa: Ukwenza umoya, amanzi okanye umhlaba ube mdaka kwaye ube nobungozi.
 - inetyhefu: Inobungozi kwaye iyabulala kubantu, izilwanyana okanye izityalo.
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: d, m
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: d**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: m**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 28.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *M*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *M*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *M*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *M*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 43

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: UMari Copeny: Iqhawekazi lamanzi
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 28.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 29.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - ____ ebefuna ukulila...
 - Namhlanje ibilusuku lokugqibela! ...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa uswazi / ilitye lokuthetha ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya ukuhlanganisa izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi ezihlanganisiweyo: *kh+w***
 - a. Bhala iikhonsonanti ezimbini ezahlukeneyo ebhodini.
 - b. Cela umfundi afunde isandi ngasinye aze ahlunganise izandi kunye.
 - c. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa izandi ezihlanganisiweyo.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 30.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
Imela. umile
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangukhona khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 45

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: UMari Copeny: Iqhawekazi lamanzi
 - d. Yithi: Eli bali lokwenene liqhubeka eUnited States, kwisixeko saseFlint eMichigan. Abantu abaninzi eFlint babeguliswa ngamanzi kodwa kwakungekho mntu wayesenza nto ukulungisa le meko. Waza uMari, intombazana eselula, wathatha isigqibo sokwenza into ngayo. Funda konke malunga neenzame zeli gorha lentombazana ukunceda abahlali bendawo yakhe.
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhokisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhokisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cella abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Buza imibuzo / zibuze.
 - Buza abafundi: Kumnandi ukuzibuza ngebali size sibuze imibuzo. Ithini imibuzo onayo ngeli bali?

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indlela owalungisa ngayo into
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Uhlobo loncwadi: Ibali lomntu / imbali ngomntu
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezithandathu ubuncinane.
 - GML: Bhala isivakalisi esineempawu zocaphulo.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isakhelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isakhelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndabona...

Ndaziva...

Ndathi, "..."

Okokuqala...

Emva koko...

Ekugqibeleni yalungiswa / yalungiseka ndaze nda...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 30.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile:** *y, h, d, m, kh, w, e, a, k, i, o, l*
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukileyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 31.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Umama umama uMimi.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 43

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuze abafundi ngesihloko sebali: UMari Copeny: Iqhawekazi lamanzi
 - d. Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Buza imibuzo / zibuze.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubiza: Kumnandi ukuzibuza ngebali size sibuze imibuzo. Ithini imibuzo onayo ngeli bali?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Indlela owalungisa ngayo into
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza esinye isivakalisi kumbhalo wakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Ngenye imini ndabona...

Ndaziva...

Ndathi, "..."

Okokuqala...

Emva koko...

Ekugqibeleni yalungiswa / yalungiseka ndaze nda...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 31.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: yihoye, hamba, isidudu, umemeze, khwitsha
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Ikhwelo likabhuti limenze wabhaka.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 33.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 45

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: UMari Copeny: Iqhawekazi lamanzi
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kulinganisa ibali lethu singamaqela.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Yithi: Xa silinganisa ibali, kufuneka sizame ukuba:
 - Sikhumbule okwenziwa nokuthethwa ngumlinganiswa wethu
 - Sithethe kwaye silinganise njengomlinganiswa wethu
 - Sisebenzise amanye amagama afana nathethwe ngumlinganiswa wethu
 - b. Ngokufutshane bonisa abafundi indlela onokulinganisa ngayo omnye wabalinganiswa.
 - c. Zama ukungakhethi umlinganiswa oyintloko kumzekelo wakho.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Bala ukuba bangaphi abalinganiswa ebalini.
 - b. Yahlula abafundi babe ngamaqela alingana nelo nani. Umzekelo, ukuba abalinganiswa ba5 ebalini, yohlula iklasi ibe ngamaqela ama5.
 - c. Nika umfundi ngamnye umlinganiswa.
 - d. Hamba neklasi niye phandle okanye kwindawo ethe gabalala.
 - e. Xelela amaqela ukuba alinganise ibali. Kufuneka:
 - Bakhumbule okuthethwa nokwenziwa ngumlinganiswa wabo
 - Bathethe baze benze ngokomlinganiswa wabo
 - Basebenzise amanye kumagama asetyenziswe ngumlinganiswa wabo
 - f. Njengokuba abafundi belinganisa ibali, jikeleza phakathi kwabo unike inxaso apho ifuneka khona.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi 1

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala: Indlela owalungisa ngayo into.**
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezithandathu ubuncinane.
 - GML: Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.
4. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
5. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 16
 - Gqibezela umsebenzi 'Masibhale' emazantsi ephepha.
 - Sebenzisa iimpawu zocaphulo ukuguqula ezi zivakalisi zibe kwintetho ngqo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 33.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Sizama ukunyaniseka**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Kukwenza uzive njani ukuthetha ubuxoki?
 - Ucinga ukuba kutheni uziva ngale ndlela?
 - Kutheni ngamanye amaxesha sithetha ubuxoki?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 56.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho: Inyaniso ibuhlungu kodwa iyanceda.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo: Eli qhalo lithetha ukuba ngamanye amaxesha xa uthetha inyaniso, abantu banokucaphuka okanye bakhathazeke. Kodwa ekugqibeleni ukuthetha inyaniso yinto echanekileyo kuba ihlala ilungisa iimeko. Eli qhalo libonisa ukuba kubalulekile ukunyaniseka kuba libonisa ukuba uthembekile kwaye wenza into elungileyo.

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: s, u
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: s**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: u**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 37.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *nv*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *nv*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *nv*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *nv*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeleyo
57

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, Isacholo esiluhlaza.
- Yithi: UZandile noGeeta ngabahlobo benene. Kodwa kwenzeka into enokonakalisa ubuhlobo babo. UZandile ufumana isacholo esilahlwe nguGeeta. Ufuna ngamandla ukusigcina esi sacholo siluhlaza sihle, kodwa uyazi ukuba uGeeta ukhathazekile kuba esilahlile. Ibali liqhuba lisixelela ukuba ingaba uZandile uthatha isigqibo sokunyaniseka okanye hayi kusini na.
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Thatha izigqibo ezisikelwe kulwazi olunikiweyo
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 37.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlanganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalala abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 35.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLYX ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - unyanisekile: Uthetha inyaniso uze wenze izinto ezifanelekileyo.
 - ukunganyaniseki: Into echasene nokunyaniseka - ukungathethi nyani.
 - isacholo: Ihombo yobucwebe oyinxiba esihlahleni sakho.
 - bengezela: Ukukhazimla kwaye iqaqambe, njengeenkwenkwezi.
 - buka: Ukuthabatheka yinto kwaye uyithande kakhulu.
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLYX elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: w, ng
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: w**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: ng**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 38.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *N*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *N*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *N*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *N*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 59

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: Isacholo esiluhlaza.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 38.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYILXY ukufundisa isigama.**

- a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - ithemba: Ukukholelwa emntwini ukuba athethe inyaniso kwaye enze oko akuthethayo.
 - inyaniso: Okwenzekileyo ngokwenene okanye oko kuyinyaniso.
 - ubuxoki: Ukuthetha into engeyonyani ngenjongo.
 - yophula: Ukwenzakalisa okanye ukonakalisa into ethile, okanye ukuyenza ingasebenzi kwakhona. Usenokukwaphula ukuthembela komntu kuwe ngokungathethi inyaniso.
 - yophukile: Into engasebenziyo, yonzakele, okanye yonakele.
- b. Sebenzisa indlela yobuchule iYILXY elungele igama ngalinye.

2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

- a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 39.
- b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso.
 - Wonke umntu uthetha ubuxoki ngamanye amaxesha, nabantu abadala. Kodwa abantu abaninzi bayathanda ukuthetha inyaniso kuba ibenza bazive belungile ngaphakathi.
 - Ukuxoka kunokuba liqili kuba ubuso nomzimba wakho unokukunika enye nokuba uzama ukufihla!
 - Ukuthetha inyaniso kunceda ukwakha ukuthembana phakathi kwakho nabahlobo, usapho, kunye nootitshala. Abantu baza kukuthemba ngakumbi xa unyanisekile.

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

- a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- a. Kutheni abantu bexoka?
- b. Ingaba unokucinga ngexesha ekwakunzima ngalo ukunyaniseka?
- c. Kutheni ukunyaniseka kubalulekile?

Izandi: Hlaziya ukuhlanganisa izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi ezihlanganisiweyo: $n+c+w$**
 - a. Bhala iikhonsonanti ezimbini ezahlukeneyo ebhodini.
 - b. Cela umfundi afunde isandi ngasinye aze ahlanganise izandi kunye.
 - c. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa izandi ezihlanganisiweyo.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 40.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
Nam. ninemela
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangukhona khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 59

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Isacholo esiluhlaza
 - d. Yithi: UZandile noGeeta ngabahlobo benene. Kodwa kwenzeka into enokonakalisa ubuhlobo babo. UZandile ufumana isacholo esilahlwe nguGeeta. Ufuna ngamandla ukusigcina esi sacholo siluhlaza sihle, kodwa uyazi ukuba uGeeta ukhathazekile kuba esilahlile. Iballi liqhuba lisixelela ukuba ingaba uZandile uthatha isigqibo sokunyaniseka okanye hayi kusini na.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cella abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo
 - Buza abafundi: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqa neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila kwi: Usebenzisa iimpawu zocaphulo ukubonisa amagama athethwe ngumntu (intetho ngqo).
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: URachel wathi, “Ndithetha inyaniso!”
 - c. Cacisa umongo weGML: Amagama angaphakathi kwiimpawu zocaphulo ngawona magama athethwe nguRachel. Oku kubizwa ngokuba yintetho ngqo.
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: USam: Ndiyophule into yokudlala.
 - b. Buza abafundi: Singazisebenzisa njani iimpawu zochaphulo ukutshintshela isivakalisi kwintetho ngqo?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi:
 - Faka iimpawu zocaphulo ngaphambili nasekupheleni kwesivakalisi: “Ndiyophule into yokudlala.”
 - Bhala umntu othethe loo mazwi phambi kwentetho yocaphulo: USam wathi “Ndiyophule into yokudlala.”
 - Yongeza isiphumlisi phambi kweempawu zocaphulo: USam wathi, “Ndiyophule into yokudlala.”
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - UNomvula: Ndikuxokisile.
 - UDavid: Ndidinga uncedo.
 - UThabo: Ndiziva ndibuhlungu.
 - b. Cacisela abafundi: Sebenzisa iimpawu zocaphulo ukuguqula ezi zivakalisi zibe kwintetho ngqo.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abohlukeneyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 40.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile: s, u, w, ng, n, c, a, i, m, k, e, b**
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukileyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 41.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokujikelezisa izihlahla zenze izangqa ziye ngasekhohlo zibuye ziye ekunene.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Uvana unemela.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 59

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuze abafundi ngesihloko sebali: Isacholo esiluhlaza
 - d. Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubiza: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ibali ngokuthetha ubuxoki uphinde uthethe inyani.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**

Yithi:

 - a. Ndiza kubalisa ibali ngomntwana othetha ubuxoki nge... aphinde athethe inyaniso.
 - b. Ndiza kubhala imihlathi emibini. Enye ithetha ngomntwana othetha ubuxoki, ize enye ibe ngomntwana othetha inyaniso.
 - c. Khumbula: Umhlathi liqela lezivakalisi ezimalunga nesihloko okanye umbono omnye.
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Into eyenziwa ngumntwana ebalini lakho engalunganga.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Ngubani? (abalinganiswa)
 - Phi? (indawo)
 - Yintoni engahambi kakuhle?
 - Yintoni ebubuxoki?
 - Yintoni eyinyaniso?
 - Uziva njani umlinganiswa?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Umhlathi 1 – Ubuxoki

Ngenye imini, umntwana ogama lingu____ wa...

____ wenze into engalunganga! Wa...

____ waziva...

Wathi akubuza umntu omdala, "Kwenzekeni?" ____ waxoka.

Wathi, "..."

Umhlathi 2 – Inyani

Kamva ____ waziva...

____ wabuyela waze wathi, "Mandithethe inyani. Ndi..."

Umntu omdala wathi, "Ndiyabulela ngokunyaniseka," waze...

Ekugqibeleni...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 41.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: susela, uyagula, wawela, ngongoza, ncwasa
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Eyam incwadi ithe ncwaba ebhegini yam.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 43.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 59

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Isacholo esiluhlaza
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kubhala uvavanyo lweNgqiqo nokuQonda ngebali.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Imibuzo yakho mayibhalwe ebhodini.
 - b. Funda umbuzo ngamnye ngokuvakalayo.
 - c. Cacisa uhlobo lwempendulo efunwa ngumbuzo ngamnye.
 - d. Umzekelo: Wayenxibe ntoni uAnna? Impendulo kufuneka isichazele ngeempahla zika-Anna.
 - e. Umzekelo: Ucinga ukuba wayefanele ukwenza ntoni uAnna? Impendulo ayikho kwitekisi – abafundi kufuneka bazicingele izimvo zabo.
 - f. Bonisa abafundi ukuba ngezantsi kombuzo ngamnye kukho isiqali sivakalisi. Bacacisele ukuba kufuneka basesebenzise sibancede ekubhaleni impendulo yabo.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bavule iincwadi zabo zokubhala babhale umhla nesihloko: INgqiqo nokuQonda.
 - b. Xelela abafundi basebenzise 'iziqalisivakalisi' ezingezantsi kombuzo ngamnye baze babhale impendulo ezincwadini zabo.
 - c. Yalela abafundi basebenzise ulwazi lwabo lwezandi xa bebhala amagama abangawaziyo. Mabalibize igama ngokucotha baze babhale izandi abazivayo.
 - d. Imibuzo neziqalisivakalisi
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ingqiqo nokuqonda ebhalwayo

1. **Sasinjani isacholo?**
Isacholo sisi...
2. **Ngubani owalahla isacholo?**
U... walahla isacholo.
3. **Wasigcina phi uZandile isacholo?**
UZandile wasigcina e... isacholo.
4. **Yintoni eyenza ukuba uZandile asibuyise isacholo?**
UZandile wabuyisa isacholo kuba...
5. **Wathini uGeeta uZandile akumnika isacholo sakhe?**
UGeeta wathi:

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ibali ngokuthetha ubuxoki uphinde uthethe inyani.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: Yithi: Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcise umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele iimephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Umhlathi 1 – Ubuxoki

Ngenye imini, umntwana ogama lingu___ wa...

___ wenze into engalunganga! Wa...

___ waziva...

Wathi akubuza umntu omdala, "Kwenzekeni?" ___ waxoka.

Wathi, "..."

Umhlathi 2 – Inyani

Kamva ___ waziva...

___ wabuyela waze wathi, "Mandithethe inyani. Ndi..."

Umntu omdala wathi, "Ndiyabulela ngokunyaniseka," waze...

Ekugqibeleni...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 43.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abafundi
aba-
khethiweyo
mabeze
nesixhobo
okanye
umfanekiso
woku 'Bonisa
uze uchaze'

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Bonisa uze uchaze**
 - a. Bamba uze uphakamise isixhobo okanye umfanekiso oza kusibonisa wona / sona.
 - b. Sichazele ngesixhobo / ngomfanekiso. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - I... (ubungakanani, umbala, ubunzima, ivakala njani xa uyiphatha, njl. njl.)
 - Isetyenziselwa...
 - Ndiyithanda kuba...
 - c. Emva koko, buza iklasi: Ingaba ninemibuzo?
 - d. Xa kukho umntu onombuzo, zama ukunika eyona mpendulo ingcono.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa unikezela, khumbula oku:
 - Bamba isixhobo okanye umfanekiso wakho ngendlela ebonisa wonke umntu
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Yakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala – sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: g, o
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: g**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: o**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 45.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *pv*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *pv*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *pv*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *pv*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
71

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, Umalusi owakhwaza wathi 'ingonyama'.
- Yithi: Eli bali liyintsomi, lenzelwe ukusifundisa isifundo. UMonwabisi wayeyinkwenkwe enentloni eyayisalusa umhlambi weenkomo. Ngamanye amaxesha, xa engenanto yakwenza, wayekhwaza ukuba kukho ingonyama ehlasela iinkomo zakhe. Funda ubone ukuba abantu belali benza ntoni na xa uMonwabisi ekhwaza 'ingonyama'.
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 45.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 35.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - abantu belali: Abantu abahlala elalini.
 - hlasela: Ukuzama ukulimaza umntu okanye into.
 - qhatha: Ukwenza umntu akholelwe into engeyonyani.
 - bhanxa: Ukuqhatha umntu njengesiqhulo okanye ukukhohlisa.
 - leqa/ sukela: Ukubaleka emva komntu okanye into ukuzama ukumbamba.
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: ny, f
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: ny**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: f**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 46.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *P*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *P*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *P*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *P*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 74

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: Umalusi owakhwaza wathi 'ingonyama'.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 46.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 47.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - Umakhulu wafumana ilekese yakhe elunyiweyo...
 - Umakhulu wayelinde imini yonke ukutya iilekese zakhe...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa uswazi / ilitye lokuthetha ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. **Umzekelo:**
Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya ukuhlenganisa izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi ezihlanganisiweyo: g+w**
 - a. Bhala iikhonsonanti ezimbini ezahlukeneyo ebhodini.
 - b. Cela umfundi afunde isandi ngasinye aze ahlenganise izandi kunye.
 - c. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa izandi ezihlanganisiweyo.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 48.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
Ipani. ipolisa
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 74

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Umalusi owakhwaza wathi 'ingonyama'.
 - d. Yithi: Eli bali liyintsomi, lenzelwe ukusifundisa isifundo. UMonwabisi wayeyinkwenkwe enentloni eyayisalusa umhlambi weenkomo. Ngamanye amaxesha, xa engenanto yakwenza, wayekhwaza ukuba kukho ingonyama ehlasela iinkomo zakhe. Funda ubone ukuba abantu belali benza ntoni na xa uMonwabisi ekhwaza 'ingonyama'.
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Buza abafundi: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ibali ngokuthetha ubuxoki uphinde uthethe inyani.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Uhlobo loncwadi: Ibali eliqwetyiweyo/ elingeyonyani
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezithandathu ubuncinane. Bhala ubuncinane imihlathi emibini, umnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Bhala isivakalisi esineempawu zocaphulo.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isakhelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isakhelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Umhlathi 1 – Ubuxoki

Ngenye imini, umntwana ogama lingu___ wa...

___ wenze into engalunganga! Wa...

___ waziva...

Wathi akubuza umntu omdala, “Kwenzekeni?” ___ waxoka.

Wathi, “...”

Umhlathi 2 – Inyani

Kamva ___ waziva...

___ wabuyela waze wathi, “Mandithethe inyani. Ndi...”

Umntu omdala wathi, “Ndiyabulela ngokunyaniseka,” waze...

Ekugqibeleni...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 48.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile:** *g, o, ny, f, w, a, u, l, e, n, b, j*
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukileyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 49.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokujikelezisa izihlahla zenze izangqa ziye ngasekhohlo zibuye ziye ekunene.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo: UPamela upakishe iipilisi.**
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 74

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Umalusi owakhwaza wathi 'ingonyama'.
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Ibali ngokuthetha ubuxoki uphinde uthethe inyani.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza esinye isivakalisi kumbhalo wakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala

Umhlathi 1 – Ubuxoki

Ngenye imini, umntwana ogama lingu___ wa...

___ wenze into engalunganga! Wa...

___ waziva...

Wathi akubuza umntu omdala, “Kwenzekeni?” ___ waxoka.

Wathi, “...”

Umhlathi 2 – Inyani

Kamva ___ waziva...

___ wabuyela waze wathi, “Mandithethe inyani. Ndi...”

Umntu omdala wathi, “Ndiyabulela ngokunyaniseka,” waze...

Ekugqibeleni...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 49.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlanganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: galela, oleleyo, nyakaza, fathula, gwagwisa
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Bayahleka abantu libe igwala lisindile.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 51.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 69

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Umalusi owakhwaza wathi 'ingonyama'
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzoba ze sibhale ngeyona ndawo siyithandayo ebalini.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali kuxa...
 - c. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - d. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso ebhodini. Njengokuba uzoba cacisa le nto uyizobayo.
 - e. Yongeza isivakalisi esi1–2 malunga nomzobo wakho: Ndiyithandile...
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baze baxoxe ngeempendulo zabo neqabane.
 - d. Emva koko, yalela abafundi ukuba bazobe le ndawo yebali kwiincwadi zabo zokubhala.
 - e. Nceda abafundi bongeze isivakalisi esi1–2 kwimizobo yabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi 1

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala:** Ibali ngokuthetha ubuxoki uphinde uthethe inyani.
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezithandathu ubuncinane. Bhala ubuncinane imihlathi emibini, umnye ube nesihloko sawo.
 - GML:
 - Unobumba wokuqala wesivakalisi ngunobumba omkhulu.
 - Iziphumlisi ezifanelekileyo zisetyenziswa ekupheleni kwesivakalisi.
 - Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.
4. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
5. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 20
 - Bhala iinombolo kwimifanekiso ukubonisa ulandelelwano oluchanelekileyo.
 - Bhala isivakalisi esinye ngomfanekiso ngamnye. Qinisekisa ukuba izivakalisi zakho zibalisa ibali.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 51.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Imfundo yethu**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Zeziphi ezinye iindlela ezahlukeneyo esinokufunda ngazo izinto ezintsha?
 - Yintoni into ofuna ukufunda ngayo?
 - Ucinga ukuba isikolo sibaluleke ngaphezulu kumakhwenkwe okanye kumantombazana, okanye sibaluleke kubo bobabini? Ngoba?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 53.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho: "Imfundo sisixhobo esinamandla kakhulu onokusisebenzisa ukutshintsha ihlabathi." Nelson Mandela.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo: Abantu abaninzi bacinga ukuba kufuneka izixhobo ezifana nemipu neebhomu ukuze kutshintshwe izinto ehlabathini. UNelson Mandela wayesazi ukuba eyona nto inamandla kakhulu sisixhobo seemfundo. Wayethetha ukuba xa siqhubeka sifunda, sinokusebenzisa ulwazi lwethu nezakhono zethu ukutshintsha ihlabathi ngendlela elungileyo.

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: kh, hl
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: kh**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: hl**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 55.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *q*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *q*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *q*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *q*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayelelo
85

1. **Yazisa ibali.**
 - a. Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, Ubomi obungenamida.
 - b. Yithi: Ibali eliyinyani likaRebeca Gyumi liqhubeka eTanzania. Ubomi bakhe bonke, usapho lukaRebeca lwalumkhuthaza ukuba afunde. Kodwa ngelixa usapho lukaRebeca lwalumxhasa, uninzi lwamantombazana lwaluyeka esikolweni lusiya kutshata. Funda malunga nobomi bukaRebeca ubone awakwenzela imfundo yamantombazana eTanzania.
 - c. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
 - d. Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.
2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - a. Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
 - b. Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
 - c. Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?
3. **Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.**
 - a. Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza uhlolo.
 - b. Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 55.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBHO:
Oonotsheluzo
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalala abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 53.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - ITanzania: Ilizwe eMpuma Afrika elineyona ntaba iphakamileyo eAfrika.
 - imfundo: Ukufunda esikolweni okanye kwabanye ukuze wazi ngokubanzi kwaye wazi izinto ezintsha.
 - umda: Elona nqanaba okanye indawo into enokufikelela kuyo.
 - vumela: Ukuthi umntu angenza into ethile; ukunika imvume.
 - igqwetha: Umntu ofunde umthetho nonceda abantu abaneengxaki zomthetho.
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: dl, bh
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: dl**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: bh**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 56.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *Q*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *Q*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *Q*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *Q*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonge ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 87

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: Ubomi obungenamida.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 56.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - isifundo: Into ofunda ngayo esikolweni, njengezibalo, ukufunda, okanye isayensi.
 - ukufunda: Ukuchitha ixesha ufunda kwaye uzilolonga ukuze ukhumbule okanye uqonde into ethile.
 - uphumelele isidanga: Ukugqiba inqanaba elibalulekileyo lesikolo (njengokugqiba isikolo samabanga aphantsi okanye samabanga aphakamileyo).
 - uthweso sidanga: Umbhiyozo okhethekileyo xa abantu begqiba isikolo baze bafumane isatifiketi okanye idiploma.
 - umsebenzi: Uhlobo lomsebenzi owenziwa ngumntu xa ekhula, njengokuba ngutitshala, ugqirha okanye igcisa.
- b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye.

2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

- a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 57.
- b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:
 - Yonke imihla yesikolo, izigidi zabantwana kwiHlabathi liphela zifunda izinto ezintsha, njengawe.
 - Phantse ilizwe ngalinye eHlabathini linezikolo.
 - Ukufunda kunokwenzeka ngaphandle kwegumbi lokufundela, nako! Sinokufunda kubahlobo, kwiincwadi, kwiikhompyutha, kwiimyuziyam, nakwindalo.

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

- a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- a. Kutheni ucinga ukuba ukuya esikolweni kubalulekile?
- b. Ukuba unokongeza isifundo esitsha ngosuku lwakho lwesikolo, besiya kuba yintoni?
- c. Ufunda kubani ngaphandle kotitshala wakho?

Izandi: Hlaziya ukhlanganisa izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi ezihlanganisiweyo: $nd+w$**
 - a. Bhala iikhonsonanti ezimbini ezahlukeneyo ebhodini.
 - b. Cela umfundi afunde isandi ngasinye aze ahlanganise izandi kunye.
 - c. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa izandi ezihlanganisiweyo.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 58.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
Iqoqo. iqili
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangukhona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 87

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Ubomi obungenamida
 - d. Yithi: Ibali eliyinyani likaRebeca Gyumi liqhubeka eTanzania.
Ubomi bakhe bonke, usapho lukaRebeca lwalumkhuthaza ukuba afunde. Kodwa ngelixa usapho lukaRebeca lwalumxhasa, uninzi lwamantombazana lwaluyeka esikolweni lusiya kutshata. Funda malunga nobomi bukaRebeca ubone awakwenzela imfundo yamantombazana eTanzania.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlolo
 - Buza abafundi: Ngamanye amaxesha sidinga ukuthabatha ezethu izigqibo ngokuqhubekayo ebalini. Ucinga ntoni ngesigqibo / ngesenzo somlinganiswa?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi.

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila kwi: Ukusebenzisa isihlanganisi 'kwaye' ukudibanisa izivakalisi ezibini.
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini:
Ndabaleka ndaphumelela. Ndandizimisele.
Ndabaleka ndaphumelela kwaye ndandizimisele.
 - c. Cacisa umongo weGML:
 - Sisebenzisa u'kwaye' ukuhlanganisa iimbono ezimbini.
 - Iimbono kufuneka zinxulumane.
 - Ukubaleka waphumelela kunye nokuzimisele kuhlobene, ngoko sinokuzidibanisa ezi mbono ngegama elithi 'kwaye'.
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: Utya irayisi. Uyayithanda.
 - b. Buza abafundi: Singamsebenzisa njani u'kwaye' ukuhlanganisa ezi zivakalisi zibini?
Hlanganisa ezi zivakalisi usebenzise u'kwaye':
 - Susa isingxi kwisivakalisi sokuqala.
 - Beka u'kwaye' phakathi kwezivakalisi ezibini.
 - Gcina isingxi esinye kuphela ekugqibeleni kwesivakalisi.
 - Isivakalisi esitsha: Utya irayisi kwaye uyayithanda.
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - Ndiza kufunda incwadi yam. Ndiza kuyigqiba.
 - Utsibile. Ubetheke kabuhlungu.
 - Umoya uyavuthuza. Uza konakalisa izindlu.
 - b. Cacisela abafundi: Sebenzisa isihlanganisi u'kwaye' ukudibanisa iiseti zezivakalisi.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abohlukeneyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Isihlanganisi u'kwaye' sihlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 58.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile: *kh, hl, dl, bh, nd, w, u, l, i, s, a, e***
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukileyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 59.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Qala uqabele.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 87

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Ubomi obungenamida
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlobo
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Ngamanye amaxesha sidinga ukuthabatha ezethu izigqibo ngokuqhubekayo ebalini. Ucinga ntoni ngesigqibo / ngesenzo somlinganiswa?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indawo okanye into oyithandayo esikolweni.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ndiza kubhala ngezinto endizithandayo esikolweni. Ndithanda...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Indawo okanye into oyithandayo esikolweni.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Isifundo osithandayo
 - Indawo oyithandayo
 - Umsebenzi owuthandayo
 - Umntu omthandayo
 - Iimvakalelo zam
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Ndifunda e...

Eyona nto ndiyithandayo esikolweni yi...

Ndiyithanda kuba...

Ndiyayithanda ne...

Eyona nto ndawo ndiyithandayo esikolweni yi...

Oyena mntu ndimthandayo esikolweni ngu...

Ndiziva ____ esikolweni kuba...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 59.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: khohlisa, hlohla, dlulisa, bhiyoza, undwendwe
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Lufike lwandweba ngathi luyasazi.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 61.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 83

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: Ubomi obungenamida
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kubhala uvavanyo lweNgqiqo nokuQonda ngebali.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Imibuzo yakho mayibhalwe ebhodini.
 - b. Funda umbuzo ngamnye ngokuvakalayo.
 - c. Cacisa uhlobo lwempendulo efunwa ngumbuzo ngamnye.
 - d. Umzekelo: Wayenxibe ntoni uAnna? Impendulo kufuneka isichazele ngeempahla zika-Anna.
 - e. Umzekelo: Ucinga ukuba wayefanele ukwenza ntoni uAnna? Impendulo ayikho kwitekisi – abafundi kufuneka bazicingele izimvo zabo.
 - f. Bonisa abafundi ukuba ngezantsi kombuzo ngamnye kukho isiqali sivakalisi. Bacacisele ukuba kufuneka basesebenzise sibancede ekubhaleni impendulo yabo.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bavule iincwadi zabo zokubhala babhale umhla nesihloko: INgqiqo nokuQonda.
 - b. Xelela abafundi basesebenzise 'iziqalisivakalisi' ezingezantsi kombuzo ngamnye baze babhale impendulo ezincwadini zabo.
 - c. Yalela abafundi basesebenzise ulwazi lwabo lwezandi xa bebhala amagama abangawaziyo. Mabalibize igama ngokucotha baze babhale izandi abazivayo.
 - d. Imibuzo neziqalisivakalisi
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Inggqiqo nokuqonda ebhalwayo

1. **Luhlobo luni lwebali eli?**
Eli libali elingeyonyani/ eliyinyani.
2. **Liqhubeka phi eli bali?**
Eli bali liqhubeka e...
3. **Yayiyintoni igama lesikolo samabanga aphantsi sikaRebeca?**
Isikolo sikaRebeca yayiyi...
4. **Waqaphela ntoni uRebeca kwisikolo sakhe samabanga aphezulu?**
URebeca waqaphela uku...
5. **Ngowuphi umthetho awayefuna ukuwutshintsha uRebeca?**
URebeca wayefuna ukutshintsha umthetho owawusithi...

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indawo okanye into oyithandayo esikolweni.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcise umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele iimephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Ndifunda e...

Eyona nto ndiyithandayo esikolweni yi...

Ndiyithanda kuba...

Ndiyayithanda ne...

Eyona nto ndawo ndiyithandayo esikolweni yi...

Oyena mntu ndimthandayo esikolweni ngu...

Ndiziva ____ esikolweni kuba...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 61.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Wabelana ngeendaba zakho**
 - a. Sichazele ukuba zingantoni iindaba zakho. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - Emva koko, yabelana nabanye ngeendaba zakho.
 - Sichazele okwenzekileyo ngendlela echanekileyo yokulandelelana kweziganeko.
 - Sichazele amanqaku aphambili kwiindaba zakho.
 - Gqibezela ngokusichazela ukuba zikwenze waziva njani iindaba zakho.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa usabelana ngeendaba zakho, khumbula oku:
 - Sichazele ukuba zingantoni iindaba zakho
 - Sichazele ukuba kwenzeka nini
 - Sichazele ukuba kwehlele bani oku
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Yakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala – sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: v, th
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: v**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: th**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 63.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omncinci kubhalwa ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *↗*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *↗*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *↗*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *↗*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayelelo
99

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, UMalala ulwela imfundo.
- Yithi: Eli bali liyinyani liqhubeka malunga nowama2012, kwiminyaka engekude eyadlulayo. UMalala nosapho lwakhe babehlala kwindawo eyayinoxolo yasePakistan. Kodwa ke iTaliban, iqela lamadoda anemithetho engqingqwa malunga nenkolo nendlela abantu amabahlale ngayo yawuthimba loo mmandla. Banyanzelisa ukuba amantombazana ayeke ukuya esikolweni. UMalala nosapho lwakhe baphikisana noku, baze ngobugorha bathatha isigqibo sokulwa noku. Kodwa kwenzeka ntoni kuMalala? Phulaphula eli bali linomdla ukufumana okwenzekayo.
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza unxulumaniso
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 63.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 53.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - IPakistan: Ilizwe eMzantsi Asia, elaziwa ngeentaba zalo ezinde nokutya okunencasa.
 - ithuba: Ithuba lokwenza into entle, enjengokufunda okanye ukuzama umsebenzi omtsha.
 - thintela: Ukwenza umthetho wokuba into ayivumelekanga.
 - engavumelekanga: Into ongenakuyenza okanye echasene nomthetho.
 - ibhlog: Indawo kwi-intanethi apho ubani abhala izimvo zakhe namabali ukuze abanye bafunde.

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelesa abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amakhadi
ezandi: ph, q
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi 1: ph**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
2. **Hlaziya izandi 2: q**
 - a. Biza isandi x3.
 - b. Bonisa abafundi iKhadi lesandi uze ufunde isandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde isandi.
 - d. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa isandi eso.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 64.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *R*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *R*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *R*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *R*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 101

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: UMalala ulwela imfundo
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 64.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 65.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqa ibali lakho ngokuthi:
 - Abantwana babekhangela i...
 - Isidanga esidala sawa ngaphandle kwekhabhathi...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa uswazi / ilitye lokuthetha ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya ukhlanganisa izandi

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi ezihlanganisiweyo: *ch+w***
 - a. Bhala iikhonsonanti ezimbini ezahlukeneyo ebhodini.
 - b. Cela umfundi afunde isandi ngasinye aze ahlanganise izandi kunye.
 - c. Xelela abafundi babize amagama aqala nge okanye asebenzisa izandi ezihlanganisiweyo.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 66.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
Grandi, irula
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangukhona khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonge umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 95

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: UMalala ulwela imfundo
 - d. Yithi: Eli bali liyinyani liqhubeka malunga nowama2012, kwiminyaka engekude eyadlulayo. UMalala nosapho lwakhe babehlala kwindawo eyayinoxolo yasePakistan. Kodwa ke iTaliban, iqela lamadoda anemithetho engqingqwa malunga nenkolo nendlela abantu amabahlale ngayo yawuthimba loo mmandla. Banyanzelisa ukuba amantombazana ayeke ukuya esikolweni. UMalala nosapho lwakhe baphikisana noku, baze ngobugorha bathatha isigqibo sokulwa noku. Kodwa kwenzeka ntoni kuMalala? Phulaphula eli bali linomdla ukufumana okwenzekayo.
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso
 - Buza abafundi: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Indawo okanye into oyithandayo esikolweni.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Uhlobo loncwadi: Ibali lomntu / imbali ngomntu
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezisixhenxe ubuncinane.
 - GML: Bhala isivakalisi usebenzisa isihlanganisi u'kwaye'.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo sokubhala.**
 - a. Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isakhelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isakhelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Ndifunda e...

Eyona nto ndiyithandayo esikolweni yi...

Ndiyithanda kuba...

Ndiyayithanda ne...

Eyona nto ndawo ndiyithandayo esikolweni yi...

Oyena mntu ndimthandayo esikolweni ngu...

Ndiziva ____ esikolweni kuba...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 66.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile:** *v, th, ph, q, ch, w, e, l, a, u, k, y*
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukileyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 67.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Irula iwile.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 95

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: UMalala ulwela imfundo
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubiza: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Indawo okanye into oyithandayo esikolweni.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza esinye isivakalisi kumbhalo wakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Ndifunda e...

Eyona nto ndiyithandayo esikolweni yi...

Ndiyithanda kuba...

Ndiyayithanda ne...

Eyona nto ndawo ndiyithandayo esikolweni yi...

Oyena mntu ndimthandayo esikolweni ngu...

Ndiziva ____ esikolweni kuba...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 67.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: vuvuzela, thingaza, phunguza, qoqosha, chwetha
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Uyathandwa luchwane ebusika.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 69.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 99

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: UMalala ulwela imfundo
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kulinganisa ibali lethu singamaqela.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Yithi: Xa silinganisa ibali, kufuneka sizame ukuba:
 - Sikhumbule okwenziwa nokuthethwa ngumlinganiswa wethu
 - Sithethe kwaye silinganise njengomlinganiswa wethu
 - Sisebenzise amanye amagama afana nathethwe ngumlinganiswa wethu
 - b. Ngokufutshane bonisa abafundi indlela onokulinganisa ngayo omnye wabalinganiswa.
 - c. Zama ukungakhethi umlinganiswa oyintloko kumzekelo wakho.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Bala ukuba bangaphi abalinganiswa ebalini.
 - b. Yahlula abafundi babe ngamaqela alingana nelo nani. Umzekelo, ukuba abalinganiswa ba5 ebalini, yohlula iklasi ibe ngamaqela ama5.
 - c. Nika umfundi ngamnye umlinganiswa.
 - d. Hamba neklasi niye phandle okanye kwindawo ethe gabalala.
 - e. Xelela amaqela ukuba alinganise ibali. Kufuneka:
 - f. Bakhumbule okuthethwa nokwenziwa ngumlinganiswa wabo
 - g. Bathethe baze benze ngokomlinganiswa wabo
 - h. Basebenzise amanye kumagama asetyenziswe ngumlinganiswa wabo
 - i. Njengokuba abafundi belinganisa ibali, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi 1

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala:** Indawo okanye into oyithandayo esikolweni.
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezisixhenxe ubuncinane.
 - GML:

Unobumba wokuqala wesivakalisi ngunobumba omkhulu. Iziphumlisi ezifanelekileyo zisetyenziswa ekupheleni kwesivakalisi. Isihlanganisi u'kwaye' sisetyenziswa ukuhlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.
4. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
5. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 28
 - Gqibezela umsebenzi 'Masibhale' emazantsi ephepha.
 - Zoba umgca odibanisa isivakalisi kwibhokisi eluhlaza kwisivakalisi esikwibhokisi etyheli.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezingani-
kezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 69.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama seKota 1 azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenhule.
 - g. Umntu ophenhule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi5 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi5 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi5 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Yenza umzekelo wendlela yokupapasha umbhalo wakho

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Umzekelo
kaTitshala:
umsebenzi
wokubhala

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Phambi kokuqala kwezifundo, lungisa ibhodi yakho ilungele esi sifundo.**
 - a. Khetha umsebenzi wokubhala ube mnye kweyale kota. Zoba uze ubhale umzekelo wakho womsebenzi ebhodini.
 - b. Quka impazamo kwiGML yekota, efana noku: Unobumba wokuqala wesivakalisi akangonobumba omkhulu.
2. **Yazisa ukupapasha kubafundi.**
 - a. Yithi: Kule veki siza kupapasha inqaku lethu lokubhala ukusuka kule kota.
 - b. Yithi: Xa sipapasha umbhalo wethu, siwulungiselela ukwabelana ngawo nabanye abantu. Sikhetha owona msebenzi wethu ungcono, siwenza ucoceke ubukeke kwaye ucace, size sabelane ngawo nabanye bawufunde bawonwabele.
 - c. Khomba idrafti yakho esebhodini. Cacisa ukuba lo ngumsebenzi wobhalo owukhethele ukuwupapasha.
3. **Yenza umzekelo wokupapasha ebhodini.**
 - a. Phinda uzobe uze ubhale umbhalo wakho ebhodini. Yenza oku ngokucokileyo kwaye ubandakanye iinkcukacha ezithe chatha.
 - b. Funda umbhalo wakho okwidrafti ngokuvakalayo.
 - c. Khomba impazamo oyenzileyo kwiGML. Yithi: Ndenze impazamo. Unobumba wokuqala wesivakalisi akanguye unobumba omkhulu. Ndingakulungisa oku xa ndipapasha.
 - d. Bhala isivakalisi kwakhona ngendlela ecocekileyo nebukakayo.
 - e. Khomba iGML elungisiweyo: Unobumba wokuqala wesivakalisi ngunobumba omkhulu.

UkuFunda noTitshala: Yenza umzekelo wendlela yokupapasha umbhalo wakho

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Umzekelo
kaTitshala
umsebenzi
wokubhala
ovela kwiKota
1

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.
Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
INcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama seKota 1 azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenhule.
 - g. Umntu ophenhule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi6 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi6 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi6 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bacamngca baze bakhethe

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Phambi kokuqala kwezifundo, lungisa idrafti epapashiweyo kwiphepha elizihambelayo.**
 - a. Khuphela kwiphepha elizihambelayo umzobo nombhalo wakho opapashiweyo uzokubonisa abafundi.
 - b. Qinisekisa ukuba uyayigcina idrafti yakho epapashiweyo uzokuyisebenzisa kwisifundo sokunikezela.
2. **Yalela abafundi bacingisise ngemibhalo yabo yekota.**
 - a. Nika abafundi ixesha lokufunda umbhalo wabo wekota.
 - b. Buza: Ngowuphi owona mbhalo wakho uwuthandileyo kule kota?
 - c. Biza abafundi abambalwa babelane ngeyona mibhalo yabo bayithandileyo yekota.
3. **Yalela abafundi bakhethe umbhalo abaza kuwupapasha.**
 - a. Buza: Ngowuphi umbhalo oza kuwupapasha uze wabelane ngawo kule kota?
 - b. Nika abafundi ixesha lokukhetha umsebenzi wokubhala abaza kuwupapasha.
 - c. Yalela abafundi baxebele iqabane ukuba ngowuphi umsebenzi wokubhala abaza kuwupapasha.
4. **Yalela abafundi bapapashe kwiphepha elizihambelayo, ukuze umsebenzi wabo uxhonywe.**
 - a. Yithi: Xa sipapasha, asibhali ezincwadini zethu njengesiqhelo. Sibhala ephepheni elizihambelayo ukuze sabelane ngomsebenzi wethu ngokulula.
 - b. Bonisa abafundi umzekelo wakho womsebenzi opapashiweyo ephepheni elizihambelayo.
 - c. Nika abafundi amaphepha azihambelayo ulungiselele ukupapasha.
5. **Yalela abafundi ukuba baqalise ukupapasha.**
 - a. Yithi: Qalisani ngoku ukupapasha umsebenzi wenu. Khumbulani ukuwenza ubukeke, ucoceke kwaye ucace, ukuze ulungele ukwabelana nabanye.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bacamngca baze bakhethe

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala

Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.
Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

INcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama seKota 1 azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenhule.
 - g. Umntu ophenhule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi7 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi7 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi7 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Yazisa kwakhona ukupapasha kubafundi.**
 - a. Yithi: Namhlanje siza kugqibezela ukupapasha umbhalo wethu.
 - b. Yithi: Xa sipapasha umbhalo wethu, siyilungiselela ukwabelana ngayo nabanye. Sikhetha owona msebenzi wethu ungcono, siwenza ubukeke ucoceke kwaye ucace, ze sabelane ngawo nabanye bawufunde bawonwabele.
2. **Yalela abafundi baqhube nokupapasha.**
 - a. Yithi: Ngoku qhubeka upapashe umsebenzi wakho wayizolo. Khumbula ukuwenza ucoceke kwaye ucace, ukuze ulungele ukwabelana nabanye.
3. **Hambahamba egumbini uncede abafundi ngabanye.**
 - a. Nceda abafundi abatsala nzima chonga uze upapashe imibhalo yabo.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

Ukubhala: Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
lincwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi8 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi8 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi8 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. Yazisa ukunikezela kubafundi.

- Yithi: Kule veki siza kunikezela umbhalo wethu opapashiweyo.
- Yithi: Xa sinikezela umbhalo wethu, sabelana nabanye ngawo. Sichaza umzobo wethu ze sifunde umbhalo wethu. Sithetha ngokuvakalayo nangokucacileyo ukuze siviwe ngabanye.
- Yithi: Sakugqiba ukuthetha, singahambahamba egumbini sibonise abanye umzobo wethu.
- Yithi: Xa abanye besenza unikezela, siphulaphula ngenyameko. Sisoloko sibonisa ububele siqhwabe bakugqiba.

2. Linganisela iklasi ukunikezela.

- Bamba idrafti yakho epapashiweyo ibonakale kumntu wonke.
- Chaza umzobo wakho ukhawulezisa uze ufunde umbhalo wakho. Linganisa ukuthetha ngokuvakalayo nangokucacileyo uviwe ngumntu wonke.
- Yalela abafundi bakuqhwabele wakuba ugqibile.

3. Hambahamba egumbini ubonise umntu wonke lo mzobo wakho.

4. Yalela abafundi balungiselele ukunikezela.

- Yithi: Cinga ngesivakalisi esichaza umzobo wakho uze uziqhelanise nokufunda umbhalo wakho.

5. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ze bafunde.

6. Yalela abafundi benzele iqabane unikezelo.

- Yalela abafundi bachaze umzobo wabo baze bafundele iqabane umbhalo wabo.

UkuFunda noTitshala: Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuqhubeka isifundo sangaphambili.

Ukubhala: Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuqhubeka isifundo sangaphambili.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama seKota 1 azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenhule.
 - g. Umntu ophenhule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi9 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba ebhodini usebenzise ezi fonimi zi9 kuphela?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi9 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

UkuFunda noTitshala: Abafundi benza intetho ngomsebenzi wabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Yazisa kwakhona ukunikezela kubafundi.**
 - a. Yithi: Khumbulani ukuba namhlanje siza kunikezela imibhalo yethu epapashiweyo.
 - b. Yithi: Xa sinikezela imibhalo yethu, sabelana ngayo nabanye. Sichaza umzobo wethu sifunde umbhalo wethu. Sithetha ngokuvakalayo nangokucacileyo ukuze kuve wonke umntu.
 - c. Yithi: Sakugqiba ukuthetha, singahambamba egumbini sibonise wonke umntu umzobo wethu.
2. **Yithi: Xa abanye besenza unikezela, siphulaphula ngenyameko. Sisoloko sibonisa ububele siqhwabe bakugqiba.**
3. **Biza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
 - d. Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.

Ukubhala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama seKota 1 azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukeyo zinike izivakalisi zazo.
4. Biza igama lokuqala uqale umdlalo.

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhotile,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama seKota 1 azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukeyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhotile,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi.

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama seKota 1 azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukeyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhotile,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
INcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezika-
Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhote,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo

iNcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi.

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama seKota 1 azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukeyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhotile,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA:
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA:
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zeKota 1 zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA:
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezika-Titshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

IKOTA 2 ISICWANGCISO SOKUFUNDISA

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Siyaziqhelanisa**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Zinto ziluhlobo luni esiziqhelanisa nazo?
 - Kutheni siziqhelanisa? Kutheni kubalulekile oko?
 - Uziva njani xa uziqhelanisa nento?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpindulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 72.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho: "Impumelelo ayenzeki ngengozi. Yimveliso yomsebenzi onzima, ukuzimisela, ukufunda, ukuzincama, kwaye ngaphezu kwako konke, kukuthanda into oyenzayo." – Pelé
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelesa ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo: Le ntetho ithetha ukuba impumelelo ayizukuvela nje, kufuneka umntu azilolonge rhoqo, asebenze nzima, afunde kwaye athande into ayenzayo.

Izandi: Hlaziya zonke izandi ezifundiswe kwiKota 1

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
IKota 1
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Biza igama lomnye umfundi. Lo mfundi makabize igama eliqala okanye elisebenzisa isandi eso.
 - d. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Yenze ivakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - e. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 74.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Yakha ukubhala ngesandla ngotyibiliko

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala esi sivakalisi / ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**

Ikhwapha lam liyarhawuzela.
Usisi usula udonga ufuna lube luhle.

 - a. Njengoko ubhala, cacisa indawo apho uqala khona, icala oya ngakulo kunye nezikhewu phakathi kwamagama.
 - b. Yalela abafundi babhale esi sivakalisi / ezi zivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye: ukubunjwa konobumba, ubungakanani bonobumba kunye nezikhewu.
 - d. Xhasa abafundi abadinga uncdo.
3. **Yenza abafundi baqonde ngesantya sokubhala kunye nokuchaneka.**
 - a. Xa uninzi lwabafundi lugqibile, yithi, 'yima'.
 - b. Xelela abafundi baqaphele umgama abaselebewuhambile.
 - c. Ukuba abagqibanga, baxecele bazame ukubhala ngokukhawuleza ngengomso.
 - d. Kananjalo yenza abafundi bathelekise imibhalo yabo kowakho ebhodini.
 - e. Bacele baqaphele ukuba ziingaphi na iimpazamo abazenzileyo.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
119

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *UZweli wenza ibhola.*
- Yithi: *Eli bali lingenkwenkwe egama linguZweli ofuna ukudlala ibhola ekhatywayo nabantwana abadala kodwa uziva eneentloni kakhulu ukucela. Akuyiphosa ibhola, ugqiba ukuba makaziqhelanise ekhaya. Akanayo ibhola ekhatywayo, ngoko ke uyayenza esebenzisa izinto azifumana ekhaya. UZweli uziqhelanisa ukukhaba uzenzele wakhe webhola yonke imihla. Emva kokuziqhelanisa ixesha elininzi, uba ngcono kwibhola ekhatywayo, kwaye kwenzeka into enika umdla ngenene....*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 74.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 72.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - bhampayo: Iyakwazi ukubhampa phantsi naphezulu xa ibetheka emhlabeni.*
 - songelwe: Ukugquma okanye ukusongela into ngephepha, iplastiki okanye ilaphu.*
 - uzenzele: Yenziwe ekhaya kusetyenziswa izinto onazo, ezingathengwanga evenkileni.*
 - ukufaka inqaku: Ukungenisa inqaku phakathi ngokukhabela ibhola phakathi ezipalini.*
 - phoxekile: Ukuziva uneentloni okanye ungakhululekanga kuba into ethile ingakhange ihambe kakuhle.*

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelesa abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya zonke izandi ezifundiswe kwiKota 1

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
IKota 1
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Biza igama lomnye umfundi. Lo mfundi makabize igama eliqala okanye elisebenzisa isandi eso.
 - d. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Yenze ivakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - e. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 75.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Yakha ukubhala ngesandla ngotyibiliko

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala esi sivakalisi / ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**
Amanye amawele awafani.
Iyeza ndiliqabe ndikhwina kuba litshotshozela.
 - a. Njengoko ubhala, cacisa indawo apho uqala khona, icala oya ngakulo kunye nezikhewu phakathi kwamagama.
 - b. Yalela abafundi babhale esi sivakalisi / ezi zivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye: ukubunjwa konobumba, ubungakanani bonobumba kunye nezikhewu.
 - d. Xhasa abafundi abadinga uncedo.
3. **Yenza abafundi baqonde ngesantya sokubhala kunye nokuchaneka.**
 - a. Xa uninzi lwabafundi lugqibile, yithi, 'yima'.
 - b. Xelela abafundi baqaphele umgama abaselebewuhambile.
 - c. Ukuba abagqibanga, baxekele bazame ukubhala ngokukhawuleza ngengomso.
 - d. Kananjalo yenza abafundi bathelekise imibhalo yabo kowakho ebhodini.
 - e. Bacele baqaphele ukuba ziingaphi na iimpazamo abazenzileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 121

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *UZweli wenza ibhola*.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 75.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLYX ukufundisa isigama.**

- a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *ziqhelanise: Ukwenza into uyiphindaphinde ukuze ube ngcono kuyo.*
 - *umzamo: Ukuzama ngako konke usebenze nzima usenza okuthile.*
 - *ukuphucula: Ukuba ngcono entweni kunokuba ubunjalo.*
 - *ukuzimisela: Ukunganikezeli uthathe isigqibo sokuqhubeka ulinga, nokokuba into ibonakala inzima.*
 - *ukuzingisa: Ukuqhubeka usebenza ngento ethile uphindaphinde, nokuba ithatha ixesha elide ukuba ngcono.*
- b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLYX elungele igama ngalinye.

2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

- a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 76.
- b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:
 - *Ukuziqhelanisa kusinceda siphucuke. Xa sisenza into siphindaphinda siba ngcono kuyo. Singangayenzi ngcono kwityeli lokuqala, kodwa ityeli ngalinye siziqhelanisa, siyafunda kwaye siyaphucuka. Izakhono zikhula ngokuhamba kwexesha.*
 - *Iimpazamo ziyinxalenye yokufunda. Wonke umntu uyazenza iimpazamo xa efunda into entsha. Iimpazamo asikokungaphumeleli! Zisanceda sibone into ekufuneka siyiphucule. Ukuba siqhubeka njalo sizama, singaphucuka.*
 - *Umzamo ubaluleke ukodlula italente. Ukuba ngcono entweni akuthethi ukuthi ukhethekile okanye unemilingo. Uninzi lwezakhono zizalwa kukusebenza nzima nokuzingisa. Xa siziqhelanisa rhoqo kwaye sizame kangangoko sinako, singazifezekisa iinjongo zethu.*

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

- a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- a. *Mahluko mni owubonayo phakathi komzobo wepeyinti wokuqala nowokugqibela? Ucinga ukuba wenzani lo mntu ukwenza ngcono ityeli ngalinye?*
- b. *Ucinga ukuba baziva njani ukuqala kwabo? Baziva njani ngoku?*
- c. *Kutheni ukuziqhelanisa kubalulekile xa ufuna ukwenza into ngcono?*

Izandi: Dlala umdlalo wolwazi lwezandi: Esi sandi ngu... Ndifuna...

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi ukuze ufumane umgqalasela wabo.**
2. **Bonisa umdlalo ngolu hlobo:**
 - a. Umntu owenzayo uthi: Isandi nguP, ndifuna AMAGAMA AMANTOMBAZANA.
 - b. Abafundi baphakamisa izandla xa belicingile igama lentombazana elinoP.
 - c. Umntu owenzayo ukhomba umntu ngamnye amvumele ukuba abize igama lakhe. Abavumelekanga ukuphinda igama eselibiziwe.
 - d. Umntu wesihlanu obize igama elichanekileyo iba nguyeyowenzayo.
 - e. Umntu omtsha owenzayo uthi: Isandi nguM, ndifuna IINDIDI ZOKUTYA.
 - f. Umdlalo uqhuba ngolu hlobo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 77.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Yakha ukubhala ngesandla ngotyibiliko

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokujikelezisa izihlahla zenze izangqa ziye ngasekhohlo zibuye ziye ekunene.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala esi sivakalisi / ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**

Ngenye imini utitshala wawohlula.
Usisi usuke wahleka akutsho umama.

 - a. Njengoko ubhala, cacisa indawo apho uqala khona, icala oya ngakulo kunye nezikhewu phakathi kwamagama.
 - b. Yalela abafundi babhale esi sivakalisi / ezi zivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye: ukubunjwa konobumba, ubungakanani bonobumba kunye nezikhewu.
 - d. Xhasa abafundi abadinga uncedo.
3. **Yenza abafundi baqonde ngesantya sokubhala kunye nokuchaneka.**
 - a. Xa uninzi lwabafundi lugqibile, yithi, 'yima'.
 - b. Xelela abafundi baqaphele umgama abaselebewuhambile.
 - c. Ukuba abagqibanga, baxelege bazame ukubhala ngokukhawuleza ngengomso.
 - d. Kananjalo yenza abafundi bathelekise imibhalo yabo kowakho ebhodini.
 - e. Bacele baqaphele ukuba ziingaphi na iimpazamo abazenzileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 121

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UZweli wenza ibhola.*
- Yithi: *Eli bali lingenkwenkwe egama linguZweli ofuna ukudlala ibhola ekhatywayo nabantwana abadala kodwa uziva eneentloni kakhulu ukucela. Akuyiphosa ibhola, ugqiba ukuba makaziqhelanise ekhaya. Akanayo ibhola ekhatywayo, ngoko ke uyayenza esebenzisa izinto azifumana ekhaya. UZweli uziqhelanisa ukukhaba uzenzele wakhe webhola yonke imihla. Emva kokuziqhelanisa ixesha elininzi, uba ngcono kwibhola ekhatywayo, kwaye kwenzeka into enika umdla ngenene....*

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Buza abafundi: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila kwi: Usebenzisa isihlanganisi u'kwaye' ukuhlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: Ilanga liyakhanya. Ilanga lishushu. Ilanga liyakhanya kwaye lishushu.
 - c. Cacisa umongo weGML: Isihlanganisi u'kwaye' sisetyenziswa ukuhlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: Umoya uyavuthuza. Umoya uyabanda.
 - b. Buza abafundi: Singamsebenzisa njani u'kwaye' ukuhlanganisa ezi zivakalisi?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi: Xa sinezivakalisi ezibini ezithetha ngeengcamango eziyeleleneyo, singazihlanganisa sisebenzisa isihlanganisi ukwaye. Singahlanganisa ezi zivakalisi ngolu hlobo: Umoya uyavuthuza kwaye umoya uyabanda. Ngamanye amaxesha siyakwazi ukuzenza mfutshane izivakalisi ngokususa amagama aphindwayo, ngolu hlobo: Umoya uyavuthuza kwaye uyabanda.
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - USipho utya inyama. USipho uyayithanda.
 - UZoliswa wandikhathalela. UZoliswa wandinceda.
 - UZizipho uhluthi. UZizipho wonwabile.
 - b. Cacisela abafundi: Ziqhelanise ukuhlanganisa ezi zivakalisi usebenzisa isihlanganisi u'kwaye'.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abahlukeneyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Isihlanganisi u'kwaye' sisetyenziswa ukuhlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 77.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Dlala umdlalo wolwazi lwezandi: Esi sandi ngu... Ndifuna...

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi ukuze ufumane umgqalasela wabo.**
2. **Bonisa umdlalo ngolu hlobo:**
 - a. Umntu owenzayo uthi: Isandi nguP, ndifuna AMAGAMA AMANTOMBAZANA.
 - b. Abafundi baphakamisa izandla xa belicingile igama lentombazana elinoP.
 - c. Umntu owenzayo ukhomba umntu ngamnye amvumele ukuba abize igama lakhe. Abavumelekanga ukuphinda igama eselibiziwe.
 - d. Umntu wesihlanu obize igama elichanekileyo iba nguye owenzayo.
 - e. Umntu omtsha owenzayo uthi: Isandi nguM, ndifuna IINDIDI ZOKUTYA.
 - f. Umdlalo uqhuba ngolu hlobo.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 78.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Yakha ukubhala ngesandla ngotyibiliko

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala esi sivakalisi / ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**

Siyikhangele le ncwadi asayifumana.

Goba uvove xa uhambisa isiselo.

 - a. Njengoko ubhala, cacisa indawo apho uqala khona, icala oya ngakulo kunye nezikhewu phakathi kwamagama.
 - b. Yalela abafundi babhale esi sivakalisi / ezi zivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye: ukubunjwa konobumba, ubungakanani bonobumba kunye nezikhewu.
 - d. Xhasa abafundi abadinga uncedo.
3. **Yenza abafundi baqonde ngesantya sokubhala kunye nokuchaneka.**
 - a. Xa uninzi lwabafundi lugqibile, yithi, 'yima'.
 - b. Xelela abafundi baqaphele umgama abaselebewuhambile.
 - c. Ukuba abagqibanga, baxebele bazame ukubhala ngokukhawuleza ngengomso.
 - d. Kananjalo yenza abafundi bathelekise imibhalo yabo kowakho ebhodini.
 - e. Bacele baqaphele ukuba ziingaphi na iimpazamo abazenzileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 121

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Uzweli wenza ibhola*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Thatha izigqibo ezisekelwe kulwazi olunikiweyo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuzo: Singaqikelela sithini ngokufanekileyo ngoku esingakuchazelwanga ngumbhali? Ungaqikelela ntoni ngeengcinga / iimvakalelo zomlinganiswa?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha apho ndingazange ndinikezele.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ndandifuna ukufunda indlela yoku...
Kwakunzima, kodwa andizange ndinikezele. Nda...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso obonakalisa: Indawo oya kutyelela kuyo.
 - b. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Yintoni owazama ukufunda okanye ukuyenza?
 - Kwakutheni ukuze kube nzima ekuqaleni?
 - Waziva njani xa kwakunzima?
 - Wenza ntoni ukuqhuba uziqhelanisa okanye uzama?
 - Ingaba ukhona owakuncedayo?
 - Zeziphi iimpazamo owazenzayo endleleni?
 - Kwenzeka ntoni ekugqibeleni?
 - Waziva njani xa uphumelela ekugqibeleni okanye uphucuka?
 - Wafunda ntoni ngokuziqhelanisa nokunganikezeli?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Ndandifuna ukufunda...

Ekuqaleni, nda...

Ndaziva...

... wandinceda ngo...

Ndaqhuba ukuziqhelanisa ngo...

Ngamanye amaxesha, ndandifuna uku...

Kancinci kancinci, ndaqala uku...

Ekugqibeleni, nda...

Oku kwandifundisa...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 78.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ engalu-
nganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Hlola ngokungekho sesikweni ukuenkhowuda

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Konke ngam'.
 - b. Bhala ezi ziqali zivakalisi zilandelayo ebhodini:
Konke ngam
Igama lam ngu...
Ndihlala no...
Abahlobo bam ngoo...
Ndithanda uku...
Andikuthandi uku...
Eyona nkqubo kamabonakude ndiyithandayo yi...
Ndiyayithanda kuba...
2. **Xelela abafundi bakhuphele baze bagqibezele ezi zivakalisi.**
 - a. Xelela abafundi basebenze bodwa.
 - b. Baxebele babhale amagama njengoko evakala – akukhathaliseki nokuba benza iimpazamo.
3. **Qaphela ulwazi lwezandi lwabafundi kunye nokuzithemba.**
 - a. Ngabaphi ababhali abagqibezela izivakalisi ngokuzithemba?
 - b. Ngabaphi abafundi abasebenzisi ulwazi lwezandi ukuenkhowuda amagama amaninzi ngokuchanekileyo?
 - c. Ngabaphi ababhali abatsala nzima ukuenkhowuda amagama?
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 80.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 121

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Uzweli wenza ibhola*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzoba ze sibhale ngeyona ndawo siyithandayo ebalini.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali kuxa...
 - c. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - d. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso ebhodini. Njengokuba uzoba cacisa le nto uyizobayo.
 - e. Yongeza isivakalisi esi1–2 malunga nomzobo wakho: Ndiyithandile...
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baze baxoxe ngeempendulo zabo neqabane.
 - d. Emva koko, yalela abafundi ukuba bazobe le ndawo yebali kwiincwadi zabo zokubhala.
 - e. Nceda abafundi bongeze isivakalisi esi1–2 kwimizobo yabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha apho ndingazange ndinikezele.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcisele umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele imephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Ndandifuna ukufunda...

Ekuqaleni, nda...

Ndaziva...

... wandinceda ngo...

Ndaqhuba ukuziqhelanisa ngo...

Ngamanye amaxesha, ndandifuna uku...

Kancinci kancinci, ndaqala uku...

Ekugqibeleni, nda...

Oku kwandifundisa...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 80.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Bonisa uze uchaze**
 - a. Bamba uze uphakamise isixhobo okanye umfanekiso oza kusibonisa wona / sona.
 - b. Sichazele ngesixhobo / ngomfanekiso. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - I... (ubungakanani, umbala, ubunzima, ivakala njani xa uyiphatha, njl. njl.)
 - Isetyenziselwa...
 - Ndiyithanda kuba...
 - c. Emva koko, buza iklasi: Ingaba ninemibuzo?
 - d. Xa kukho umntu onombuzo, zama ukunika eyona mpendulo ingcono.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa unikezela, khumbula oku:
 - Bamba isixhobo okanye umfanekiso wakho ngendlela ebonisa wonke umntu
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Yakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala – sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *b, c*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi.**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *b, c, a, l, i, s*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *balisa*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *b-a-l-i-s-a*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *coceka*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 82.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhekha kokubhala ngokudibanisa oonobumba abancinci

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *~*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *~*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *~*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *~*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeleo
131

1. **Yazisa ibali.**
 - a. Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *ULi Jie, intoli emangalisayo enetalente.*
 - b. Yithi: *Eli bali lingoLi Jie, indoda eyayilicisa ekudubuleni iintolo. Wonke umntu wayemncoma kwaye esithi uyeyona ntoli ibalaseleyo ebomini. Ngenxa yoku, waba nekratshi nempakamo. Ngenye imini, ixhego elithile lambonisa ukuba isakhono siza ngenxa yokuziqhelanisa hayi ngemilingo nokuba ukhethekile. ULi Jie, nabantu elalini yakhe, bafunda ukuba ukusebenza nzima nokuziqhelanisa kuko okusenza sibalasele ezintweni.*
 - c. Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.
2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - a. Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
 - b. Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
 - c. Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?
3. **Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.**
 - a. Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza uhlolo.
 - b. Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 82.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 72.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *unesakhono: Ukuba yincutshe ekwenzeni into ethile.*
 - *emangalisayo: Entle kakhulu okanye emangalisayo.*
 - *intoli: Umntu odubula iintolo esebenzisa isaphetha.*
 - *ukutola: Umdlalo okanye umsebenzi wokudubula iintolo kwinto ekujoliswe kuyo.*
 - *ukuchaneka: Ukukwazi ukuchana kanye apho ujolise khona ngaphandle kokuphosa.*
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *gc, gq*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *gc, gq, i, a, n, b*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *gcina*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: *umz. gc-i-n-a*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlunganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *igqabi*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 83.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *R*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *R*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *R*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *R*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 133

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *ULi Jie, intoli emangalisayo enetalente*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 83.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 84.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - Qho emva kwemini...
 - Xa ____ wayeqala ukudlala...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi: ngqw**
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *ngqw, n, gq, w, b, a, l, s, u*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *ingqwalasela*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: *umz. i-n-gq-w-a-l-a-s-e-l-a*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlunganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *ungqwabalala*.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 85.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.

- Yithi: Masifudumeze iminwe ngokuyijijela ngaphakathi nangaphandle.
- Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.

2. Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:

irula, uRick

- Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
- Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
- Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 133

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *ULi Jie, intoli emangalisayo enetalente*
 - d. Yithi: *Eli bali lingoLi Jie, indoda eyayiligcisa ekudubuleni iintolo. Wonke umntu wayemncoma kwaye esithi uyeyona ntoli ibalaseleyo ebomini. Ngenxa yoku, waba nekratshi nempakamo. Ngenye imini, ixhego elithile lambonisa ukuba isakhono siza ngenxa yokuziqhelanisa hayi ngemilingo nokuba ukhethekile. ULi Jie, nabantu elalini yakhe, bafunda ukuba ukusebenza nzima nokuziqhelanisa kuko okusenza sibalasele ezintweni.*
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlolo.
 - Buza abafundi: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha apho ndingazange ndinikezele.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Intlobo yoncwadi: Ibali lomntu / imbali ngomntu
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezisibhozo ubuncinane.
 - GML: Isihlanganisi u'kwaye' sisetyenziswa ukuhlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isikhokelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isikhokelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Ndandifuna ukufunda...

Ekuqaleni, nda...

Ndaziva...

... wandinceda ngo...

Ndaqhuba ukuziqhelanisa ngo...

Ngamanye amaxesha, ndandifuna uku...

Kancinci kancinci, ndaqala uku...

Ekugqibeleni, nda...

Oku kwandifundisa...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 85.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile: *n, gq, w, e, a, i, l, qh, sh, u, m, s***
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukeneyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 86.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Uligo unika uRita irula.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 133

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *ULi Jie, intoli emangalisayo enetalente*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlolo.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Ixesha apho ndingazange ndinikezele.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza isichazi kwisivakalisi ngasinye sakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Ndandifuna ukufunda...

Ekuqaleni, nda...

Ndaziva...

... wandinceda ngo...

Ndaqhuba ukuziqhelanisa ngo...

Ngamanye amaxesha, ndandifuna uku...

Kancinci kancinci, ndaqala uku...

Ekugqibeleni, nda...

Oku kwandifundisa...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 86.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ engalu-
nganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: basa, coca, isigcawu, gqibezela, ingqwalasela
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Umama wayengafuni ngamagqabi akhe.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 88.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 133

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *ULi Jie, intoli emangalisayo enetalente*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kulinganisa ibali lethu singamaqela.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Yithi: Xa silinganisa ibali, kufuneka sizame ukuba:
 - Sikhumbule okwenziwa nokuthethwa ngumlinganiswa wethu
 - Sithethe kwaye silinganise njengomlinganiswa wethu
 - Sisebenzise amanye amagama afana nathethwe ngumlinganiswa wethu
 - b. Ngokufutshane bonisa abafundi indlela onokulinganisa ngayo omnye wabalinganiswa.
 - c. Zama ukungakhethi umlinganiswa oyintloko kumzekelo wakho.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Bala ukuba bangaphi abalinganiswa ebalini.
 - b. Yahlula abafundi babe ngamaqela alingana nelo nani. Umzekelo, ukuba abalinganiswa ba5 ebalini, yohlula iklasi ibe ngamaqela ama5.
 - c. Nika umfundi ngamnye umlinganiswa.
 - d. Hamba neklasi niye phandle okanye kwindawo ethe gabalala.
 - e. Xelela amaqela ukuba alinganise ibali. Kufuneka:
 - Bakhumbule okuthethwa nokwenziwa ngumlinganiswa wabo
 - Bathethe baze benze ngokomlinganiswa wabo
 - Basebenzise amanye kumagama asetyenziswe ngumlinganiswa wabo
 - f. Njengokuba abafundi belinganisa ibali, jikeleza phakathi kwabo unike inxaso apho ifuneka khona.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yemiSebenzi
1, kwiphepha
80

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala: Ixesha apho ndingazange ndinikezele.**
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezisibhozo ubuncinane.
 - GML: Isihlanganisi u'kwaye' sisetyenziswa ukuhlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
4. **Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.**
5. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
6. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 80
 - Gqibezela umsebenzi 'Masibhale' amazantsi ephepha. Bhala inkcazelo ngawe. Bhala ngendlela okhangeleka ngayo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 88.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Singababhali**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - *Kusetyenziselwa ntoni ukubhala?*
 - *Kutheni abantu bebhala?*
 - *Zixhobo zini ezisetyenziselwa ukubhala?*
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 92.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho:
Singababhali
Singababhali, sibhala amazwi,
Sidala amabali amnandi,
Sibhale ngemibala, sibhale ngamaphupha
Sibhala ngezinto esizibonayo
Sibhala ngamava ethu ngobuchule
Singababhali, singababhali!
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo:
Le ngoma ifundisa abantwana ukuba ukubhala kunokwenza ukuba bazive bekhululekile ukucinga, ukwenza kunye nokwabelana ngezimvo abazicingayo. Igxininisa ukuba wonke umntwana unokuba ngumbhali kwaye angakwazi ukubhala amabali amatsha. Ikwakhulisa ukuzithemba, ubuchule nentliziyo evulekileyo yokucinga.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *g, r*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *g, r, u, a, l, b*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *uyagula*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *u-y-a-g-u-l-a*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlunganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *irabha*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 92.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhekha kokubhala ngokudibanisa oonobumba abancinci

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba: ↴**
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: ↴
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha: ↴**
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala: ↴**
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeleyo
145

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *Incwadi yokuqala kaStacey*.
- Yithi: *Eli bali lingoStacy Fru, intombazana yaseRhawutini eyathanda iincwadi iselula kakhulu. Xa wayenemiyaka esixhenxe ubudala, wabhala incwadi yakhe esihloko sithi, liKati eziNukayo. Wayefuna abanye abantwana bayifunde. Ngocedo lwabazali bakhe kunye nomhleli, incwadi yakhe yapapashwa. Akangombhali nje opapashileyo – ungumniki ngesisa, usisithethi, kunye nomncedi kuluntu lwakhe. Ufundisa abanye ukuba akukho buncinci ekulandeleni amaphupha akho.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Fumana uze ukhumbule iinkcukacha.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 92.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 90.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - ukupapasha: Ukushicilela uze wabelane ngencwadi okanye ibali ukuze abantu bakwazi ukuyifunda.*
 - hlela: Ukukhangela uze ulungise umbhalo ukuwenza ucace, ube ngcono, okanye ukulungisa iimpazamo.*
 - umhleli: Umntu onceda umbhali ukuphucula umsebenzi wakhe ngokuthi ajonge upelo, igrama, neengcamango.*
 - ukwazisa incwadi: Umsitho okhethekileyo apho incwadi entsha yaziswa ize ibhiyozelwe khona.*
 - igugu: Imvakelelo yolonwabo oba nayo xa wenze into kakuhle okanye usebenze nzima ukuzuza into ethile.*

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** x, gx
 - a. Biza izandi $x3$.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi $x3$.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: x, gx, a, e, l, t
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *xelela*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. $x-e-l-e-l-a$
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *gxotha*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 93.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *f*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *f*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *f*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *f*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 147

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *Incwadi yokuqala kaStacey*.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 93.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOB:
Oonotsheluz
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLYX ukufundisa isigama.**

- a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *umbhali opapashileyo: Umntu obhala incwadi okanye ibali.*
 - *umbhali ongapapashanga: Umntu owabelana ngezimvo esebenzisa amagama.*
 - *ingcamango: Ingcinga okanye isicwangciso esisengqondweni.*
 - *ababukeli: Abantu abafunda okanye baphulaphule umbhalo wakho.*
 - *ukukhuthaza: Ukuthundeza umntu azame into ethile okanye akholelwe koko akwenzayo.*
- b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLYX elungele igama ngalinye.

2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

- a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 94.
- b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:
 - *Kudala, abantu basungula ukubhala ukurekhoda iingcamango kunye nolwazi. Ukubhala kwanceda abantu ukukhumbula izinto, ukwabelana ngemiyalezo, nokubalisa amabali. Ukubhala sesinye sezixhobo ezinamandla abantu abakhe bazidala.*
 - *Ababhali bacinga ngononophelo ngeengcamango zabo phambi kokuba babhale. Basebenzisa izixhobo ezinjengepensile, iphepha, okanye iikhompyutha. Ukubhala kuphucuka xa siziqhelanisa, kanye njengaso nasiphi na esinye isakhono.*
 - *Akudingeki ukuba ube ngumntu omdala ukuze ube ngumbhali. Abantwana bangabhala amabali nabo babelane ngeengcamango zabo. Xa sisabelana ngeengcamango zethu nabanye, singakhuthaza ze sinxulumane nabantu.*

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

- a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:
 - Buza umbuzo wokuqala.
 - Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
 - Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
 - Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
 - Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- a. *Ubona ntoni kumaqamza engcinga? Ucinga ukuba lo mntu ubhala ngantoni?*
- b. *Kutheni ababhali kufuneka bacinge phambi kokubhala?*
- c. *Bawuphucula njani umsebenzi wabo ababhali?*

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *ngxw*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *ngxw, n, gx, w, a, e, l, b, h*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *ingxwelerha*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *i-n-gx-w-e-l-e-rh-a*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlunganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *ingxwabangxwaba*.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 95.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
usula. Sibusiso
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 147

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Incwadi yokuqala kaStacey*.
- Yithi: *Eli bali lingoStacy Fru, intombazana yaseRhawutini eyathanda iincwadi iselula kakhulu. Xa wayenemiyaka esixhenxe ubudala, wabhala incwadi yakhe esihloko sithi, liKati eziNukayo. Wayefuna abanye abantwana bayifunde. Ngongcedo lwabazali bakhe kunye nomhleli, incwadi yakhe yapapashwa. Akangombhali nje opapashileyo – ungumniki ngesisa, usisithethi, kunye nomncedi kuluntu lwakhe. Ufundisa abanye ukuba akukho buncinci ekulandeleni amaphupha akho.*

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Fumana uze ukhumbule iinkcukacha.
 - Buza abafundi: Amabali aneenkcukacha ekufuneka sizikhumbule ukuze siwazi kakuhle onke! Wenza njani ukuze uzame ukuwakhumbula?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila kwi: Ukuqinisekisa ukuba igama elenzayo (isenzi) lihambelana nomntu owenzayo (intloko).
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: Ubhala ibali. Sibhala amabali.
 - c. Cacisa umongo weGML: Igama elenzayo (isenzi) livumelana nomenzi (intloko).
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: UBuhle bhala ileta.
 - b. Buza abafundi: Singasitshintsha njani esi sivakalisi ukuqinisekisa ukuba igama elenzayo (isenzi) lihambelana nalowo wenzayo (intloko)?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi:
 1. Isenzi kudingeka ukuba sihambelane nentloko. Xa sithetha ngomntu omnye (uBuhle), isivumelanisi sethu kufuneka sihambelane nomntu (uBuhle). Isivakalisi esichanekileyo nasi: UBuhle ubhala ileta.
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - UDineo bhala i-imeyile.
 - Yena thanda ukubhala amabali ahlekisayo.
 - Mna ungumbhali oncomekayo.
 - b. Cacisela abafundi: Lungisa ezi zivakalisi ukuze igama elenzayo (isenzi) lihambelane nalowo wenzayo (intloko).
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abahlukeneyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Igama elenzayo (isenzi) livumelana nomenzi (intloko).

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 95.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile:** *g, r, n, gx, w, a, e, i, o, u, l, b*
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukeneyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 96.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Usoo usula usisi isandla.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 147

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuze abafundi ngesihloko sebali: *Incwadi yokuqala kaStacey*
 - d. Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Fumana uze ukhumbule iinkcukacha.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubiza: Amabali aneenkcukacha ekufuneka sizikhumbule ukuze siwazi kakuhle onke! Wenza njani ukuze uzame ukuwakhumbula?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ungumbhali. Bhala ngencwadi onqwenela ukuyibhala ngenye imini.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ndingqwenela ukubhala incwadi nge...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - a. Ingaba lingantoni ibali lakho?
 - b. Ngubani umlinganiswa oyintloko?
 - c. Zoba umlinganiswa oyintloko.
 - d. Lenzeka phi ibali?
 - e. Zeziphi iingxaki ajongene nazo umlinganiswa?
 - f. Yintoni enika umdla okanye eyothusayo eyenzekayo?
 - g. Uyisombulula njani ingxaki umlinganiswa?
 - h. Kwenzeka ntoni ekupheleni kwebali?
 - i. Ingaba ufuna abantu bazive njani xa befunda incwadi yakho?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Ndifuna ukubhala nge...

Umlinganiswa oyintloko...

Ibali lenzeka e...

Ekuqaleni...

Emva koko...

Umlinganiswa uziva...

Ingxaki iyasonjululwa xa...

Ekugqibeleni...

Ndifuna abantu bazive... xa befunda incwadi yam.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 96.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: igobile, irula, uxolo, gxila, ingxwelerha
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Umfundi umxelele ngengxaki ajongene nayo yengxwabangxwaba anayo eklasini.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanelekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 98.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 147

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuzwa abafundi ngesihloko sebali: *Incwadi yokuqala kaStacey*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kubhala uvavanyo lweNgqiqo nokuQonda ngebali.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Imibuzo yakho mayibhalwe ebhodini.
 - b. Funda umbuzo ngamnye ngokuvakalayo.
 - c. Cacisa uhlobo lwempendulo efunwa ngumbuzo ngamnye.
 - d. Umzekelo: Wayenxibe ntoni uAnna? Impendulo kufuneka isichazele ngeempahla zika-Anna.
 - e. Umzekelo: Ucinga ukuba wayefanele ukwenzantoni uAnna? Impendulo ayikho kwitekisi – abafundi kufuneka bazicingele izimvo zabo.
 - f. Bonisa abafundi ukuba ngezantsi kombuzo ngamnye kukho isiqalisivakalisi. Bacacisele ukuba kufuneka basisebenzise sibancede ekubhaleni impendulo yabo.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bavule iincwadi zabo zokubhala babhale umhla nesihloko: INgqiqo nokuQonda.
 - b. Xelela abafundi basebenzise 'iziqalisivakalisi' ezingezantsi kombuzo ngamnye baze babhale impendulo ezincwadini zabo.
 - c. Yalela abafundi basebenzise ulwazi lwabo lwezandi xa bebhala amagama abangawaziyo. Mabalibize igama ngokucotha baze babhale izandi abazivayo.
 - d. Imibuzo neziqalisivakalisi
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Inggqiqo nokuqonda ebhalwayo

1. Wayeneminyaka emingaphi uStacey ukubhala kwakhe incwadi yakhe yokuqala?
UStacey wayene... (7 iminyaka ubudala ukubhala kwakhe incwadi yakhe yokuqala.)
2. Sasisithini isihloko sencwadi kaStacey?
Isihloko sencwadi sasisithi... (IiKati eziNukayo.)
3. Kwakutheni ukuze uStacey aququzelele umsitho wokwaziswa kwencwadi?
Waququzelela umsitho wokwaziswa kwencwadi ukuze... (axelele abanye abantwana nabazali ngencwadi yakhe.)

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ungumbhali. Bhala ngencwadi onqwenela ukuyibhala ngenye imini.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcisele umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele imephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Ndifuna ukubhala nge...

Umlinganiswa oyintloko...

Ibali lenzeka e...

Ekuqaleni...

Emva koko...

Umlinganiswa uziva...

Ingxaki iyasonjululwa xa...

Ekugqibeleni...

Ndifuna abantu bazive... xa befunda incwadi yam.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 98.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inkxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abafundi
abakhethi-
weyo mabeze
nesixhobo
okanye
umfanekiso
woku 'Bonisa
uze uchaze'

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Bonisa uze uchaze**
 - a. Bamba uze uphakamise isixhobo okanye umfanekiso oza kusibonisa wona / sona.
 - b. Sichazele ngesixhobo / ngomfanekiso. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - I... (ubungakanani, umbala, ubunzima, ivakala njani xa uyiphatha, njl. njl.)
 - Isetyenziselwa...
 - Ndiyithanda kuba...
 - c. Emva koko, buza iklasi: Ingaba ninemibuzo?
 - d. Xa kukho umntu onombuzo, zama ukunika eyona mpendulo ingcono.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa unikezela, khumbula oku:
 - Bamba isixhobo okanye umfanekiso wakho ngendlela ebonisa wonke umntu
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Yakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala – sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi: *j, p***
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *j, p, i, u, s, a*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *ijusi*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *i-j-u-s-i*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlunganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *ipesika*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 100.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhekha kokubhala ngokudibanisa oonobumba abancinci

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *t*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *t*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *t*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *t*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeleyo
161

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *Ababhali bokuqala behlabathi.*
- Yithi: *Eli bali licacisa indlela ukubhala kwasungulwa ngayo kudaladala. Kwindawo ebizwa ngokuba kuseSumer, abantu babedinga indlela yokulandelela ukutya neempahla ezazigcinwe kwiitempile. Ababhali baqalisa ukuzoba imifanekiso kwiithabhulethi zodongwe ukurekhoda okwakugciniwe. Emva kwexesha, le mifanekiso yaba ziimpawu. Ukubhala kwanceda abantu barekhode iingcamango, babalise amabali, kwaye bathumele imiyalezo. Ukusungulwa kokubhala kwatshintsha ihlabathi ngonaphakade.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Qwalasela ukuqonda.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 100.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 103.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - itempile: Isakhiwo esikhethekileyo apho abantu baya khona ukuthandaza koothixo babo.*
 - istoro: Indawo apho iimpahla, ukutya, okanye izinto zokusebenza zigcinwa khona ngokukhuselekileyo.*
 - ithabhulethi (isibhebhe): Ucezu lodaka oluyisicaba olusicaba abantu basendulo ababelusebenzisa ukubhala ngaphambi kokuba kuqanjwe iphepha.*
 - eneenkukacha: Ukuba namalungu amancinci kakhulu okanye iimpawu zononophelo ezibandakanyiweyo.*
 - uphawu: Uphawu okanye umqondiso omele enye into, njengomfanekiso okanye imo enentsingiselo ekhethekileyo.*

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi: *sh, rh***
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *i, sh, u, g, o, rh, a*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *ishushu*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: *umz. i-sh-u-sh-u*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *igorha*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 101.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *J*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *J*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *J*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *J*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 163

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *Ababhali bokuqala behlabathi*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 101.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 102.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - Yayibubusuku obukhethekileyo...
 - ____ wayefuna ukubonisa usapho lwakhe...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi: *nkxw***
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *nkxw, n, kx, w, a, e, l, o, m*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *inkxwaleko*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *i-n-kx-w-a-l-e-k-o*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlunganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *inkomo*.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 103.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
uthetha. uThandi
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 163

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Ababhali bokuqala behlabathi*
 - d. Yithi: *Eli bali licacisa indlela ukubhala kwasungulwa ngayo kudaladala. Kwindawo ebizwa ngokuba kuseSumer, abantu babedinga indlela yokulandelela ukutya neempahla ezazigcinwe kwiitempile. Ababhali baqalisa ukuzoba imifanekiso kwiithabhulethi zodongwe ukurekhoda okwakugciniwe. Emva kwexesha, le mifanekiso yaba ziimpawu. Ukubhala kwanceda abantu barekhode iingcamango, babalise amabali, kwaye bathumele imiyalezo. Ukusungulwa kokubhala kwatshintsha ihlabathi ngonaphakade.*
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Qwalasela ukuqonda.
 - Buza abafundi: Wakhe waziva ngathi ulahlekile xa ufunda ibali kuba ulahlekwe ngumkhondo wento eqhubekayo? Kwakwenza waziva njani oku?

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ungumbhali. Bhala ngencwadi onqwenela ukuyibhala ngenye imini.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Intlobo yoncwadi: Ibali eliqwetyiweyo / elingeyonyani
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala ubuncinane imihlathi emibini, umnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Igama elenzayo (isenzi) livumelana nomenzi (intloko).
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isikhokelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isikhokelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Ndifuna ukubhala nge...

Umlinganiswa oyintloko...

Ibali lenzeka e...

Ekuqaleni...

Emva koko...

Umlinganiswa uziva...

Ingxaki iyasonjululwa xa...

Ekugqibeleni...

Ndifuna abantu bazive... xa befunda incwadi yam.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 103.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile:** *nk, x, w, j, p, s, rh, a, e, i, o, u*
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukeneyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheyibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 104.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Uthandi uthetha notata wakhe.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonge umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 163

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuze abafundi ngesihloko sebali: *Ababhali bokuqala behlabathi*
 - d. Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Qwalasela ukuqonda.
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubiza: Wakhe waziva ngathi ulahlekile xa ufunda ibali kuba ulahlekwe ngumkhondo wento eqhubekayo? Kwakwenza waziva njani oku?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Ungumbhali. Bhala ngencwadi onqwenela ukuyibhala ngenye imini.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza isichazi kwisivakalisi ngasinye sakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Ndifuna ukubhala nge...

Umlinganiswa oyintloko...

Ibali lenzeka e...

Ekuqaleni...

Emva koko...

Umlinganiswa uziva...

Ingxaki iyasonjululwa xa...

Ekugqibeleni...

Ndifuna abantu bazive... xa befunda incwadi yam.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 104.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ engalu-
nganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: ijagi, ipani, shiya, irhamba, inkxwaleko
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Utata kaThandi wabonakalisa inkxwaleko engummangaliso xa wayevela eRhawutini.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanelekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 106.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 163

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Ababhali bokuqala behlabathi*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzoba ze sibhale ngeyona ndawo siyithandayo ebalini.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali kuxa...
 - c. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - d. Zoba ngokukhawuleza umfanekiso ebhodini. Njengokuba uzoba cacisa le nto uyizobayo.
 - e. Yongeza isivakalisi esi1–2 malunga nomzobo wakho: Ndiyithandile...
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baze baxoxe ngeempendulo zabo neqabane.
 - d. Emva koko, yalela abafundi ukuba bazobe le ndawo yebali kwiincwadi zabo zokubhala.
 - e. Nceda abafundi bongeze isivakalisi esi1–2 kwimizobo yabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi
1, kwiphepha
134

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala: Ungumbhali. Bhala ngencwadi onqwenela ukuyibhala ngenye imini.**
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala ubuncinane imihlathi emibini, umnye ube nesihloko sawo.
 - GML: Igama elenzayo (isenzi) livumelana nomenzi (intloko).
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.
4. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
5. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 134
 - Gqibezela umsebenzi 'Masibhale'. Cwangcisela ukubhala ibali lakho.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 106.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Sinovelwano**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Silubonisa njani uvelwano kwabanye abantu?
 - Ngubani esinokubonisa uvelwano kuye?
 - Kutheni kubalulekile ukubonisa uvelwano kwabanye?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 108.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho: Ukuba yindlezane.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo: Esi saci sibhekiselele kumntu onobubele obukhulu, onesisa, okanye onceda abanye ngokungadinwa engajonganga nzuzo.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi: *xh, qh***
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *xh, qh, a, e, g, o*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *ixhego*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *i-xh-e-g-o*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *iqhawe*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 110.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhekha kokubhala ngokudibanisa oonobumba abancinci

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *U*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *U*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *U*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *U*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
175

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *UKhaya wenza umhlobo omtsha.*
- Yithi: *Eli bali lingoKhaya, osoloko edlala nabahlobo bakhe abasenyongweni, uBonga noBantu. Ngenye imini, utitshala wakhe wamcela ukuba makabandakanye uThomas, inkwenkwe eneentloni ehlala yodwa ngexesha lekhefu. Ekuqaleni, uKhaya akafuni kumbandakanya uThomas. Kodwa kamva, ucinga ngendlela awayelilolo ngayo xa wayeqala isikolo. Kweli bali, sifumana into egqitywa nguKhaya ukuba ayenze....*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza unxulumaniso.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 110.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBQ:
Oonotsheluzo
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 108.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - neentloni: Ukuziva unexhala okanye ungaqinisekanga ngokuthetha kwabanye okanye ukungenelela.*
 - engaqhelekanga: Into ebonakala ingaqhelekanga okanye eyahlukileyo.*
 - wedwa: Ukuba wedwa, ungabi nabantu bakungqongileyo.*
 - ukuba lilolo: Ukuziva ukhathazekile kuba akunabahlobo okanye uziva ungabandakanywanga.*
 - ungahoywanga: Ukungabandakanywa kwiqela okanye umsebenzi elixa abanye bebandakanyiwe.*

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelesa abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *ng', gr*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *ng', gr, a, e, b, n*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *ing'ang'ane*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: *umz. i-ng'-a-ng'-a-n-e*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *grumba*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 111.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *U*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *U*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *U*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *U*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonge ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 177

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *UKhaya wenza umhlobo omtsha.*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 111.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzo
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

a. Fundisa esi sigama silandelayo:

- *uvelwano: Ukuqaphela xa umntu esiva kabuhlungu, ekhathazekile, eziva elilolo okanye enesidingo, uze ukhethe ukunceda.*
- *bandakanya: Ukuvumela umntu abe yinxalenye, ukuze angaziva engahoyekanga.*
- *khuphela ngaphandle: Ukushiya umntu ngaphandle okanye ukungamvumeli abe yinxalenye.*
- *ukuzenza idini: Ukunikela ngento oyifunayo ukuze uncede okanye uxhase omnye umntu.*
- *thuthuzela: Ukunceda umntu azive ngcono xa ekhathazekile, esoyika okanye angaphathekanga kakuhle.*

b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye.

2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 112.

b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso.

- *Uvelwano kuthetha ukuqaphela xa umntu esiva ubuhlungu, ekhathazekile, elilolo, okanye enesidingo. Kuthetha ukukhathala ngendlela abaziva ngayo uze ukhethe ukunceda.*
- *Singabonakalisa uvelwano ngeendlela ezininzi ezahlukileyo, njengo: Ukubandakanya abanye, ukwabelana nokuzenza idini, ukunceda umntu olimeleyo, ukuthuthuzela umntu okhathazekileyo, okanye ukukhathalela uluntu lwethu.*
- *Uvelwano kusoloko ikukukhetha. Akukho mntu unokusinyanzela ukuba sibe nobubele. Ngamanye amaxesha kusenokuthatha ixesha lethu, ukutya, okanye ulonwabo, kwaye abahlobo bethu abanakusoloko bevuma. Kodwa izenzo ezincinane zobubele zenza umahluko kwaye zincele umntu azive onwabile kwaye ekhuselekile.*

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:

- Buza umbuzo wokuqala.
- Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
- Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
- Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
- Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

- Ulubona njani uvelwano lusenzeka kulo mfanekiso?
- Uyakwazi ukuzinxulumanisa nalo mfanekiso? Ingaba wakhe wabonisa uvelwano ngeendlela ezifanayo nezi uzibona emfanekisweni?
- Ucinga ukuba izenzo ezincinane zobubele novelwano zingenza umahluko? Njani?

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi: nkq**

- Biza izandi x3.
- Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
- Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.

2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**

- Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *nkq, a, e, k, i, o*
- Biza eli gama lilandelayo: *inkqantosi*
- Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *i-n-kq-a-n-t-o-s-i*
- Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
- Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlnganise izandi kunye ukufunda igama elo.
- Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
- Phinda ngegama: *nkqenkqeza*.

3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 113.
- Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
- Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
evenkileni. Ntusi
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 177

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UKhaya wenza umhlobo omtsha*
- Yithi: *Eli bali lingoKhaya, osoloko edlala nabahlobo bakhe abasenyongweni, uBonga noBantu. Ngenye imini, utitshala wakhe wamcela ukuba makabandakanye uThomas, inkwenkwe eneentloni ehlala yodwa ngexesha lekhefu. Ekuqaleni, uKhaya akafuni kumbandakanya uThomas. Kodwa kamva, ucinga ngendlela awayelilolo ngayo xa wayeqala isikolo. Kweli bali, sifumana into egqitywa nguKhaya ukuba ayenze....*

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso.
 - Buza abafundi: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).**
 - a. Yithi, kule veki siza kugxila kwi: Usebenzisa iimpawu zocaphulo ukubonisa amagama athethwe ngumntu (intetho ngqo).
 - b. Bhala isivakalisi ebhodini: Wathi, "Andikhe ndinikezele!"
 - c. Cacisa umongo weGML: Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).
2. **Qhelanisa abafundi neGML.**
 - a. Bhala ebhodini: Wathi Uhlobo lwencwadi endiyithandayo yincwadi yemizobo.
 - b. Buza abafundi: Zidingeka phi iimpawu zocaphulo kwesi sivakalisi?
 - c. Xoxani ukufumana izimvo zabafundi:
 - Sisebenzisa iimpawu zocaphulo ukubonisa amagama ngqo athethwa ngumntu. Isivakalisi esichanekileyo nasi: Wathi, "Uhlobo lwencwadi endiyithandayo yincwadi yemizobo."
3. **Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.**
 - a. Bhala ebhodini:
 - Wathi Ndithanda ukunceda abahlobo bam.
 - Wandinceda xa ndandikhathazekile watsho uOntlametse.
 - Wabuza umhlobo wakhe Kutheni uziva ukhathazekile?.
 - b. Cacisela abafundi: Beka iimpawu zocaphulo kwindawo echanekileyo kwezi zivakalisi.
 - c. Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.
4. **Khangela ukuqonda kwabafundi.**
 - a. Hlanganisa abafundi ndawonye.
 - b. Biza abafundi abahlukeneyo babelane ngeempendulo zabo.
 - c. Yalatha: Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 113.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile:** *q, nkq, w, n, qh, kr, xh, a, l, e, i, o*
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukeneyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 116.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
Ubusi noTuyi baya evenkileni.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 177

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuze abafundi ngesihloko sebali: *UKhaya wenza umhlobo omtsha*
 - d. Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Khumbuze abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubiza: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha apho ndanceda umntu othile.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**

Yithi:

 - a. Ndanceda umntu... ngoku...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Wanceda bani?
 - Kwenzeka phi oku?
 - Wayenayiphi ingxaki okanye ubunzima lo mntu?
 - Waqaphela njani ukuba lo mntu udinga uncedo?
 - Wagqiba ukuba wenze ntoni?
 - Wamnceda njani?
 - Waziva njani lo mntu emva kokuncedwa nguwe?
 - Waziva njani wena emva kokunceda lo mntu?
 - Kutheni kubalulekile ukunceda abanye?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Kukho xesha, apho ndabona umntu othile...

Waziva...

Ndabona kuba...

Ndathi, "..."

Wathi, "..."

Ndagqiba kwelokuba...

Emva kokunceda, waziva...

Ukunceda kwandenza ndaziva...

Uvelwano luthetha...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 114.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: ixhala, qhala, uyang'ong'ozza, grogrisa, inkqwithelo
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Kwakuyinkqantosi edlelweni kungekho manzi.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanelekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 116.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 177

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *UKhaya wenza umhlobo omtsha*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kulishwankathela ibali.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Yithi: Xa sishwankathela ibali, kufuneka sichaze:
 - Into elingayo ibali
 - Into endiyithandileyo ebalini
 - Into endiyifundileyo ebalini
 - b. Yabelana ngokufutshane ngeempendulo zakho zale mibuzo.
 - c. Zama ungakhethi ezona mpendulo zicace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi ukuba bacinge ngezishwankathelo zabo, mabangakopi umzekelo wakho.
 - b. Xelela abafundi baqale izivakalisi zabo ngolu hlobo:
 - Ibali beling...
 - Ndithande...
 - Ndifunde...
 - c. Okulandelayo, yalela abafundi babelane namaqabane abo ngezishwankathelo zabo.
 - d. Njengokuba abafundi besabelana ngezishwankathelo, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
 - e. Ekupheleni kwesifundo, biza umfundi abe1–2 babelane neklasi ngezishwankathelo zabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha apho ndanceda umntu othile.
2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
 - b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
 - c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.
3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcisele umsebenzi wokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**
 - a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
 - b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele imephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Kukho xesha, apho ndabona umntu othile...

Waziva...

Ndabona kuba...

Ndathi, "..."

Wathi, "..."

Ndagqiba kwelokuba...

Emva kokunceda, waziva...

Ukunceda kwandenza ndaziva...

Uvelwano luthetha...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 116.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abafundi
abakhethi-
weyo mabeze
nesixhobo
okanye
umfanekiso
woku 'Bonisa
uze uchaze'

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Bonisa uze uchaze**
 - a. Bamba uze uphakamise isixhobo okanye umfanekiso oza kusibonisa wona / sona.
 - b. Sichazele ngesixhobo / ngomfanekiso. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - I... (ubungakanani, umbala, ubunzima, ivakala njani xa uyiphatha, njl. njl.)
 - Isetyenziselwa...
 - Ndiyithanda kuba...
 - c. Emva koko, buza iklassi: Ingaba ninemibuzo?
 - d. Xa kukho umntu onombuzo, zama ukunika eyona mpendulo ingcono.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa unikezela, khumbula oku:
 - Bamba isixhobo okanye umfanekiso wakho ngendlela ebonisa wonke umntu
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Yakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklassi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala – sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *dy, ty*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *dy, ty, a, e, k, l*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *idyokhwe*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *i-dy-o-kh-w-e*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *ityala*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 118.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhekha kokubhala ngokudibanisa oonobumba abancinci

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *W*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: *W*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *W*
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *W*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
189

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *Isangweji eyongeziweyo*.
- Yithi: *Eli bali lingoMokgadi, ofumanisa ukuba umhlobo wakhe uMatuma akanasidlo kuba umama wakhe usesibhedlele. UMokgadi wabelana ngesangweji yakhe aze acele eyongeziweyo suku ngalunye ukuze aqhubeke enceda umhlobo wakhe. Ude amnike eyona sangweji yakhe ayithandayo aze angasityi isidlo sakusasa ukuqinisekisa ukuba uMatuma unento yokutya. UMokgadi ufunda ukuba ukunceda umhlobo kuvakala kulungile kwaye kwenza umahluko.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza uhlolo.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 118.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 108.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - ingozi: Into embi eyenzeka ngequbuliso kwaye ingacwangciswa, njengaxa umntu elimala ngempazamo.*
 - isibhedlele: Indawo apho oogqirha noonesi benakekela abantu abagulayo okanye abalimeleyo.*
 - chwechwela: Ukuhamba ngokunyonyoba nangokufihlakeleyo ukuze kungabikho mntu ukuqaphelayo.*
 - onesisa: Ukuthanda ukwabelana okanye ukupha abanye, nkqu naxa kuthetha ukuphisa ngento oyithandayo.*
 - ukuba nombulelo: Ukuziva unombulelo kuba umtu ekuncedile okanye ube nobubele kuwe.*

3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelesa abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *ts, kr*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *ts, kr, a, u, o, l*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *itsolo*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: *umz. i-ts-o-l-o*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *krazula*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 119.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** *W*
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, *W*
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** *W*
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** *W*
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonge ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 191

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *Isangweji eyongeziweyo*.
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 119.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 120.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - “Yintoni ingxaki?” ____ wabuza...
 - Ngaphambili ngolo suku...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa ‘uswazi / ilitye lokuthetha’ ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi: *nkrw***
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *nkrw, n, kr, w, a, e, l, o, d*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *ikrwada*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *i-kr-w-a-d-a*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlunganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *amankrwane*.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 121.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:**
uwela. Wanda
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 191

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Isangweji eyongeziweyo*
 - d. Yithi: *Eli bali lingoMokgadi, ofumanisa ukuba umhlobo wakhe uMatuma akanasidlo kuba umama wakhe usesibhedlele. UMokgadi wabelana ngesangweji yakhe aze acele eyongeziweyo suku ngalunye ukuze aqhubeke enceda umhlobo wakhe. Ude amnike eyona sangweji yakhe ayithandayo aze angasityi isidlo sakusasa ukuqinisekisa ukuba uMatuma unento yokutya. UMokgadi ufunda ukuba ukunceda umhlobo kuvakala kulungile kwaye kwenza umahluko.*
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlobo.
 - Buza abafundi: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Ixesha apho ndanceda umntu othile.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Intlobo yoncwadi: Ibali lomntu / imbali ngomntu
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala izivakalisi ezibini ubuncinane ezine, ngasinye sinesihloko saso
 - GML: limpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isikhokelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isikhokelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Kukho xesha, apho ndabona umntu othile...

Waziva...

Ndabona kuba...

Ndathi, "..."

Wathi, "..."

Ndagqiba kwelokuba...

Emva kokunceda, waziva...

Ukunceda kwandenza ndaziva...

Uvelwano luthetha...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 121.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile:** *ts, kr, n, w, dy, ty, a, l, e, i, b, o*
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukeneyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 122.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
UWanda uwela umlambo.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlalanga khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 191

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Isangweji eyongeziweyo*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza uhlobo
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Ngokwesiqhelo sifunda into ethile ebalini. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibilungile okanye ibingalunganga. Ngamanye amaxesha kufuneka sithathe isigqibo sokuba into ethile ibifanelekile okanye ibingafanelekanga. Ufunde ntoni kweli bali?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Ixesha apho ndanceda umntu othile.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza esinye isivakalisi kumbhalo wakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala

Kukho xesha, apho ndabona umntu othile...

Waziva...

Ndabona kuba...

Ndathi, "..."

Wathi, "..."

Ndagqiba kwelokuba...

Emva kokunceda, waziva...

Ukunceda kwandenza ndaziva...

Uvelwano luthetha...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 122.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ engalu-
nganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: idyasi, ityuwa, tsala, isikrokro, ikrwelekile
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: UThabo ubona intambo ijinga emthini.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 124.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 191

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Isangweji eyongeziweyo*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuzenzela esethu isiphelo sebali esahlukileyo.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Vula amehlo akho uthi: Mhhh, ndicinge isiphelo esahlukileyo sebali.
 - c. Xelela abafundi uluvo lwakho ngesiphelo esahlukileyo.
 - d. Zama ukucinga isiphelo esingaqhelekanga – abangenakusicinga abafundi.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Yithi: Cimela uze ucinge ngesiphelo esahlukileyo sebali. Musa ukukopa uluvo lwam, nceda uzicingele olwakho.
 - b. Yithi: Vula amehlo uze wabelane neqabane lakho ngesiphelo sakho.
 - c. Njengoko abafundi bethetha ngezimvo zabo, jikeleza phakathi kwabo unike inkxaso apho ifuneka khona.
 - d. Ekupheleni kwesifundo, biza abafundi abambalwa babelane neklasi ngeziphelo zabo.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi
1, kwiphepha
84 - 85

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala: Ixesha apho ndanceda umntu othile.**
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala izivakalisi ezibini ubuncinane ezine, ngasinye sinesihloko saso
 - GML:
 - Iimpawu zocaphulo zisetyenziswa ukubonisa amazwi umntu awathethileyo (intetho ngqo).
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.
4. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
5. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 84-85
 - Bhala iinombolo kwimifanekiso ukubonisa ulandelelwano oluchanelekileyo.
 - Bhala isivakalisi esinye ngomfanekiso ngamnye. Bhala oko kuthethwa ngabantu phakathi kwiimpawu zocaphulo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 124.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Yazisa umxholo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imifanekiso
nezixhobo
zokwenyani
zomboniso
womxholo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungisa umboniso womxholo: Siziinjineli**
2. **Buza umbuzo ovulekileyo ukuqalisa ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**
 - Zizinto eziluhlobo luni ezenziwa ziinjineli?
 - Luhlobo luni lwemibuzo olubuzwa ziinjineli?
 - Luhlobo luni lweengxaki ezizama ukuzisombulula iinjineli?
3. **Yenza imephu yengqondo usebenzisa imibuzo neempendulo zabafundi.**
4. **Yongeza ezakho iimpendulo kwimephu yengqondo ukwandisa ulwazi lwabafundi.**
5. **Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 126.**
6. **Xelela abafundi bakhombe kwindawo yokutyebisa ulwimi lomxholo.**
 - a. Funda ngokutyetyiswa kolwimi ngokuvakalayo.
 - b. Yalela abafundi bafunde kunye nawe, okanye bayiphinde emva kwakho: Ukuba nesandla.
7. **Xoxa nabafundi ngokutyetyiswa kolwimi.**
 - a. Buza: Ungandixelela ukuba kuthetha ukuthini oku? / Uyakwazi ukufumana impendulo?
 - b. Khuthaza abafundi babelane ngezimvo.
 - c. Cacisa intsingiselo okanye unike impendulo njengoku kulandelayo: Esi saci sibhekiswa kumntu onobuchule bendalo bokubumba, ukwakha, ukuthunga, ukuxhonkxa nokwenza imisebenzi yezandla.

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi: dz, tyh**
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: dz, tyh, a, e, d, l
 - b. Biza eli gama lilandelayo: idzedze
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. i-dz-e-dz-e
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *utyhafile*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 128.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhekha kokubhala ngokudibanisa oonobumba abancinci

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** ∞
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba: ∞
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** ∞
 - a. Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** ∞
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeleyo
203

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *Iphiko lamanzi elimangalisayo likaWilliam.*
- Yithi: *UWilliam Kwamkwamba wakhulela kwilali yaseMalawi apho kwakungekho mbane kwaye namanzi emancini ngexesha lembalela. Emva kokufunda incwadi malunga namandla endalo, uWilliam wagqiba ukuba akhe iphiko lamanzi elisebenza ngomoya ukunceda ilali yakhe. Waqokelela ubugoxo obudala kwindawo yezinto ezindala waze wasebenza nzima ukwakha akusungulayo. Nkqu nangelixa abantu babemhleka, waqhubeka ezama. Ingcamango kaWilliam yanceda uluntu lwakhe yaze ekuhambeni kwexesha yaziwa kwihlabathi jikelele.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza unxulumaniso.
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 128.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. Khumbuza abafundi ngomxholo.

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 126.
- Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
- Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
- Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
- Bafundele uluhlu lwamagama.

2. Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.

- Fundisa esi sigama silandelayo:
 - iphiko lamanzi: Umatshini osebenzisa umoya ukwenza umbane okanye ukumpompa amanzi.*
 - imbalela: Ixesha elide kakhulu imvula incinci okanye ingekho, into eyeza kube nzima ukulima ukutya.*
 - indawo yobugoxo: Indawo apho izinto ezindala okanye ezophukileyo, njengeentsimbi, imibhobho, amalungu ebhayisekile, zigcinwe khona ukuze abantu bazisebenzise kwakhona ukwakha okanye uulungisa izinto ezintsha.*
 - ubugoxo: Izinto ezindala okanye ezishiyekileyo, njengentsimbi, imibhobho, amalungu ebhayisekile, ezinokuphinda zisetyenziswe kwakhona ukwenza into entsha.*
 - impompo: Umatshini ohambisa amanzi ukusuka kwenye indawo ukuya kwenye, njengokusuka kwiqula ukuya kwizityalo.*

3. Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani

L: Linganisa igama

X: Xelela abafundi intsingiselo yegama

Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *tsh, ths*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *tsh, ths, a, b, e, t*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *tshayela*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: *umz. tsh-a-y-e-l-a*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlanganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *isithsaba*
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 129.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Fundisa ukwakhiwa konobumba omkhulu ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Bonisa abafundi indlela yokubumba:** ∞
 - a. Yima ufulathele abafundi bakho.
 - b. Yalela abafundi abangamanxele ukuba babeke iintloko zabo ezidesikeni zabo.
 - c. Sebenzisa ingalo yakho yasekunene ukwakha unobumba, ∞
 - d. Yalela abafundi ababhala ngesandla sokunene bakhe unobumba kunye nawe.
 - e. Phinda nabafundi abangamanxele.
3. **Yalela abafundi ukuba baziqhelanise nokwakha:** ∞
 - Yithi: Yenza lo nobumba emqolo weqabane lakho, edesikeni, emhlabeni.
4. **Yalela abafundi baziqhelanise nokubhala:** ∞
 - a. Yithi: Bhala unobumba kwincwadi yakho yokubhala x3.
 - b. Hambahamba ujonga ukubunjwa konobumba ngumfundi ngamnye.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 205

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *Iphiko lamanzi elimangalisayo likaWilliam.*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 129.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama uze uxoxe ngomfanekiso womxholo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluza
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**

a. Fundisa esi sigama silandelayo:

- *injineli: Umntu ocinga iingcamango aze akhe izixhobo, oomatshini okanye iinkqubo zokusombulula iingxaki.*
- *uyilo: Isicwangciso okanye umzobo obonisa indlela eza kwenziwa ngayo into.*
- *iphuli: Ivili elinentambo okanye ibhanti elinceda ukuphakamisa lula izinto ezinzima.*
- *ithawa: Isakhiwo eside.*
- *ukuwohloka: Xa into isiwa okanye yophuke kuba ingakwazi ukuzimela.*

b. Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye.

2. **Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.**

a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 130.

b. Xelela abafundi ezi nkukacha zilandelayo malunga nomfanekiso:

- Zizinto eziluhlobo luni ezenziwa ziinjineli?
- Luhlobo luni lwemibuzo olubuzwa ziinjineli?
- Luhlobo luni lweengxaki ezizama ukuzisombulula iinjineli?

3. **Xoxa ngomfanekiso.**

a. Sebenzisa umbuzo olandelayo ukuxoxa ngomfanekiso njengoku kulandelayo:

- Buza umbuzo wokuqala.
- Yalela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane labo.
- Biza abafundi ngabanye babelane ngeempendulo zabo.
- Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi ngokulungisa ukungaqondi kwabo kunye nokwabelana ngolwazi olunxulumene nomxholo.
- Phinda le nkqubo ngemibuzo yonke.

4. **Imibuzo:**

a. Zakha ntoni iinjineli? Yeyiphi imikhondo ekuxelela oko?

b. Zeziphi izixhobo okanye oomatshini obabonayo? Banceda njani ngomsebenzi?

c. Zeziphi iingxaki ocinga ukuba iinjineli kufuneka zizisombulule xa zisakha into enkulu?

Izandi: Hlaziya uze uhlanganise izandi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Hlaziya izandi:** *nyh, w*
 - a. Biza izandi x3.
 - b. Bonisa abafundi amaKhadi ezandi uze ufunde izandi x3.
 - c. Xelela abafundi baphulaphule baze baphinde izandi.
2. **Bonisa abafundi indlela yokucazulula nokuhlanganisa usebenzisa ezi zandi**
 - a. Hlaziya nabafundi ezi zandi zilandelayo: *nyh, n, yh, w, a, k, l, g, u*
 - b. Biza eli gama lilandelayo: *inyhwagi*
 - c. Cela umfundi ngamnye aphulaphule ngononophelo aze acazulule igama elo libe zizandi: umz. *i-nyh-w-a-g-i*
 - d. Njengoko umfundi ebiza isandi ngasinye, libhale ebhodini.
 - e. Okulandelayo, biza umfundi owahlukileyo ahlunganise izandi kunye ukufunda igama elo.
 - f. Lungisa abafundi ukuba benza iimpazamo.
 - g. Phinda ngegama: *nyhukula*.
3. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 131.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa la magama alandelayo:** *uxa/kekile. uXola*
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlangana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale amagama abhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 205

1. Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.

- Hlalisa abafundi emethini.
- Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
- Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Iphiko lamanzi elimangalisayo likaWilliam*
- Yithi: *UWilliam Kwamkwamba wakhulela kwilali yaseMalawi apho kwakungekho mbane kwaye namanzi emancini ngexesha lembalela. Emva kokufunda incwadi malunga namandla endalo, uWilliam wagqiba ukuba akhe iphiko lamanzi elisebenza ngomoya ukunceda ilali yakhe. Waqokelela ubugoxo obudala kwindawo yezinto ezindala waze wasebenza nzima ukwakha akusungulayo. Nkqu nangelixa abantu babemhleka, waqhubeka ezama. Ingcamango kaWilliam yanceda uluntu lwakhe yaze ekuhambeni kwexesha yaziwa kwihlabathi jikelele.*

2. Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:

- Funda iphepha ngalinye leballi ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
- Bonisa abafundi imifanekiso.
- Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
- Yalatha isigama njengoko sibonakala.
- Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
- Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso.
 - Buza abafundi: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?

Ukubhala: Yazisa uze uqhelanise iGML

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Yazisa ukugxila kwiGML (imiGaqo neMimiselo yoLwimi).

- Yithi, kule veki siza kugxila kwi: Ukusebenzisa isihlanganisi u'no' ukudibanisa izivakalisi ezibini.
- Bhala isivakalisi ebhodini:
UWilliam uyamangalisa. UXochitl uyamangalisa. UWilliam noXochitl bayamangalisa.
Cacisa umongo weGML:
 - Isihlanganisi u'no' sisetyenziswa ukuhlanganisa abantu ababini okanye izinto ezimbini ezizalanayo, apho into yesibini iqala ngonobumba u'u'.

2. Qhelanisa abafundi neGML.

- Bhala ebhodini: UWilliam wabona ingxaki kuluntu lwakhe. UXochitl wabona ingxaki kuluntu lwakhe.
- Buza abafundi: Singamsebenzisa njani u'no' ukuhlanganisa ezi zivakalisi?
- Xoxani ukufumana izimvo zabafundi:
Hlanganisa ezi zivakalisi usebenzise u'kwaye' okanye u'no':
 - Xa sinezivakalisi ezibini ezithetha ngeengcamango eziyeleleneyo, singazihlanganisa sisebenzisa isihlanganisi u'kwaye'.
Singazihlanganisa ezi zivakalisi ngolu hlobo: UWilliam wabona ingxaki kwindawo ahlala kuyo kwaye uXochitl wabona ingxaki kwindawo ahlala kuyo. Ngamanye amaxesha izivakalisi singazenza mfutshane ngokususa amagama aphindwayo, ngolu hlobo: UWilliam noXochitl babona iingxaki kwiindawo abahlala kuzo.
Xa sizihlanganisa sitshintsha isivumelanisi sesinye u'wa' sibe sisivumelanisi sesininzi u'ba' kuba sithetha ngabantu ababini, size sitshintshe indawo ibe ngu'iindawo' kuba zidlule kwisinye.

3. Nika abafundi ixesha lokuziqhelanisa neGML ngokuzimeleyo.

- Bhala ebhodini:
 - UWilliam ukrelekrele kwaye unobugcisa. UXochitl ukrelekrele kwaye unobugcisa.
 - USibulele ungumsombulingxaki. UNobuhle ungumsombululingxaki.
 - Ilanga lisetyenziselwa amandla. Umoya usetyenziselwa amandla.
- Cacisela abafundi: Ziqhelanise ukuhlanganisa ezi zivakalisi usebenzisa isihlanganisi u'no'.
- Nika abafundi imizuzu embalwa yokugqibezela umsebenzi.

4. Khangela ukuqonda kwabafundi.

- Hlanganisa abafundi ndawonye.
- Biza abafundi abahlukeneyo babelane ngeempendulo zabo.
- Yalatha: Isihlanganisi u'no' sisetyenziswa ukuhlanganisa abantu ababini okanye izinto ezimbini ezizalanayo, apho into yesibini iqala ngonobumba u'u'.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 131.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Qhelanisa ukuhlanganisa nokucazulula

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zoba itheyibhile uze ubhale ezi zandi zilandelayo kwitheyibhile: *n, yh, w, tsh, ths, dz, l, e, a, x, i, g***
 - a. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ubize isandi.
 - b. Yalatha kwisandi ngasinye kwitheyibhile uze ucele abafundi abahlukeneyo ukuba bazifunde.
2. **Yenza umzekelo wokwakha igama.**
 - a. Cinga ngegama onokulakha usebenzisa izandi ezikwitheibhile.
 - b. Yalatha kwisandi, biza isandi eso uze usibhale ebhodini.
 - c. Phinda oku ngazo zonke izandi egameni.
 - d. Hambisa umnwe wakho ngezantsi kwegama uze udibanise izandi kunye ukufunda igama.
3. **Biza abafundi ngabanye ukwakha amagama.**
 - a. Biza 2–3 abafundi ukubiza amagama besebenzisa le ndlela inye.
 - b. Lungisa naziphi na iimpazamo ezenziwa ngabafundi.
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 132.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - e. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Qhelanisa ukubhala ngesandla ngokudibanisa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshati
yokubhala
ngesandla

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokubhala ngokudibanisa esi sivakalisi silandelayo:**
UXola uxakekile eXesi.
 - a. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho ahlengana khona phakathi koonombumba.
 - b. Yalela abafundi babhale isivakalisi esibhalwe ngokudibanisa kwiincwadi zabo zokubhala.
 - c. Hambahamba ujonga umfundi ngamnye: ukwakhiwa konobumba, ukudibanisa kunye nezithuba.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 205

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Iphiko lamanzi elimangalisayo likaWilliam*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuzo: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 no4 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokucwangcisa

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa isihloko sokubhala.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Bhala ngoWilliam okanye uXochitl abakwiNgqokelela yamaBali.
2. **Cacisa impendulo yakho yomsebenzi wokubhala, uyithethe ngomlomo, phambi kokubhala. Sebenzisa isakhelo sokubhala.**
 - a. Yithi: Ndiza kubhala ngenjineli endenza ndikhuthazeke...
3. **Yenza umzekelo wokucwangcisa umsebenzi wokubhala ebhodini.**
 - a. Sebenzisa imephu yengqondo ukucwangcisa ibali lakho:
 - Ngubani le njineli uza kubhala ngayo?
 - Yayihlala phi?
 - Yeyiphi ingxaki eyayiqaphelayo kwindawo eyayihlala kuyo?
 - Kutheni kwakubalulekile ukusombulula le ngxaki?
 - Ngcamango ni eyaba nayo ukusombulula le ngxaki?
 - Zixhobo zini eyazisebenzisayo?
 - Mingeni mini eyajongana nayo?
 - Lwabanceda njani abantu usungulo lwayo?
 - Ucinga ntoni ngalo mntu?
4. **Yenza abafundi ukuba bacinge.**
 - a. Yithi: Ngomso niza kucwangcisa umbhalo wenu. Yizani nezimvo zenu ngomso.

Isakhelo sokubhala:

Injineli endifunde ngayo ngu...

Lo mntu wayehlala e...

Wabona ingxaki xa...

Ingxaki yayi...

Wathatha isigqibo soku...

Wakha...

Ekuqaleni, abantu bathi / bacinga...

Usungulo lwakhe lwanceda...

Ndicinga...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 132.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ engalu-
nganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: dzula, isityhakala, tshata, amathsuphelele, inyhwagi
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Yafika imini yomtshato.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanelekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 134.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 205

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Iphiko lamanzi elimangalisayo likaWilliam*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kubhala uvavanyo lweNgqiqo nokuQonda ngebali.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Imibuzo yakho mayibhalwe ebhodini.
 - b. Funda umbuzo ngamnye ngokuvakalayo.
 - c. Cacisa uhlobo lwempendulo efunwa ngumbuzo ngamnye.
 - d. Umzekelo: Wayenxibe ntoni uAnna? Impendulo kufuneka isichazele ngeempahla zika-Anna.
 - e. Umzekelo: Ucinga ukuba wayefanele ukwenzantoni uAnna? Impendulo ayikho kwitekisi – abafundi kufuneka bazicingele izimvo zabo.
 - f. Bonisa abafundi ukuba ngezantsi kombuzo ngamnye kukho isiqalisivakalisi. Bacacisele ukuba kufuneka basisebenzise sibancede ekubhaleni impendulo yabo.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bavule iincwadi zabo zokubhala babhale umhla nesihloko: INGqiqo nokuQonda.
 - b. Xelela abafundi basebenzise 'iziqalisivakalisi' ezingezantsi kombuzo ngamnye baze babhale impendulo ezincwadini zabo.
 - c. Yalela abafundi basebenzise ulwazi lwabo lwezandi xa bebhala amagama abangawaziyo. Mabalibize igama ngokucutha baze babhale izandi abazivayo.
 - d. Imibuzo neziqalisivakalisi
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ingqiqo nokuqonda ebhalwayo

1. **Wayehlala phi uWilliam?**
UWilliam wayehlala e... (kwiLali iWimbe eMalawi.).
2. **Kwenzekani eMalawi xa uWilliam ene14 leminyaka ubudala?**
Xa uWilliam wayene14 leminyaka... (iMalawi yaba nembalela embi kakhulu.)
3. **Akuyeka esikolweni uWilliam, waqhubeka njani nokufunda?**
Ukuzigcina efunda, uWilliam... (waya kwithala leencwadi waza wafunda iincwadi.)

4. **Wakha ntoni uWilliam kuqala?**

Kuqala, uWilliam wakha... iphiko lamanzi elincinane.)

5. **Kwkutheni ukuze uWilliam akhe iphiko lamanzi elikhulu?**

Wakha iphiko lamanzi uku... (ampompe amanzi kwiqula esenzela abantu baseWimbe.)

Ukubhala: Abafundi bayacwangcisa

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngesihloko sokubhala.**

a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Bhala ngoWilliam okanye uXochitl abakwiNgqokelela yamaBali.

2. **Yalela abafundi bacinge ngeempendulo zabo zesihloko sokubhala.**

a. Yithi, ngoku cinga ngendlela oza kuphendula ngayo isihloko sokubhala.
b. Yalela abafundi babelane ngezimvo zabo neqabane.
c. Biza abafundi abambalwa bazokwabelana ngeempendulo zabo neklasi.

3. **Yalela abafundi bacwangcise umbhalo wabo kwiincwadi zabo zokubhala.**

a. Yithi Ngoku sebenzisa imephu yengqondo ukubhala phantsi izimvo zakho uze ucwangcisele umsebenzi wokubhala.

4. **Hambahamba eklasini uze uncedise ababhali ngabanye ngabanye bacwangcise.**

a. Yithi: Ndixelele ngezimvo zakho.
b. Nceda abafundi abatsala nzima bagqibezele imephu zabo zengqondo.

Isakhelo sokubhala:

Injineli endifunde ngayo ngu...

Lo mntu wayehlala e...

Wabona ingxaki xa...

Ingxaki yayi...

Wathatha isigqibo soku...

Wakha...

Ekuqaleni, abantu bathi / bacinga...

Usungulo lwakhe lwanceda...

Ndicinga...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 134.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: INtetho yeOrali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Hlalisa abafundi bajonge abo afunda nabo besenza intetho yabo yeorali.**
2. **Khumbuza abafundi ngalo msebenzi ulandelayo: Wabelana ngeendaba zakho**
 - a. Sichazele ukuba zingantoni iindaba zakho. Yithi:
 - Namhlanje ndiza kunichazela nge...
 - Emva koko, yabelana nabanye ngeendaba zakho.
 - Sichazele okwenzekileyo ngendlela echanekileyo yokulandelelana kweziganeko.
 - Sichazele amanqaku aphambili kwiindaba zakho.
 - Gqibezela ngokusichazela ukuba zikwenze waziva njani iindaba zakho.
3. **Khumbuza abafundi ngezi zakhono zokwenza intetho:**
 - a. Xa usabelana ngeendaba zakho, khumbula oku:
 - Sichazele ukuba zingantoni iindaba zakho
 - Sichazele ukuba kwenzeka nini
 - Sichazele ukuba kwehlele bani oku
 - Biza izivakalisi zakho ngokuchanekileyo ngokulandelelana kwazo
 - Biza kube kanye – ungayiphindi into oyithethileyo
 - Thetha ngelizwi elivakalayo nelicacileyo
4. **Biza abafundi abakhethiweyo ngabanye ngexesha ukwenza intetho yabo.**
 - a. Yakha ukuzithemba komfundi ngokumbulela ngentetho yakhe nangokumnika ingxelo eyakhayo.
 - b. Ekupheleni kwesifundo, nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula intetho yabo. Umzekelo: Ndibe nobunzima ukuva abanye benu. Ncedani nizame ukugcina ilizwi lenu livakala – sifuna ukuva into oyithethayo.

Izandi: Hlaziya zonke izandi ezifundiswe kwiKota 2

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
IKota 2
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Biza igama lomnye umfundi. Lo mfundi makabize igama eliqala okanye elisebenzisa isandi eso.
 - d. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Yenze ivakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - e. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoMvulo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 136.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Hlaziya bonke oonobumba abafundiswe kwiKota 2

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe ngokushwabanisa iphepha sibuye silolule.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokwakhiwa kwabo bonke oonobumba abancinci abebefundiswe kwiKota 2.**
 - a. Bhala unobumba ngamnye omncinci ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho aphela khona unobumba ngamnye.
 - c. Xelela abafundi babhale umqolo wenani ngalinye, beshiya isikhewu esingangomnwe phakathi kwenani ngalinye.
 - d. Xelela abafundi baqinisekise ukuba banokwakha inani ngalinye ngokuchanekileyo.
3. **Jonga ukwakheka koonobumba abancinci babafundi.**
 - a. Njengoko abafundi bebhala, hambahamba ujonga ukwakha kwabo oonobumba.
 - b. Nika inxaso apho idingekayo.
 - c. Qaphela abafundi abatsala nzima ukwakha oonobumba ngokuchanekileyo.

UkuFunda noTitshala: Yazisa ibali

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha
lentshayeelo
219

1. Yazisa ibali.

- Yithi: Kule veki siza kufunda ibali elisihloko sithi, *Isifudumezimanzi selanga sikaXochitl*.
- Yithi: *UXochitl Cruz intombazanana yaseMexico eyaqaphela ukuba imithi emininzi yayigawulwa ukuze abantu bafudumeze amanzi ngeenkuni. Wayefuna ukufumana indlela engcono yokufumana amanzi ashushu. Ngoko ke, uXochitl wayila waze wakha isifudumezimanzi selanga esebenzisa izixhobo ezisetyenzisiweyo ezifana neeplastiki, iibhotile nemibhobho. Usungulo lwakhe lwasebenzisa amandla avela elangen iukufudumezela usapho lwakhe amanzi. Ngethutyana, bonke abamelwane bakhe bafuna izifudumezi zelanga nabo.*
- Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
- Bonisa ngokufutshane abafundi imifanekiso esebalini.

2. Yakha ulwazi lwemvelaphi lwabafundi.

- Yabelana uze ucacise iinkcukacha ezinikiweyo ngemvelaphi ebalini.
- Bonisa abafundi apho ibali liqhubeka khona usebenzisa imephu yeNgqokelela yamaBali.
- Buza: Ingaba unemibuzo malunga neli bali?

3. Cacisa indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.

- Yithi, kule veki siza kufunda indlela: Yenza unxulumaniso
- Cacisa le ndlela kubafundi.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 1 no2

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 136.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 1 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 1 edesikeni yalo uze ubize iQela 2.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Fundisa isigama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Khumbuza abafundi ngomxholo.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 139.
 - b. Funda okanye ubize indawo yokutyetyiswa kolwimi kwakhona.
 - c. Bonisa abafundi uluhlu lwesigama somxholo.
 - d. Cacisa ukuba la magama aza kusinceda siqonde kwaye sithethe ngomxholo.
 - e. Bafundele uluhlu lwamagama.
2. **Sebenzisa iYLXY ukufundisa isigama.**
 - a. Fundisa esi sigama silandelayo:
 - *i'solar*: Ukusebenzisa amandla elanga ukwenza umbane okanye amandla endalo.
 - *ukufikelela*: Ukuba nemali eyaneleyo ukuthenga into ethile.
 - *ilahliwe*: Into eyalahlwa kude okanye engasafunwayo.
 - *into esunguliwe*: Into entsha umntu ayenzileyo ukusombulula ingxaki okanye ukunceda abantu.
 - *wabobotheka*: Ukuncuma ngokonwaba kuba uyazingca ngento okanye omnye umntu ayezenzileyo.
3. **Sebenzisa indlela yobuchule iYLXY elungele igama ngalinye:**

Y: Yalatha emfanekisweni okanye kwisixhobo sokwenyani
 L: Linganisa igama
 X: Xelela abafundi intsingiselo yegama
 Y: Yitsho igama kwisivakalisi

Izandi: Hlaziya zonke izandi ezifundiswe kwiKota 2

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
IKota 2
Amakhadi
ezandi

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Zinzisa abafundi emethini okanye phantsi, phambi kwakho.**
 - a. Xelela abafundi baphulaphule amagama abo.
 - b. Njengoko ubiza igama lomfundi, mabafunde isandi sekhadi lezandi oliphakamisileyo.
 - c. Biza igama lomnye umfundi. Lo mfundi makabize igama eliqala okanye elisebenzisa isandi eso.
 - d. Yenza oku ngokukhawuleza okukhulu. Yenze ivakale njengomdlalo owonwabisayo kodwa qaphela abafundi abatsala nzima.
 - e. Ukuba umfundi wenza impazamo, yithi, 'mamelisisa', uze ubize isandi eso.
2. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesibini.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 137.
 - b. Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
 - c. Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Hlaziya bonke oonobumba abafundiswe kwiKota 2

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**
 - a. Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokungcangcazelisa izandla zethu.
 - b. Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.
2. **Yenza umzekelo wokwakhiwa kwabo bonke oonobumba abakhulu abebefundiswe kwiKota 2.**
 - a. Bhala unobumba ngamnye omkhulu ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, chaza indawo apho uqala khona, icala oya kulo kunye nalapho aphela khona unobumba ngamnye.
 - c. Xelela abafundi babhale umqolo wenani ngalinye, beshiya isikhewu esingangomnwe phakathi kwenani ngalinye.
 - d. Xelela abafundi baqinisekise ukuba banokwakha inani ngalinye ngokuchanekileyo.
3. **Jonga ukwakheka koonobumba abakhulu babafundi.**
 - a. Njengoko abafundi bebhala, hambahamba ujonga ukwakha kwabo oonobumba.
 - b. Nika inxaso apho idingekayo.
 - c. Qaphela abafundi abatsala nzima ukwakha oonobumba ngokuchanekileyo.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwangaphambili

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 221

1. **Hlalisela abafundi uFundo lwangaPhambili.**
 - a. Biza abafundi bahlale emethini okanye phantsi.
 - b. Hlala phambi kwabafundi neNgqokelela yamaBali.
 - c. Qinisekisa ukuba bonke abafundi bayayibona incwadi.
 - d. Khumbuza abafundi ngendlela yokuziphatha oyilindeleyo ngexesha lokuFunda noTitshala, umz. ukwakha isathanga; ukubeka izandla emathangeni, ukuphulaphula ngononophelo, ukuphendula xa ebuzwa, ukuphakamisa isandla ukubuza umbuzo.
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngoluhlobo:**
 - a. Biza isihloko sebali: *Isifudumezimanzi selanga sikaXochitl*
 - b. Cacisa isakhono soqikelelo. Yithi: Xa sisenza uqikelelo, sisebenzisa isihloko kunye nemifanekiso ukuzama ukufumana ukuba ibali lingantoni na.
 - c. Bonisa abafundi imifanekiso kwiphepha ngalinye.
 - d. Buza: Ucinga ukuba kwenzeka ntoni apha?
 - e. Buza: Ucinga ukuba le mifanekiso inxulumana njani?

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 3 no4

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 137.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 3 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 3 edesikeni yalo uze ubize iQela 4.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Ukubalisa amabali ngobuchule

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Lungiselela abafundi ukubalisa amabali ngobuchule.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 138.
2. **Khokela abafundi bajonge umfanekiso.**
 - a. Buza: Ubona ntoni emfanekisweni?
3. **Xelela abafundi ukuba mabaqwebe ibali elifutshane malunga nomfanekiso.**
4. **Xelela abafundi indlela yokwakha ibali labo. Yithi:**
 - a. Nika umlinganiswa ngamnye ebalini lakho igama.
 - b. Xela apho ibali liqhubeka khona.
 - c. Ibali lakho malibe nesiqalo, isiqu kunye nesiphelo.
 - d. Lo mfanekiso ubonisa kuphela inxalenye yebali.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqalo sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiqu sebali lakho.
 - Lo mfanekiso usenokubonisa isiphelo sebali lakho.
 - e. Ungaqala ibali lakho ngokuthi:
 - Xa ithawa yadilikela emgangathweni...
 - "Ndinengcamango entsha," ____ watsho u...
5. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ngebali labo bethe cwaka.
 - b. Emva koko, yalela abafundi batshintshiselane ukubalisa ibali labo kwiqela labo. Ungasebenzisa 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukwenza oku.
 - c. Njengoko abafundi bethetha, hambahamba uze uphulaphule.
6. **Gqiba isifundo ngolu hlobo:**
 - a. Biza umfundi abe mnye abelane ngebali lakhe neklasi okanye buza 1–2 yabafundi imibuzo ngamabali eqela labo.
 - Buza: Belingantoni ibali likaX?
 - Buza: Yintoni oyithandileyo ngebali likaX?
 - b. Nika iklasi ingxelo ebanzi ukuphucula amabali abo. Umzekelo: Ngamanye amaxesha, ekuqaleni kwebali sixela apho ibali liqhubeka khona kwaye ngoobani na abalinganiswa. Kwixesha elizayo, zamani ukufaka olu lwazi emabalini enu.

Izandi: Dlala umdlalo wezandi: Ikhonkco lamagama

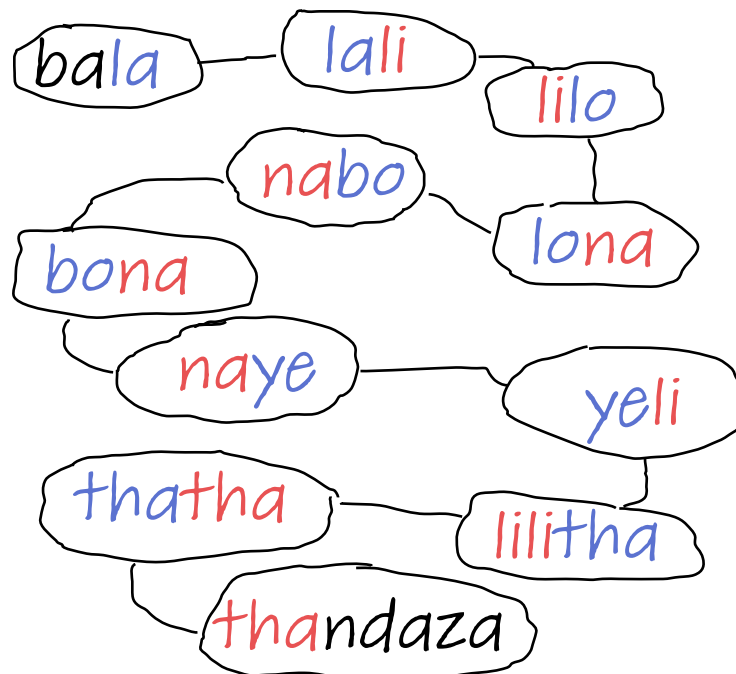
IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amaphepha
anguA4
abafundi

1. **Zinzisa abafundi ukuze ufumane umgqalasela wabo.**
2. **Bonisa abafundi ngokuwenza lo mdlalo ebhodini.**
 - a. Bhala isandi ebhodini.
 - b. Xelela abafundi badlale ngababini.
 - c. Iqabane 1 malisebenzise isandi esisebhodini libhale igama.
 - d. Iqabane 2 malithathe oonobumba aba2 bokugqibela beli gama ze liqale igama elitsha.
 - e. Amaqabane ayaqhuba edlala de iphepha labo lizale likhonkco lamagama.
3. **Nika isibini ngasinye iphetshana uze ubhale isandi sokuqala ebhodini: b**
4. **Hambahamba uxhase abafundi apho kuyimfuneko.**
 - a. Emva kwemizuzu e10, biza bajonge kuwe.
 - b. Buza izibini ezimbalwa zifunde amagama azo. Njengoko befunda, bhala amagama ebhodini uze ujonge ukuba ikhonkco labo lakhiwe ngendlela eyiyo na.
 - c. Ncoma abafundi ngemizamo yabo.

Qaphela: Lo msebenzi kulula ukuwenza ngeepensile ezinemibala.

5. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesithathu.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 141.
- Biza abafundi ngabanye bakuncedise wenze umzekelo womsebenzi ngamnye.
- Bonisa indlela yokugqibezela nawuphi na umsebenzi obhaliweyo ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Khuphela izivakalisi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlolo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**

- Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokwenza ngathi sidlala ipiyano.
- Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.

2. **Bhala ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**

- Ngenye imini umama wavuka ekhathazekile.
 - Umama ubhaka isonka.
 - ULakhe ubonwe ebusuku edlala.
- Yalela abafundi bakhuphele izivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - Kufuneka bakhuphele ngokucocekileyo nangokuchanekileyo kangangoko banako.

3. **Jonga ubuchule babafundi bokukhuphela izivakalisi.**

- abafundi bebhala, hambahamba uqaphela abafundi abatsala nzima:
 - Ukukhuphela izivakalisi ngokuchanekileyo
 - Ukwakha oonobumba namagama ngokuchanekileyo nangokucocekileyo
 - Ukugqiba izivakalisi ngexesha elimiselweyo

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lokuQala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 221

1. **Lungiselela abafundi uFundo lokuQala.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Isifudumezimanzi selanga sikaXochitl*
 - d. Yithi: *UXochitl Cruz intombazanana yaseMexico eyaqaphela ukuba imithi emininzi yayigawulwa ukuze abantu bafudumeze amanzi ngeenkuni. Wayefuna ukufumana indlela engcono yokufumana amanzi ashushu. Ngoko ke, uXochitl wayila waze wakha isifudumezimanzi selanga esebenzisa izixhobo ezisetyenzisiweyo ezifana neeplastiki, iibhotile nemibhobho. Usungulo lwakhe lwasebenzisa amandla avela elangen iukufudumezela usapho lwakhe amanzi. Ngethutyana, bonke abamelwane bakhe bafuna izifudumezi zelanga nabo.*
 - e. Buza: Ikhona into oyaziyo malunga noku?
2. **Yenza uFundo lwangaPhambili ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi imifanekiso.
 - c. Apho kuyimfuneko, yima uze ucacise kubafundi.
 - d. Yalatha isigama njengoko sibonakala.
 - e. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 1 ngolu hlobo:
 - Bhakisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhakisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.
 - f. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso
 - Buza abafundi: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuyila

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Yazisa kwakhona isihloko sokubhala neemfuno.**
 - a. Yithi, kulo mjikelo siza kubhala: Bhala ngoWilliam okanye uXochitl abakwiNgqokelela yamaBali.
 - b. Cacisa iimfuno zomsebenzi:
 - Intlobo yoncwadi: Ibali eliyinyani / ingxelo yencwadi
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala izivakalisi ezibini ubuncinane ezine, ngasinye sinesihloko saso
 - GML: Isihlanganisi u'kwaye' sisetyenziswa ukuhlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.
Isihlanganisi u'no' sisetyenziswa ukuhlanganisa abantu ababini okanye izinto ezimbini ezizalanayo, apho into yesibini iqala ngonobumba u'u'.
2. **Yenza umzekelo womsebenzi ebhodini.**
 - a. Khumbuza abafundi ngezimvo zakho kwimephu yakho yengqondo.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokugqibezela isakhelo sokubhala usebenzisa isicwangciso sakho.
3. **Yalela abafundi baqalise ukubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
 - a. Yithi: ngoku sebenzisa isicwangciso sakho ukuzalisa isikhokelo sokubhala.
4. **Hambahamba eklasini uze uncede abafundi ngabanye ngabanye baqalise ukubhala.**
 - a. Yithi: Masijonge kwimephu yakho yengqondo size siyisebenzisele ukuqalisa ukubhala.
 - b. Ncedisa abafundi abatsala nzima basebenzise isikhokelo sokubhala.

Isakhelo sokubhala:

Injineli endifunde ngayo ngu...

Lo mntu wayehlala e...

Wabona ingxaki xa...

Ingxaki yayi...

Wathatha isigqibo soku...

Wakha...

Ekuqaleni, abantu bathi / bacinga...

Usungulo lwakhe lwanceda...

Ndicinga...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 5 no6

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 139.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 5 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 5 edesikeni yalo uze ubize iQela 6.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Dlala umdlalo wezandi: Ikhonkco lamagama

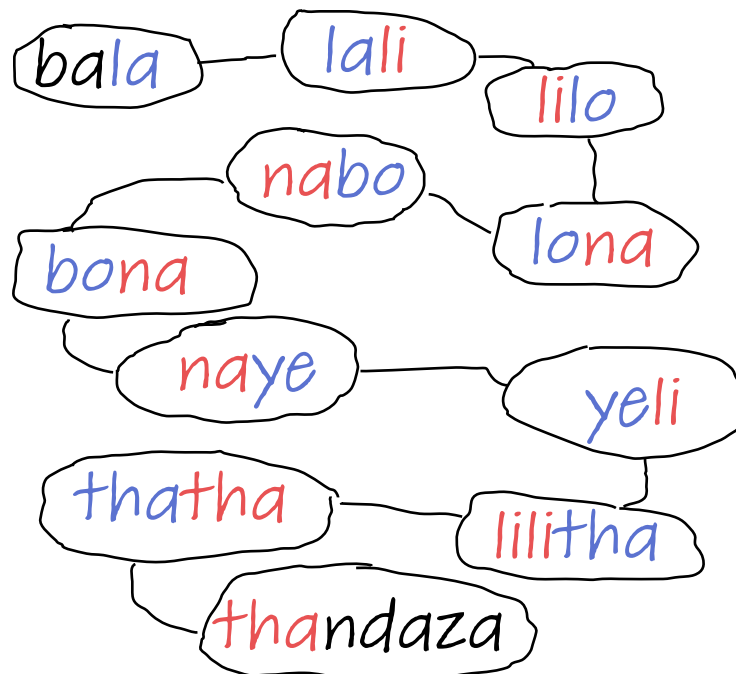
IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Amaphepha
anguA4
abafundi

1. **Zinzisa abafundi ukuze ufumane umgqalasela wabo.**
2. **Bonisa abafundi ngokuwenza lo mdlalo ebhodini.**
 - a. Bhala isandi ebhodini.
 - b. Xelela abafundi badlale ngababini.
 - c. Iqabane 1 malisebenzise isandi esisebhodini libhale igama.
 - d. Iqabane 2 malithathe oonobumba aba2 bokugqibela beli gama ze liqale igama elitsha.
 - e. Amaqabane ayaqhuba edlala de iphepha labo lizale likhonkco lamagama.
3. **Nika isibini ngasinye iphetshana uze ubhale isandi sokuqala ebhodini: b**
4. **Hambahamba uxhase abafundi apho kuyimfuneko.**
 - a. Emva kwemizuzu e10, biza bajonge kuwe.
 - b. Buza izibini ezimbalwa zifunde amagama azo. Njengoko befunda, bhala amagama ebhodini uze ujonge ukuba ikhonkco labo lakhiwe ngendlela eyiyo na.
 - c. Ncoma abafundi ngemizamo yabo.

Qaphela: Lo msebenzi kulula ukuwenza ngeepensile ezinemibala.

5. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesine.**

- Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 149.
- Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
- Funda itekisi kwakhona, ngeli lixa, abafundi mabangenelele bafunde nawe.
- Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
- Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

Ukubhala ngesandla: Khuphela izivakalisi

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yoHlobo

1. **Lungiselela abafundi ukubhala ngesandla.**

- Yithi: Masifudumeze iminwe yethu ngokucudisa izandla zenze amanqindi sibale ka5, ze siyekelele.
- Jonga uze ulungise indlela yokuhlala yabafundi kunye nendlela yokubamba ipensile.

2. **Bhala ezi zivakalisi zilandelayo ebhodini:**

- Umama wayethengisa isonka edolophini.
 - ULilitha uyakuthanda ukutya okunenyama.
 - Wadibanisa umbhobho neebhotile zeplastiki.
- Yalela abafundi bakhuphele izivakalisi kwiincwadi zabo zokubhala.
 - Kufuneka bakhuphele ngokucekileyo nangokuchanekileyo kangangoko banako.

3. **Jonga ubuchule babafundi bokukhuphela izivakalisi.**

- abafundi bebhala, hambahamba uqaphela abafundi abatsala nzima:
 - Ukukhuphela izivakalisi ngokuchanekileyo
 - Ukwakha oonobumba namagama ngokuchanekileyo nangokucekileyo
 - Ukugqiba izivakalisi ngexesha elimiselweyo

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwesiBini

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 221

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwesiBini.**
 - a. Hlalisa abafundi emethini.
 - b. Bakhumbuze ngendlela yokuziphatha elindelekileyo.
 - c. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Isifudumezimanzi selanga sikaXochitl*
 - d. Khumbuza abafundi indlela yobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - Yithi, kule veki sifunda indlela yoku: Yenza unxulumaniso
 - Yithi, khumbula sithethile ngale nto izolo, xa ndikubuza: Uyakwazi ukwenza unxulumaniso neli bali? Ingaba wakhe wehlelwa yinto enje okanye yehlela umntu omaziyo?
2. **Yenza uFundo lwesiBini ngolu hlobo:**
 - a. Funda iphepha ngalinye lebali ngokuvakalayo, ngotyibiliko nangokucacileyo.
 - b. Bonisa abafundi umfanekiso.
 - c. Sebenzisa imizekelo ekwiphepha lentshayelelo ukwenza umzekelo wobuchule bengqiqo nokuqonda.
 - d. Ekupheleni kwebali, buza imibuzo yoFundo 2 ngolu hlobo:
 - Bhekisa Umbuzo 1 no2 kubafundi ngabanye.
 - Bhekisa Umbuzo 3 kwiklasi yonke. Cela abafundi baxoxe ngombuzo neqabane.
 - Biza abafundi abambalwa babelane ngeempendulo.

Ukubhala: Abafundi benza uyilo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala

1. **Khumbuza abafundi ngeemfuno zomsebenzi wokubhala.**
 - a. Yithi, namhlanje siza kugqibezela umsebenzi wokubhala: Bhala ngoWilliam okanye uXochitl abakwiNgqokelela yamaBali.
2. **Yalela abafundi baqhubeke nokubhala kwiincwadi zabo zokubhala.**
3. **Yahlula.**
 - a. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bagqibezele isakhelo sokubhala.
 - b. Nika abafundi abaphambili ngolwazi umyalelo owongezelelweyo: Yongeza esinye isivakalisi kumbhalo wakho.
4. **Nika umsebenzi wasekhaya njengoko kufuneka.**
 - a. Cacisa ukuba abafundi kufuneka bagqibezele uyilo lwabo njengomsebenzi wasekhaya ukuba abakawugqibi.

Isakhelo sokubhala:

Injineli endifunde ngayo ngu...
Lo mntu wayehlala e...
Wabona ingxaki xa...
Ingxaki yayi...
Wathatha isigqibo soku...
Wakha...
Ekuqaleni, abantu bathi / bacinga...
Usungulo lwakhe lwanceda...
Ndicinga...

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 7 no8

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 140.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 7 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 7 edesikeni yalo uze ubize iQela 8.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Xoxa ngebali eliFundwa noTitshala

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Isicwangciso
sengxoxo:

Uluvo
oluphambili
kweli bali ibi...

Ndithande
umlinganiswa
u... kuba...

Ndifunde
ukuba...

Ndinga
ukuba ibiyinto
elungileyo
/ enga-
lunganga...
kuba...

1. **Lungiselela abafundi ingxoxo yamaqela.**
 - a. Cwangcisa abafundi ngokwamaqela amalungu ama4.
 - b. Nika iqela ngalinye 'uswazi okanye ilitye lokuthetha'.
 - c. Yithi: Ungathetha kuphela xa uphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha'.
2. **Funda imibuzo yengxoxo.**
 - a. Khumbuza abafundi ibali elifundwa notitshala laloo veki.
 - b. Bhala isicwangciso sengxoxo ebhodini.
 - c. Funda uze ucacise umbuzo ngamnye (isiqali sivakalisi).
 - d. Xelela abafundi ukuba ilungu ngalinye leqela malibe nethuba lokuphendula umbuzo.
 - e. Khuthaza abafundi bacinge ngeempendulo ezahlukeyo.
3. **Yalela abafundi baqale ingxoxo.**
 - a. Yalela abafundi abaphethe 'uswazi / ilitye lokuthetha' ukuba mabaqale.
 - b. Hambahamba unika inkxaso apho ifunekayo.
 - c. Kwimizuzu embalwa yokugqibela, biza iqela lizokwabelana ngeempendulo zalo.
4. **Ukulungisa abafundi**
 - a. Chonga 3–4 yabafundi abaza kwenza iNtetho yeOrali ngoMvulo.
 - b. Xelela aba bafundi amabakulungiselele uMvulo. (Jonga isicwangciso sesifundo soPT sangoMvulo)

Izandi: Ubizelo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Zinzisa abafundi neencwadi zabo zokubhala, iipensile neerula.**
 - a. Xelela abafundi babhale isihloko, 'Ubizelo' baze babhale amanani u1–5 kumda wephepha.
 - b. Biza la magama mahlanu alandelayo ukuze abafundi bawabhale ecaleni kwamanani u1–5: inyheke, krwela, inkenkqe, inkolo, ingxelo
 - c. Emva koko, xelela abafundi babhale phantsi isivakalisi osibizayo, besebenzisa iimpawu zobhalo ezichanelekileyo.
 - d. Biza esi sivakalisi silandelayo. Siphinde ngokucothayo, kabini ukuba kuyimfuneko: Umfundi wabonakalisa ukuba nengqondo eninzi.
2. **Xelela abafundi basebenzise iipensile eziyimibala ukukorekisha umsebenzi wabo.**
 - a. Bhala la magama mahlanu nesivakalisi ebhodini.
 - b. Njengoko ubhala, biza igama ngalinye.
 - c. Kwisivakalisi, yalatha iimpawu zobhalo ezisetyenzisiweyo.
 - d. Xelela abafundi barhangqe iimpazamo zabo ngepensile enombala.
 - e. Xelela abafundi babhale kwakhona iimpazamo zabo ngokuchanekileyo.
3. **Qaphela imingeni kunye nenkqubela phambili yabafundi.**
4. **Qhelanisa abafundi nemisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yangoLwesihlanu.**
 - a. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 142.
 - b. Funda itekisi ngokuvakalayo. Xelela abafundi balandele kwiincwadi zabo njengoko ufunda.
 - c. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi wengqiqo nokuqonda ebhodini.
 - d. Yenza umzekelo wokugqibezela umsebenzi weMofoloji ebhodini.

Qaphela: Xelela abafundi ukuba baza kwenza le misebenzi namaqabane abo ngexesha lokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.

UkuFunda noTitshala: Yenza uFundo lwaMva

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
INGqokelela
yamaBali,
iphepha 221

1. **Lungiselela abafundi uFundo lwaMva.**
 - a. Khumbuza abafundi ngesihloko sebali: *Isifudumezimanzi selanga sikaXochitl*
 - b. Cacisa umsebenzi. Yithi: Namhlanje siza kuchaza kwakhona indawo esiyithandayo kwibali lethu.
2. **Yenza umzekelo walo msebenzi njengoku kulandelayo:**
 - a. Cimela wenze ngathi uyacinga.
 - b. Yithi: Mandicinge – mandikuchazele eyona ndawo ndiyithandayo kweli bali ngamazwi am.
 - c. Vula amehlo akho uchazele abafundi eyona ndawo uyithandayo ebalini.
 - d. Zama ungakhethi indawo ecace kumntu wonke njengomzekelo wakho.
 - e. Phinda uyichaze le ndawo yebali ngokulandelelana kweziganeko.
 - f. Bandakanya imiba ebalulekileyo, njengamagama abalinganiswa.
 - g. Cacisa ukuba kutheni uyithanda nje le ndawo ebalini.
3. **Yalela abafundi bagqibezele umsebenzi.**
 - a. Xelela abafundi bacimele baze bacinge ngeyona ndawo bayithandayo ebalini.
 - b. Yithi: Cinga ngolwakho uluvo, musa ukukopa umzekelo wam.
 - c. Okulandelayo, xelela abafundi bavule amehlo baguquke banikane amathuba bexelela amaqabane abo indawo umntu ayithandayo ebalini.
 - d. Njengoko abafundi bethetha ngebali, jikeleza phakathi kwabo unike inxaso apho ifuneka khona.
 - e. Ekupheleni kwesifundo, biza umfundi abe1–2 baphinde bathethe bexelela iklasi ngeyona ndawo umntu ayithandayo ebalini.
4. **Vumela abafundi babelane ngomsebenzi wabo.**
 - a. Nika abafundi imizuzu embalwa yokubonisa umsebenzi wabo kwiqabane.
 - b. Biza umfundi abelane ngomsebenzi wakhe neklasi.

Ukubhala: Utitshala wenza umzekelo wokuhlela, umfundi naye uyahlela

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yeDBE
yemiSebenzi
1, kwiphepha
122

1. **Khumbuza abafundi ngomsebenzi wokubhala: Bhala ngoWilliam okanye uXochitl abakwiNgqokelela yamaBali.**
2. **Yazisa uluhlu lwezinto ezifuna ukukhangelwa**
 - a. Yithi, namhlanje siza kuhlela umbhalo wethu sisebenzisa uluhlu lokuhlela:
 - Izivakalisi / imihlathi: Bhala umhlathi wezivakalisi ezilishumi ubuncinane.
 - GML:

Unobumba wokuqala wesivakalisi ngunobumba omkhulu. Iziphumlisi ezifanelekileyo zisetyenziswa ekupheleni kwesivakalisi. Isihlanganisi u'kwaye' sisetyenziswa ukuhlanganisa izimvo ezimbini ezizalanayo.

Isihlanganisi u'no' sisetyenziswa ukuhlanganisa abantu ababini okanye izinto ezimbini ezizalanayo, apho into yesibini iqala ngonobumba u'u'.
3. **Yenza umzekelo wokuhlela.**
 - a. Bhala isivakalisi esinempazamo ebhodini.
 - b. Bonisa abafundi indlela yokuhlela impazamo.
4. **Yalela abafundi bafunde baze bahlele umbhalo wabo.**
 - a. Yithi, ngoku lixesha lokufunda nokuhlela umbhalo wakho.
 - b. Hambahamba egumbini uze uncede abafundi abatsala nzima bafunde ze bahlele umbhalo wabo.
5. **Nika umsebenzi wokubhala weNcwadi yemiSebenzi yeDBE.**
 - a. Njengoko abafundi begqiba ukuhlela, cacisa ukuba kufuneka basebenze kwincwadi yabo yemisebenzi yeDBE.
 - b. Yalela abafundi bagqibezele:
 - KwiNcwadi yemiSebenzi yeDBE iphepha: 122
 - Gqibezela umsebenzi 'Masibhale'. Bhala umhlathi wezivakalisi ezi10 ngesikolo sakho. Xela iindawo ekufuneka zicociwe.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Sebenza namaQela 9 no10

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
liNcwadi
zokuFunda
ngokwama-
Nqanaba
(ezinga-
nikezwanga
yiNHLRP)

1. **Lungiselela abafundi ukuFunda ngokwamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Qinisekisa abafundi bayalazi iqela labo lokufunda.
 - b. Hlalisa abafundi ngababini neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo, iincwadi zokubhala neepensile.
 - c. Yalela abafundi ukuba bavule iiNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo kwiphepha 144.
2. **Hlola imisebenzi yeNcwadi yokuFunda enguNdoqo yosuku nabafundi.**
Khumbuza abafundi amabakwenze ukugqibezela umsebenzi ngamnye.
3. **Bizela iQela 9 kwindawo yakho yokuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala.**
 - a. Hlalisa iqela neeNcwadi zokuFunda ezinguNdoqo zabo.
 - b. Biza abafundi ngabanye bafunde izandi.
 - c. Biza abafundi ngabanye bagqibezele imisebenzi yokudikhowuda.
 - d. Biza umfundi ngamnye afunde amagama okanye isicatshulwa seveki edlulileyo.
 - e. Qaphela abafundi abadinga inxaso.
 - f. Qaphela izandi ezidinga ukuhlenganiswa.
4. **Ukusebenzisa iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba**
 - a. Nika iqela iincwadi zokufunda ezifumanekayo. (ezamaBanga / ezamaNqanaba)
 - b. Phulaphula umfundi ngamnye efunda encwadini ngokuvakalayo.
 - c. Ukuba kungqamene nomgaqonkqubo wesikolo, nika abafundi iiNcwadi zokuFunda ngokwamaNqanaba bagoduke nazo.
5. **Buyisela iQela 9 edesikeni yalo uze ubize iQela 10.**

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenndule.
 - g. Umntu ophenndule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi8 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi8 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi8 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Yenza umzekelo wendlela yokupapasha umbhalo wakho

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Umzekelo
kaTitshala:
umsebenzi
wokubhala

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Phambi kokuqala kwezifundo, lungisa ibhodi yakho ilungele esi sifundo.**
 - a. Khetha umsebenzi wokubhala ube mnye kweyale kota. Zoba uze ubhale umzekelo wakho womsebenzi ebhodini.
 - b. Quka impazamo kwiGML yekota, efana noku: Unobumba wokuqala wesivakalisi akangonobumba omkhulu.
2. **Yazisa ukupapasha kubafundi.**
 - a. Yithi: Kule veki siza kupapasha inqaku lethu lokubhala ukusuka kule kota.
 - b. Yithi: Xa sipapasha umbhalo wethu, siwulungiselela ukwabelana ngawo nabanye abantu. Sikhetha owona msebenzi wethu ungcono, siwenza ucoceke ubukeke kwaye ucace, size sabelane ngawo nabanye bawufunde bawonwabele.
 - c. Khomba idrafti yakho esebhodini. Cacisa ukuba lo ngumsebenzi wobhalo owukhethele ukuwupapasha.
3. **Yenza umzekelo wokupapasha ebhodini.**
 - a. Phinda uzobe uze ubhale umbhalo wakho ebhodini. Yenza oku ngokucokileyo kwaye ubandakanye iinkcukacha ezithe chatha.
 - b. Funda umbhalo wakho okwidrafti ngokuvakalayo.
 - c. Khomba impazamo oyenzileyo kwiGML. Yithi: Ndenze impazamo. Unobumba wokuqala wesivakalisi akanguye unobumba omkhulu. Ndingakulungisa oku xa ndipapasha.
 - d. Bhala isivakalisi kwakhona ngendlela ecocekileyo nebukakayo.
 - e. Khomba iGML elungisiweyo: Unobumba wokuqala wesivakalisi ngunobumba omkhulu.

UkuFunda noTitshala: Yenza umzekelo wendlela yokupapasha umbhalo wakho

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Umzekelo
kaTitshala:
umsebenzi
wokubhala

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo
INcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenndule.
 - g. Umntu ophenndule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi9 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba ebhodini usebenzise ezi fonimi zi9 kuphela?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi9 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bacamngca baze bakhethe

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
liNcwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Phambi kokuqala kwezifundo, lungisa idrafti epapashiweyo kwiphepha elizihambelayo.**
 - a. Khuphela kwiphepha elizihambelayo umzobo nombhalo wakho opapashiweyo uzokubonisa abafundi.
 - b. Qinisekisa ukuba uyayigcina idrafti yakho epapashiweyo uzokuyisebenzisa kwisifundo sokunikezela.
2. **Yalela abafundi bacingisise ngemibhalo yabo yekota.**
 - a. Nika abafundi ixesha lokufunda umbhalo wabo wekota.
 - b. Buza: Ngowuphi owona mbhalo wakho uwuthandileyo kule kota?
 - c. Biza abafundi abambalwa babelane ngeyona mibhalo yabo bayithandileyo yekota.
3. **Yalela abafundi bakhethe umbhalo abaza kuwupapasha.**
 - a. Buza: Ngowuphi umbhalo oza kuwupapasha uze wabelane ngawo kule kota?
 - b. Nika abafundi ixesha lokukhetha umsebenzi wokubhala abaza kuwupapasha.
 - c. Yalela abafundi baxebele iqabane ukuba ngowuphi umsebenzi wokubhala abaza kuwupapasha.
4. **Yalela abafundi bapapashe kwiphepha elizihambelayo, ukuze umsebenzi wabo uxhonywe.**
 - a. Yithi: Xa sipapasha, asibhali ezincwadini zethu njengesiqhelo. Sibhala ephepheni elizihambelayo ukuze sabelane ngomsebenzi wethu ngokulula.
 - b. Bonisa abafundi umzekelo wakho womsebenzi opapashiweyo ephepheni elizihambelayo.
 - c. Nika abafundi amaphepha azihambelayo ulungiselele ukupapasha.
5. **Yalela abafundi ukuba baqalise ukupapasha.**
 - a. Yithi: Qalisani ngoku ukupapasha umsebenzi wenu. Khumbulani ukuwenza ubukeke, ucoceke kwaye ucace, ukuze ulungele ukwabelana nabanye.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bacamngca baze bakhethe

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
liNcwadi
zabafundi
zokubhala

Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.
Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

INcwadana
yoHlobo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlobo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlobo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenndule.
 - g. Umntu ophenndule ngokuchanekileyo nguyey oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi10 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi10 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi10 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
liNcwadi
zabafundi
zokubhala
Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Yazisa kwakhona ukupapasha kubafundi.**
 - a. Yithi: Namhlanje siza kugqibezela ukupapasha umbhalo wethu.
 - b. Yithi: Xa sipapasha umbhalo wethu, siyilungiselela ukwabelana ngayo nabanye. Sikhetha owona msebenzi wethu ungcono, siwenza ubukeke ucoceke kwaye ucace, ze sabelane ngawo nabanye bawufunde bawonwabele.
2. **Yalela abafundi baqhube nokupapasha.**
 - a. Yithi: Ngoku qhubeka upapashe umsebenzi wakho wayizolo. Khumbula ukuwenza ucoceke kwaye ucace, ukuze ulungele ukwabelana nabanye.
3. **Hambahamba egumbini uncede abafundi ngabanye.**
 - a. Nceda abafundi abatsala nzima chonga uze upapashe imibhalo yabo.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
liNcwadi
zabafundi
zokubhala

Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

Ukubhala Abafundi bapapasha umsebenzi wabo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
liNcwadi
zabafundi
zokubhala

Amaphepha
anguA4
azihambelayo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuyaqhutywa kususelwa kwisifundo esidlulileyo.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi yokuFunda enguNdoqo
iNcwadana yoHlobo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlobo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlobo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo ezizezi-kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi11 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi11 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi11 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

Ukubhala ngesandla: Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Yazisa ukunikezela kubafundi.**

- Yithi: Kule veki siza kunikezela umbhalo wethu opapashiweyo.
- Yithi: Xa sinikezela umbhalo wethu, sabelana nabanye ngawo. Sichaza umzobo wethu ze sifunde umbhalo wethu. Sithetha ngokuvakalayo nangokucacileyo ukuze siviwe ngabanye.
- Yithi: Sakugqiba ukuthetha, singahambahamba egumbini sibonise abanye umzobo wethu.
- Yithi: Xa abanye besenza unikezela, siphulaphula ngenyameko. Sisoloko sibonisa ububele siqhwebwe bakugqiba.

2. **Linganisela iklasi ukunikezela.**

- Bamba idrafti yakho epapashiweyo ibonakale kumntu wonke.
- Chaza umzobo wakho ukhawulezisa uze ufunde umbhalo wakho. Linganisa ukuthetha ngokuvakalayo nangokucacileyo uviwe ngumntu wonke.
- Yalela abafundi bakuqhwebwe wakuba ugqibile.

3. **Hambahamba egumbini ubonise umntu wonke lo mzobo wakho.**

4. **Yalela abafundi balungiselele ukunikezela.**

- Yithi: Cinga ngesivakalisi esichaza umzobo wakho uze uziqhelanise nokufunda umbhalo wakho.

5. **Nika abafundi imizuzu embalwa bacinge ze bafunde.**

6. **Yalela abafundi benzele iqabane unikezelo.**

- Yalela abafundi bachaze umzobo wabo baze bafundele iqabane umbhalo wabo.

UkuFunda noTitshala: Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuqhubeka isifundo sangaphambili.

Ukubhala Yenza umzekelo wendlela yokwenza intetho ngomsebenzi wakho

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

Kuqhubeka isifundo sangaphambili.

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

iNcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Linganisa okanye Zoba

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Itshokhwe
nebhodi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi uza kuhlaziya amagama esigama abawafunde kule Kota.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'Linganisa okanye Zoba'.
 - b. Ndiza kukhetha umfundi 'oza kwenza'.
 - c. Lo mfundi uza ngaphambili eklasini ndize ndisebeze endlebeni yakhe igama.
 - d. Lo mfundi kufuneka alinganise igama OKANYE azobe umfanekiso wegama ebhodini.
 - e. Abanye eklasini mabaphakamise izandla zabo ze baqikelele igama.
 - f. Lo mfundi 'uzokwenza' ubiza umfundi aphenndule.
 - g. Umntu ophenndule ngokuchanekileyo nguye oza kwenza. Uza ngaphambili ndize kusebeza igama kuye endlebeni.
4. **Biza umfundi wokuqala azokwenza uqale umdlalo.**

Izandi: Bhala iitekisi ezinokudikhowudwa

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. Bhala ebhodini iifonimi ezi12 ezifundwe okanye ezihlaziye ngabafundi.
2. Cacisela abafundi ukuba baza kudlala umdlalo wezandi bazonwabise.
3. Bacacisele ukuba baza kubhala amagama, izivakalisi kanti ingalillo nebali besebenzisa ezo zandi KUPHELA.
4. Yenza isivakalisi esinye esifutshane njengomzekelo usibhale ebhodini (Okanye ubhale amagama ukuba awunakho ukubhala isivakalisi.)
5. Cela abafundi bajonge ukuba amagama okanye isivakalisi sakho sichanekile na:
 - a. Ingaba siqala ngonobumba omkhulu?
 - b. Ingaba siphela ngesingxi, uphawu lombuzo okanye uphawu lokhuzo?
 - c. Ingaba usebenzise kuphela iifonimi ezi12 ezisebhodini?
6. Okulandelayo, nika abafundi imizuzu embalwa babhale amagama okanye isi/izivakalisi sabo/zabo.
7. Xelela abafundi batshintshiselane ngeencwadi omnye ajonge umsebenzi womnye.
8. Biza abafundi abanawona magama maninzi okanye ezona zivakalisi zininzi zichanekileyo, bafunde umsebenzi wabo ngokuvakalayo.
9. Njengokuba befunda, bhala amagama okanye izivakalisi ebhodini.
10. Jongisisa uqiniseke ukuba basebenzise ezi fonimi zi12 kuphela.
11. Ncoma bonke abafundi ngemizamo yabo.

UkuFunda noTitshala: Abafundi benza intetho ngomsebenzi wabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Yazisa kwakhona kunikezela kubafundi.**
 - a. Yithi: Khumbulani ukuba namhlanje siza kunikezela imibhalo yethu epapashiweyo.
 - b. Yithi: Xa sinikezela imibhalo yethu, sabelana ngayo nabanye. Sichaza umzobo wethu sifunde umbhalo wethu. Sithetha ngokuvakalayo nangokucacileyo ukuze kuve wonke umntu.
 - c. Yithi: Sakugqiba ukuthetha, singahambamba egumbini sibonise wonke umntu umzobo wethu.
2. **Yithi: Xa abanye besenza unikezela, siphulaphula ngenyameko. Sisoloko sibonisa ububele siqhwabe bakugqiba.**
3. **Biza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
 - d. Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.

Ukubhala Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Isakhelo
sokubhala:
Ileyibhile:
Igama

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

iNcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukileyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhote,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

iNcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Abadingeki
oovimba
bolwazi

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukeyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhote,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

iNcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluzi
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukeyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhote,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
INcwadi
yokuFunda
ezingundoqo
INcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezingundoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iNcwadi zabo zokuFunda ezingundoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: liNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhotile,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

Ukubhala ngesandla: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1–2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba ikhosi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yekhosi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

iNcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi uncenda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

Ukuphulaphula nokuthetha: Dlala imidlalo yesigama: Isibizo okanye isenzi?

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Oonotsheluza
besigama,
imifanekiso,
izixhobo

INcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

1. **Yenza uluhlu lwawo onke amagama esigama azizenzi okanye izibizo.**
2. **Xelela abafundi ukuba izibizo ngamagama athiyayo zize izenzi zibe ngamagama enzayo.**
3. **Nika abafundi le miyalelo ilandelayo:**
 - a. Siza kudlala u'isibizo okanye isenzi'.
 - b. Ndiza kubiza igama.
 - c. Ukuba sisibizo, kufuneka uphakamise umnwe omnye.
 - d. Ukuba sisenzi phakamisa iminwe emibini.
 - e. Niya kuthi, nisebenze ngababini nenze isivakalisi ngelo gama nibonise intsingiselo yalo.
 - f. Ndiza kubiza izibini ezahlukeyo zinike izivakalisi zazo.
4. **Biza igama lokuqala uqale umdlalo.**

Izandi: Yakha uze uxhome amagama

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Intlama
yokudlala,
udongwe
lokudlala,
iziciko
zebhotile,
iwulu, ipasta,
njl.njl.

1. Yiya kwindawo evulekileyo.
2. Bonisa abafundi indawo yabo yokusebenzela.
3. Bonisa abafundi indawo yabo yokuxhoma.
4. Bahlule abafundi babe ngamaqela ama2-4.
5. Hambisa izixhobo ezikhoyo kwiqela ngalinye.
6. Xelela iqela ngalinye ukuba malicinge ngegama abanokulibhala.
7. Okulandelayo, xelela amaqela asebenzise izixhobo ukwakha elo gama.
8. Akugqiba ukwakha igama amaqela, mabalixhome kwindawo yokuxhoma.
9. Bavumele abafundi bahambahambe bafunde amagama omntu wonke.
10. Babulele abafundi ubacele baqoqoshe.

UkuFunda noTitshala: Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

Ukubhala Abafundi bayaqhuba nokunikezela imibhalo yabo

IXESHA
20 imizuzu

IZIXHOBO:
Imibhalo
yabafundi
epapa-
shiweyo

Sebenzisa eli xesha ukuze abafundi ukupapasha nokunikezela umbhalo wabo.

1. **Qhuba ubiza abafundi bazokunikezela phambi kweklasi.**
 - a. Biza abafundi ngabanye ngabanye beze ngaphambili ukuzokwenza intetho.
 - b. Banike imizuzu e1-2 bachaze imizobo yabo baze bafunde imibhalo yabo.
 - c. Bakugqiba, mabahambahambe babonise imizobo yabo.
2. **Ngethuba abafundi benikezela, qinisekisa ukuba iklasi iphulaphule ngenyameko. Bakhumbuze ukuqhwabela umfundi ngamnye onikezelayo.**
3. **Xhoma encwadini yeklasi okanye ebhodini yezaziso yonke imisebenzi yabafundi epapashiweyo.**

UkuFunda ngamaQela aNcediswa nguTitshala: Yenza uVavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko

IXESHA
30 imizuzu

IZIXHOBO:
iNcwadi
yokuFunda
enguNdoqo

iNcwadana
yoHlolo

1. **Zinzisa abafundi neeNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo.**
 - a. Xelela abafundi bavule iiNcwadi zabo zokuFunda ezinguNdoqo kwiphepha lokuqala.
 - b. Xelela abafundi ukuba umntu makasebenze neqabane lakhe.
 - c. Xelela abafundi bajonge ukuba bayakwazi na ukuzifunda zonke izandi.
 - d. Xelela abafundi banikane amathuba okufunda kwakhona onke amagama neetekisi.
2. **Biza abafundi ngabanye ukuzokwenza iimvavanyo lokuFunda ngokuVakalayo ngoTyibiliko.**
 - a. Sebenzisa iimvavanyo zoFVT ezifakwe kwiNcwadana yoHlolo.
 - b. Landela imiyalelo yovavanyo lokuFVT ekwiNcwadana yoHlolo.
 - c. Rekhoda iziphumo zomfundi ngamnye.
 - d. Sebenzisa ezi ziphumo ukuhlengahlengisa amaqela akho emigangatho elinganayo.
 - e. Kwakhona, sebenzisa ezi ziphumo ukuqaphela imiba yokulungisa kwikota elandelayo.

Ekupheleni kosuku: Funda ngokuVakalayo

IXESHA
15 imizuzu

IZIXHOBO:
Izixhobo
ezizezi-
kaTitshala

- Sebenzisa izixhobo zakho: iiNcwadi eziNkulu, iNgqokelela yamaBali, neeNcwadi zamaBali zonke zifanelekile.
- Sebenzisa eli xesha ukubonisa ukufunda ngotyibiliko nangemvakalelo.
- Lo msebenzi unceda abafundi bakhulise uthando lwamabali nokufunda.
- Yakha kwanesigama sabo, ulwazi lwangaphambili nenkumbulo yokusebenza. Zonke ezi zizakhono ezibalulekileyo zengqiqo nokuqonda.

NHLRP | National Home Language Reading Programme “